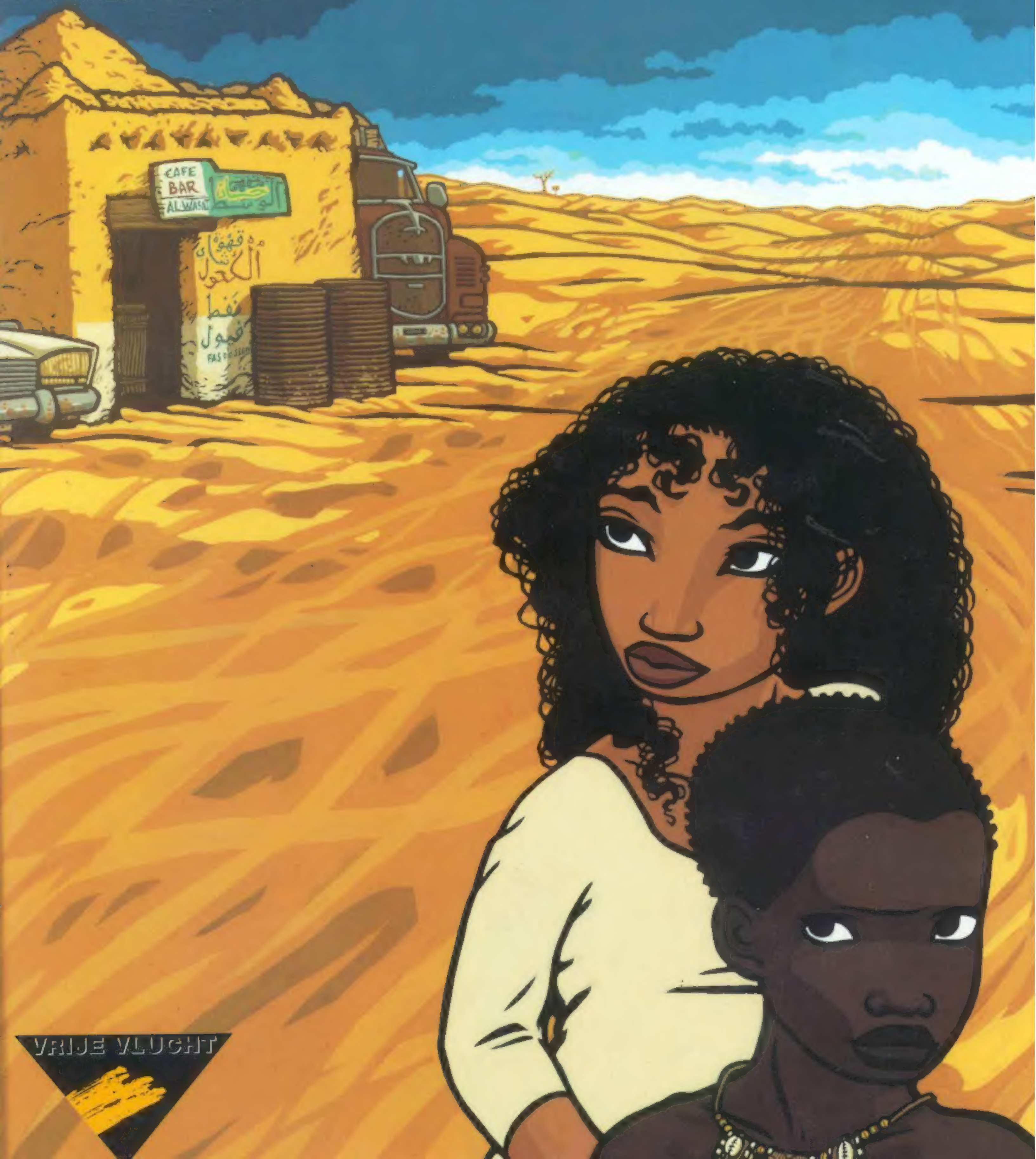
STASSEN · LAPIÈRE

BRIEVEN UIT DE BAR

INTEGRALE UITGAVE

VRIJE VLUCHT

BRIEVEN UIT DE BAR

INTEGRALE UITGAVE

IN DEZE REEKS

BERTHET
Halona

BERTHET - TOME
De weg naar Selma

CONRAD
Beeld van amok (2 delen)

COSEY
Reis naar Italië (2 delen)
Reis naar Italië (integrale uitgave)
Orchidea
Saigon-Hanoi
Prettig Kerstfeest, May!

DETHOREY
De uitvoering

DETHOREY - AUTHEMAN - BERGFELDER
Op zoek naar Venus (deel 1)

DETHOREY - LE TENDRE
De pechvogel

FRANK - BONIFAY
Zoo (2 delen)

GIBRAT
Het uitstel (2 delen)

GILLON - LAPIÈRE
De laatste knusse zaal (2 delen)

GRIFFO - DUFAUX
Mister Black (2 delen)

GRIFFO - VAN HAMME
S.O.S. Geluk (3 delen)

HAUSMAN - DUBOIS
De stenen burcht
De teloorgang van de elfen

HAUSMAN - YANN
Drie grijze haren
De eekhoornprins

HERMANN
Missié Vandisandi
Sarajevo-Tango
Wild Bill is vermoord

LAX
Sarane

LAX - BERTOIS
Het andere spoor

LAX - GIROUD
«Vergeten» in Annam (2 delen)
Het ibismeisje
Azrayen' (2 delen)

LEPAGE - SIBRAN
Een wereld zonder kwaad

MAKYO
Een hart voor IJsland (2 delen)

MARVANO - HALDEMAN
De eeuwige oorlog (3 delen)

SERVAIS
Lova (2 delen)
Fanchon

STASSEN
Luis, de Portugees
Thérese

STASSEN - LAPIÈRE
Brieven uit de bar (2 delen)
Brieven uit de bar (integrale uitgave)

TRONCHET
Hoeraland (2 delen)

WILL - DESBERG
Liefde in 't spel
De 27ste letter

Grafisch ontwerp van deze reeks : Y. Amateis.

D.1999/0089/188
ISBN 90-314-2213-4 — ISSN 0774-5753

Printed in France by Pollina, 85400 Luçon - n° 77736-B

VRIJE VLUCHT

STASSEN · LAPIÈRE

BRIEVEN UIT DE BAR

INTEGRALE UITGAVE

Denis Lapière en Jean-Philippe Stassen maken strip tot kunst

De ontmoeting tussen Jean-Philippe Stassen en Denis Lapière lag aan de basis van een van die verhalen waarin je direct die betrokkenheid voelt met de negende kunst. Dat is niet zo vanzelfsprekend als het wel lijkt. Vermoedelijk zal wel elke scenarist, elke tekenaar zijn zitje opeisen in het pantheon van de grafische expressie. Stassen en Lapière hebben dat nooit gedaan. Die pretentie hebben ze nooit gehad. Feit is dat het album erover beslist of je als auteur die plaats waard bent, wat de auteur er zelf ook over mag denken. *Brieven uit de bar* bezit zoveel in het oog springende menselijke kwaliteiten en er gaat zoveel artistieke kracht van uit dat wie de vraag stelt ze ook meteen beantwoordt.
Brieven uit de bar is zonder meer een meesterwerk.

N. B. De tekst over Denis Lapière en Jean-Philippe Stassen in deze inleiding is geschreven in 1993, maar blijft nog steeds even actueel. Dat is niet zo voor de bibliografische gegevens bij de tekst. Sinds 1993 hebben Stassen en Lapière elk afzonderlijk diverse dingen gedaan. Meer hierover vindt de lezer op pagina 2.

In de bar, overdag.

Wat beweegt Jean-Philippe Stassen toch?

-Ja, ik ben altijd aan het zwerven, bekent hij. Ik zwerf altijd, waar ik ook ben.

Deze tekenaar zonder grenzen (geboren te Luik, op 14 maart 1966) staat altijd op het punt te vertrekken. Hij blijft nergens langer dan de tijd die hij nodig heeft om een paar pagina's te maken. Bijna de helft van het tweede deel van *Brieven uit de Bar* is getekend in Tanger, de stad waar de liefde opbloeide tussen Leila en Célestin. Bescheiden als hij is, praat hij maar weinig over zijn talrijke reizen door Algerije, Marokko, Senegal, Burkina Faso. En toch hebben die zwerftochten hem aangezet tot dit verhaal.

-Anekdotes? Die heb ik nauwelijks. O ja! Ik liftte eens door de Sahara en toen werd ik afgezet langs een piste, midden in de woestijn. Het duurde een maand voordat iemand me meenam.

Zijn ooglid trilt even bij de herinnering. In een paar lijnen schetst hij de kaart van Afrika met de pistes door dat immense gebied. Hij wijst aan langs welke hij heeft gereisd. Dan zwijgt hij. Is hij er nog? Of is hij al vertrokken naar de verre oorden die hem zo onweerstaanbaar aantrekken?

-Door mijn reizen kwam ik op het idee voor *Brieven*. Drie personages speelden door m'n hoofd: Célestin, Leila en een oude man, die ik een keer in een bar heb ontmoet en die ik sindsdien maar niet uit m'n hoofd kon zetten. Ik voelde de behoefte om een verhaal te vertellen waar ze alle drie in voorkwamen. Ik praatte erover met Denis Lapière en hij was meteen enthousiast over het idee.

"De waarde van een verhaal hangt af van de persoon die dat verhaal vertelt. Daar blijf ik bij. Je kunt een verhaal op duizend verschillende manieren vertellen."

De oude Fransman.

Denis Lapière en Jean-Philippe Stassen kennen elkaar goed. Ze zijn beiden Luikenaars en het was onvermijdelijk dat hun wegen elkaar eens zouden kruisen. Samen — de een het scenario, de ander de

"Richala in de bar Espérance".
Een dienster, ontmoet in Ouagadougou.
(gouache, 1989)

tekeningen — maakten ze *Bahamas*, *Bullwhite* en, uiteraard, *Brieven uit de Bar*.

-We zijn uitgegaan van een wereld waarin Jean-Philippe zich lekker voelde, vertelt Denis Lapière. Hij is naar me toegekomen omdat hij de dingen die hij op zijn reizen had meegemaakt, de personen die hij had ontmoet, wilde tekenen. Als hij naar de Oekraïne, naar Finland of naar Alaska was gegaan, had ons verhaal zich daar afgespeeld. Het is trouwens geen album over Marokko of een uiteenzetting over immigranten, racisme of cultuurverschillen. Het is het verhaal van twee jonge mensen die alles achter zich laten en de problemen die daardoor ontstaan.

Een universeel thema.

Denis Lapière (geboren te Namen, op 8 augustus 1958) is de schrijver van *Mauro Caldi* (getekend door Michel Constant), *Charly* (met Magda als medeplichtige), *Mono Jim* (met Eric Maltaite op pen), *Baard en Kale* (tekeningen Alain Sikorski) en *Alice en Leopold* (met Olivier Wozniak op penseel). Hij heeft nooit een voet op Afrikaanse bodem gezet en daarom moest hij dit continent eerst helemaal in zich opnemen om zijn verhaal geloofwaardig te maken.

-De indrukken en de herinneringen van Jean-Philippe waren slechts de aanzet. Ik ben er steeds dieper op ingegaan met behulp van reportages, films, boeken en gesprekken met mensen die er waren geweest. Vanaf dat moment heb ik opgeschreven wat me voor de geest kwam. Jean-Philippe was mijn houvast. Als iets niet klopte, zei hij dat.

-Er is bijvoorbeeld geen bar in de woestijn, legt Jean-Philippe uit. Die bar van de oude Fransman kan daar dus eigenlijk helemaal niet staan. Maar dat is niet het belangrijkste. We wilden dat Leila en Célestin realistisch overkwamen, dat de lezer ze zou herkennen als echte personen, met al hun kwaliteiten en hun gebreken, en dat hij ernaar uit zou zien ze een keer te ontmoeten.

Om voor een paar uur te ontkomen aan de eenzaamheid klampt de oude Fransman in de bar de klanten aan die op doorreis zijn en overspoelt ze met zijn verhalen.

-De bar is een plaats van gezelligheid, gaat Denis verder. Je kunt er, bij toeval, mensen ontmoeten die buitengewone dingen hebben meegemaakt en die je daarna nooit meer terugziet. In steden bruist het van het leven, in Afrika veel meer nog dan bij ons. Er wordt gelachen, er worden ruzies uitgevochten. Een beetje zoals in Frankrijk, in de honderden Bars aan het Plein, waar het leven van de hele buurt zich afspeelt. Jean-Philippe is op zoek naar dat sociale leven. Hij is graag in bars, tussen de mensen, dat is heel belangrijk voor hem.

"Ik heb een schuld in het leven. Misschien zeg ik het verkeerd, maar mijn zusje is door mijn schuld gestorven."

Célestin.

"Het gat in de Muur" (1989). Een bar in Tanger. (aquarel en collage, 1989)

"Wachtend op de trein naar Casablanca..." Het station van Sidi Kacem, dicht bij Tanger. (gouache 1989)

Het toeval brengt Célestin naar de bar van de oude Fransman. En zijn ontmoeting met Leila betekent een korte onderbreking op zijn wilde vlucht, steeds verder van de onverdragelijke beelden van zijn verleden, herinneringen die hem blijven achtervolgen en die er de oorzaak van zijn dat hij zo somber kijkt. Somber als de vergetelheid waarnaar hij zo wanhopig op zoek is.

- Het personage van Célestin is ontleend aan een jonge zwarte, die ook zo heette, vertelt Jean-Philippe. Hij had met zijn zusje zijn stam verlaten en was gebleven in de eerste de beste stad waarin hij beland was. Alleen. Zijn zusje was omgekomen in de woestijn. Zijn verhaal maakte grote indruk op me. Maar de echte Célestin is in de stad gebleven, hij heeft zijn zwerftocht niet voortgezet, in tegenstelling tot de Célestin uit ons verhaal.

"Ik weet dat ik je nooit zal kunnen vergeten. En het verlangen, het plezier om je over me te schrijven, heb ik weer niet kunnen onderdrukken!"

Leila.

Voordat Leila Célestin ontmoette, was ze al verliefd. Op Marokko, het land van haar ouders. Het land waar ze eindelijk de levenslust de vrije loop kon laten die ze in zich voelde trillen en die tot op dat

In de heldere sterrennacht van Burkina Faso het vale licht van een politiepost (aquarel 1992)

"Achter de moskee, het gerstebierlokaal". In dit traditionele Afrikaanse lokaal in Djibo, in de Sahel, houden tandraderen van Peugeot-motoren de kalebassen met "ram", het gerstebier, in evenwicht. (gouache 1989)

moment was onderdrukt door het traditionele keurslijf van haar familie.

-Ik ken veel meisjes als zij, zegt Denis. Het personage Leila is de synthese van hun levensgeschiedenissen, maar ook van veel andere dingen, zoals mijn eigen opstandigheid als puber. Maar het is wel zo dat ik bij het creëren van het personage vooral een bepaald meisje voor ogen heb gehad. Ze was teruggegaan naar Marokko, in de hoop er bij haar familie te kunnen wonen, maar ze moest terug naar België, omdat het weerzien met haar vader niet was gelopen zoals ze had gehoopt. Zij voelde zich in geen van beide landen thuis. Ik wilde het specifieke karakter beschrijven van een meisje als zij, een tweede-generatie immigrante, doordrongen van de Europese cultuur.

"Een vraag waarop ik géén antwoord weet: wat wordt er van een verhaal als er niemand meer is om het te vertellen?"

De oude Fransman.

De doos met de brieven die Leila en Célestin aan elkaar hebben geschreven, is opengemaakt. Hun brieven ook. Hun intimiteit is geschonden. De woestijnreizigers in de bar van de oude Fransman zijn van alles op de hoogte.

-Ik heb in Dakar een oude man ontmoet. Hij runde een bar, herinnert Jean-Philippe zich. Het was een schilderachtige man, heel oud, hij had nog meegevochten in de oorlog van 14-18, en hij zat ongelofelijk racistische praatjes op te hangen tegen iedereen die het maar wilde horen. We hebben zijn persoonlijkheid gereconstrueerd, het racisme weggegomd, en er de oude Fransman uit ons verhaal van gemaakt. We hebben de bar in de woestijn gesitueerd, want dat was symbolischer: een ontmoetingspunt *in the middle of nowhere*.

Wanneer de oude Fransman is verdwenen, heeft de geschiedenis van Leila en Célestin nog een open einde. Er moet nog een hoofdstuk worden geschreven. Het hoofdstuk dat het verhaal van deze twee mensen afsluit. Twee mensen, die elkaar nooit hadden mogen ontmoeten en die elkaar toch hebben gevonden op de meest onwaarschijnlijke plek die er is: een eenzame bar langs een verlaten piste.

"Daarop was ze wat door de stad geslenterd. Hier en daar...zomaar, doelloos."

De oude Fransman.

Contrasten. In tegenstelling tot de grijsheid van Europa, die Leila ontvlucht en waar Célestin naar op weg is, schildert Jean-Philippe Stassen Afrika in stralende kleuren. Warm, dicht, omsloten door de dikke lijn van zijn tekeningen. Strak, alsof ze met een scheermes zijn uitgesneden. Dat is wat het meest

Rechts, Jean-Philippe Stassen tijdens zijn eerste bezoek aan Marrakech. Hij was toen zeventien jaar. Die dag was de koning jarig.

opvalt aan *Brieven uit de Bar*. Een grafiek die volstrekt authentiek is, volstrekt verschillend van alles wat tot dusver getoond is in de strip, met inbegrip van het werk van de auteur zelf.

-Ik heb geprobeerd een heel leesbare, heel duidelijke methode te kiezen, legt hij uit. Na mijn terugkeer uit Afrika, had ik illustraties met dezelfde techniek gemaakt: een zwarte lijn, waarop ik vlakke tinten aanbracht. Denis vond het mooi. Ik heb naar een compromis gezocht tussen de stripgrafiek en die bepaalde illustratietechniek.

-Ik wilde alleen maar een verandering van stijl, reageert Denis. Hij had die gouaches meegenomen van een reis en hij had ze geëxposeerd in een... bar. Toen ik ze zag, kwam het als een flits bij me op: "Zo zou je ons verhaal moeten tekenen!"

Brieven uit de Bar is een impressionistische smeltkroes van reisemoties van de altijd op reis zijnde tekenaar Jean-Philippe Stassen. Zijn pagina's ademen voor alles sfeer uit. Zijn landschappen rust.

-Jean-Philippe heeft een ongelofelijk visueel geheugen, voegt Denis eraan toe. Hij onthoudt kleine, onbeduidende details die zijn tekeningen heel geloofwaardig maken: het etiket van een conservenblikje, een vluchtig beeld op de televisie... Je ontdekt op sommige plaatjes ook straatjes in Luik, of het station van dezelfde stad op het T-shirt van een toerist...

-Ik gebruik vaak de schildertechniek voor de achtergronden, gaat Jean-Philippe verder. Ook al ben ik niet direct beïnvloed door de Afrikaanse kunst, toch komt dit album er dichtbij, dankzij het personage van Célestin, die zijn tijd doorbrengt met het tekenen en schilderen op muren.

-Eén ding trof me bij het schrijven van het scenario, besluit Denis Lapière. *Brieven uit de Bar* is ook het verhaal van iemand die zich uitdrukt door middel van tekeningen, en van een ander die een dagboek bijhoudt. De parallel tussen onze beide beroepen — een tekenaar en een scenarist — kwam me onmiddellijk voor de geest. We hebben er onbewust onze eigen elementen in aangebracht. Ik door middel van de tekst en Jean-Philippe door zijn tekeningen. Hij heeft zichzelf trouwens een paar keer afgebeeld, zoals bijvoorbeeld op de boot waarmee Célestin naar Europa reist.

Op een snipper papier een schets naar de natuur, mee teruggenomen uit Senegal (1985).

De vuurtoren van kaap Malabata, Straat van Gibraltar. Het citaat is van Cendrars. (aquarel, 1992)

Tanger: de woorden van Jean-Philippe Stassen.

Op sommige rustige avonden, wanneer de zee vlak is, de zon verdwijnt in de oceaan en de theedrinkers dromen van Amerika, hun ogen geel door de kif, kan de rode hemel plotseling uiteenspatten in kleuren.
Dat duurt natuurlijk niet lang. En aangezien alles altijd te vluchtig is, aangezien niets hier verandert, patrouilleren de agenten, zijn de negers bang en wachten de anderen.
Er is bloed en sex, smerige messen, verlopen make-up, te glimmend gepoetste schoenen, slordig uitgepist bier.
Het ruikt naar "rozen en rauw vlees", zoals op de markt in Fez, maar alles is altijd te vluchtig. Vluchtigheid, luchthartigheid.
Dat is ongetwijfeld de reden dat Paul Bowles hier is gestorven. Wegens de luchthartigheid, want hier wordt niets serieus genomen. Hier is intelligentie niet belangrijk meer, aangezien alleen elegantie nog waard is om veroverd te worden. (Tanger, 9 januari 1993)

Een bekroond werk.

Het eerste deel van ***Brieven uit de Bar*** is overstelpt met prijzen:
-Prix "Canard" tijdens het festival van Sierre, Zwitserland (juni 92)
-Prijs van het "beste buitenlandse album" tijdens de stripdagen te Breda, Nederland (september 92)
-Prijs van het "beste Franstalige album" tijdens het festival van Durbuy, België (oktober 92)
-Stripprijs van de "Vingt-quatre heures du livre au Mans", Frankrijk (oktober 92)
-"Alph'Art coup de coeur" tijdens het festival van Angoulème, Frankrijk (januari 93)

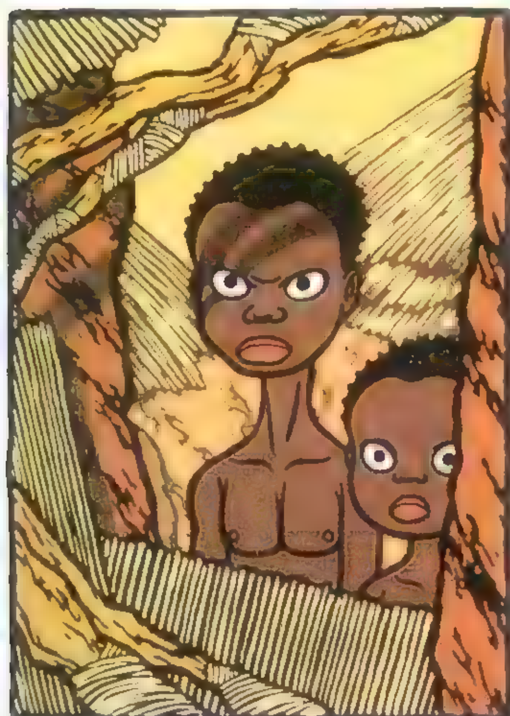
Vrouw aan het venster. Een joods huis in de kasba van Tanger. (gouache 1992)

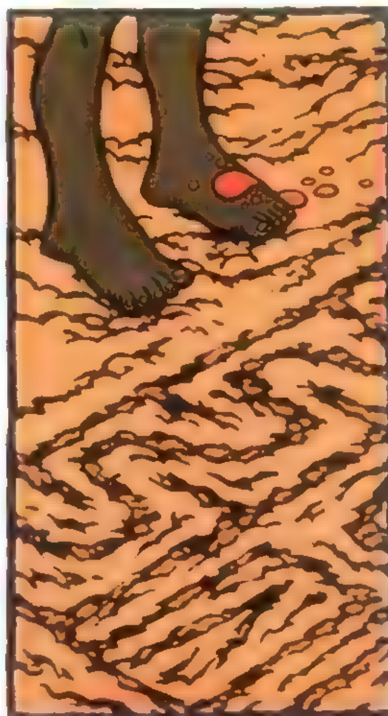

U ZULT VAST BEWEREN DAT 'T NIET KAN DAT CÉLESTIN PAS VEERTIEN JAAR OUD IS EN DUS NOG 'N KIND MAAR IK BEWEER DAT MATURITEIT NIETS MET LEEFTIJD OF KENNIS TE MAKEN HEEFT! CÉLESTIN BELEEFT ZULKE DINGEN AL VAN JONGS AF AAN...

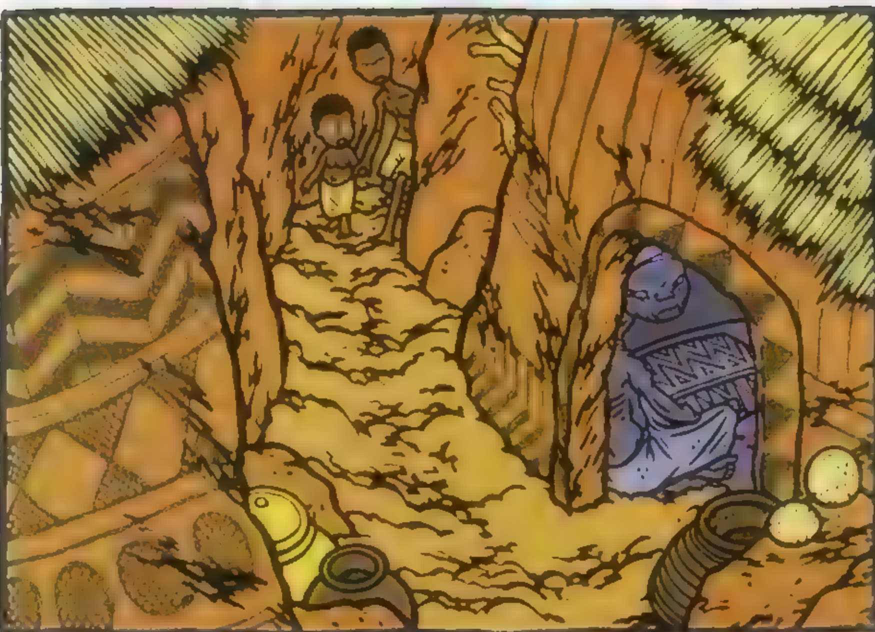
HIJ HEEFT 'T RECHT OM TE DENKEN WÁT HIJ DENKT. TROUWENS, U WEET NIET ALLES. CÉLESTIN WAS PAS ACHT TOEN HIJ MET ZIJN ZUSJE KUDI UIT HET DORP IS GEVLUCHT. HIJ HEETTE TOEN NOG NIET CÉLESTIN...

HUN OUDERS WAREN AL 'N TIJD DOOD. DAT IS HAAST NORMAAL. EÉN DERDE VAN DE KINDEREN UIT DIE STREEK IS WEES...

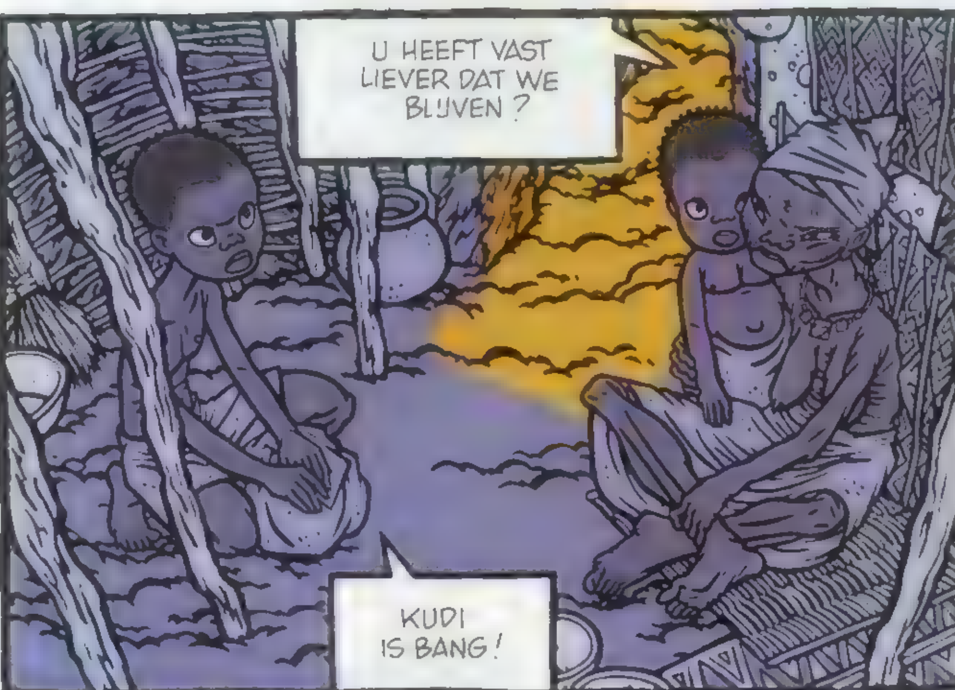

GROOT-
MOEDER!

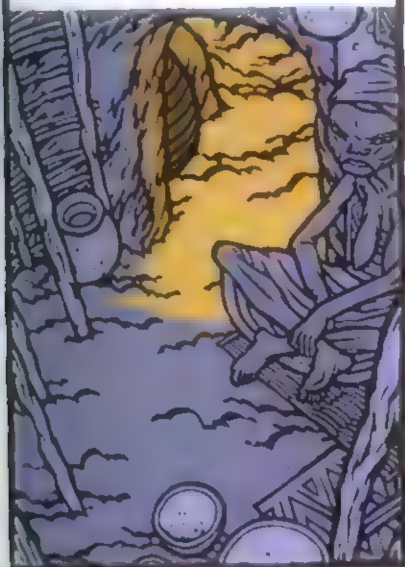

U HEEFT VAST LIEVER DAT WE BLIJVEN?
KUDI IS BANG!

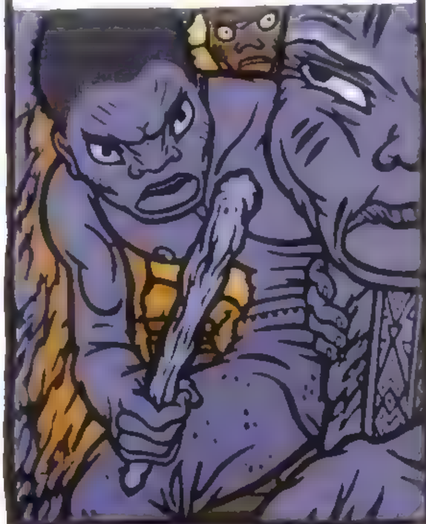

ACH...'T IS TOCH LOGISCH DAT ZE EEN BEETJE BANG IS!

MAAR DAARVOOR IS HET NU TE LAAT! HIER!

DIT IS VOOR JOU! PAS GOED OP JEZELF!
DANK U WEL! TOT ZIENS, OMA!

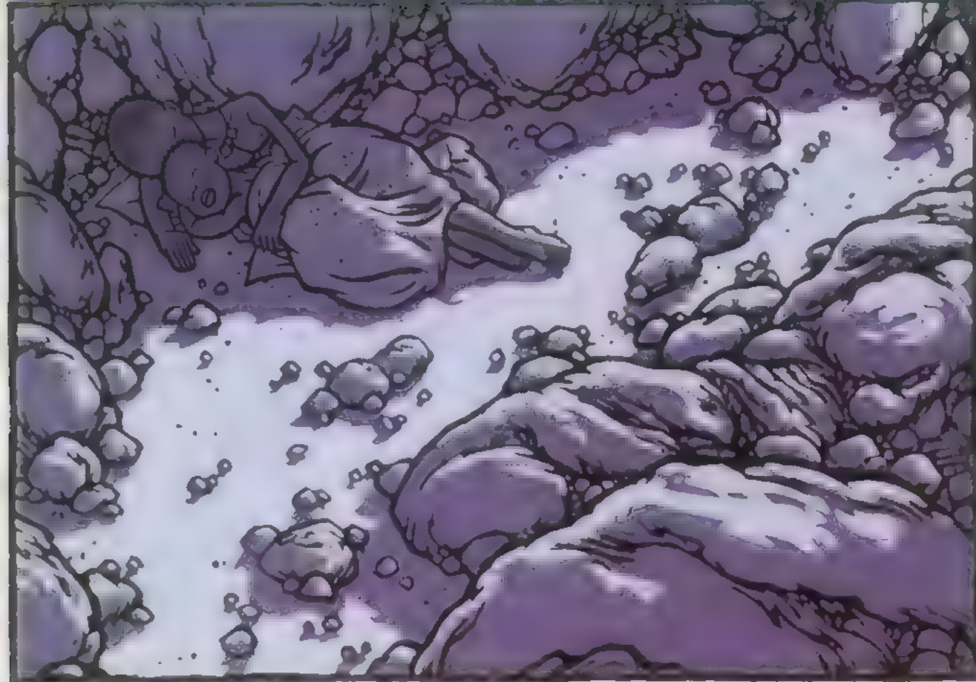
* DE PLEEGVADER VAN DE KINDEREN

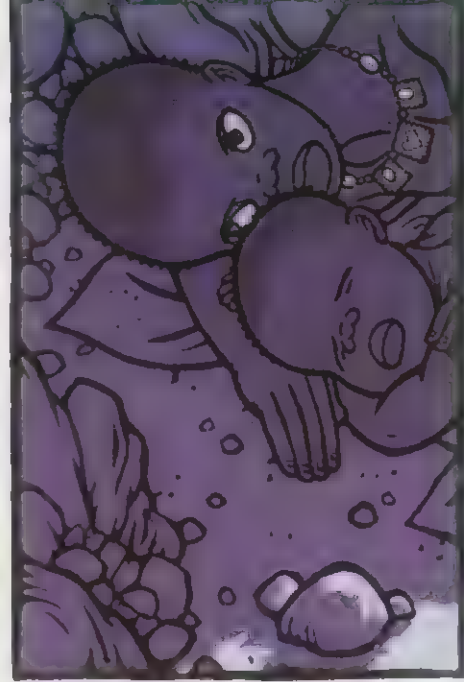

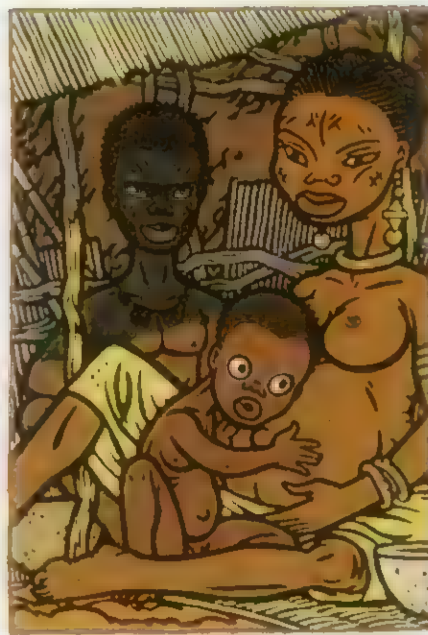

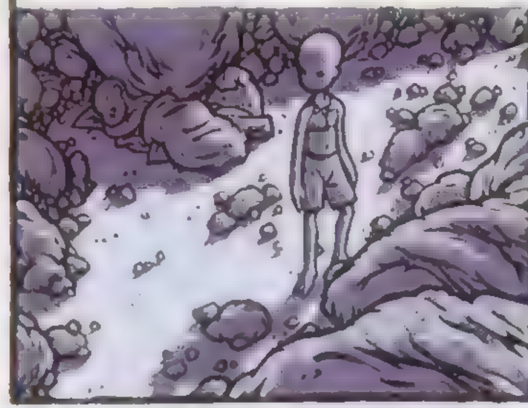

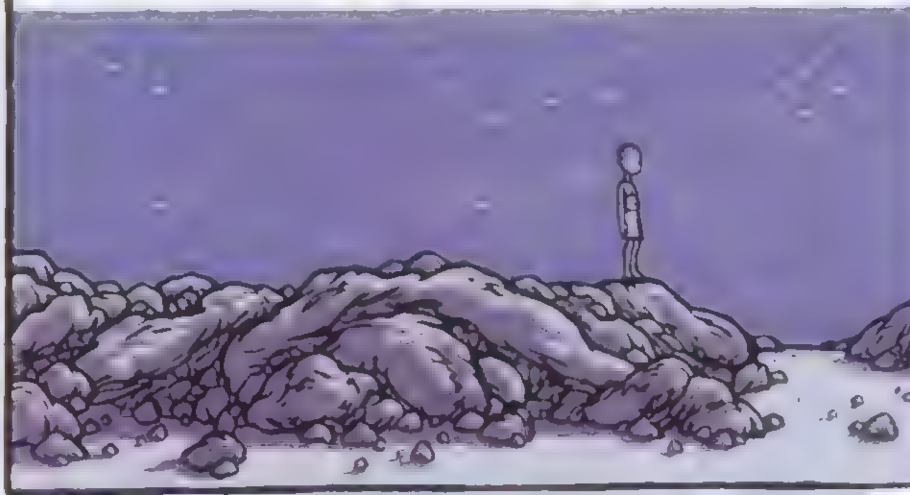

CÉLESTIN WIST DAT ZE NAAR 'T NOORDEN MOESTEN. HIJ DACHT DAT HIJ AUTOMATISCH IN DE STAD ZOU KOMEN ALS HIJ VANUIT 'T DORP DE GOEDE RICHTING KOOS EN STEEDS RECHTDOOR LIEP.

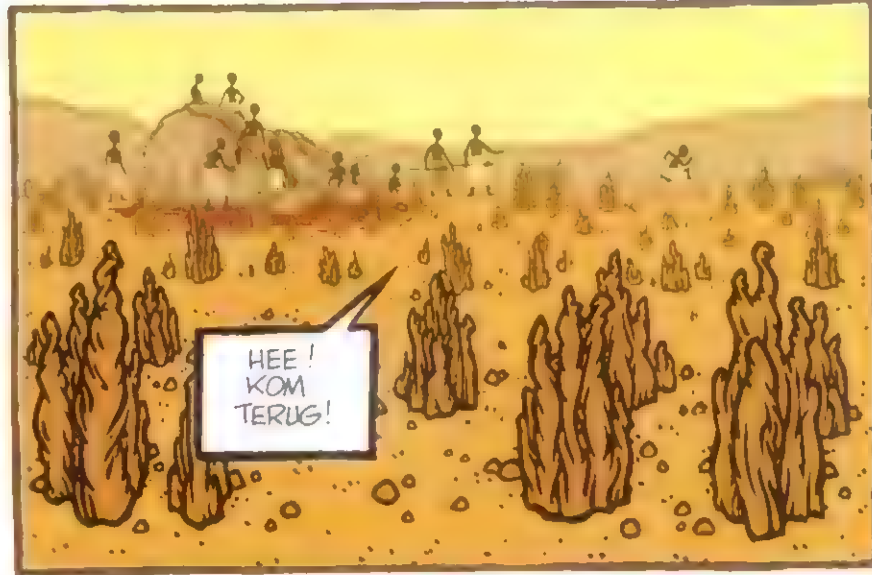
ZE RAAKTEN UITERAARD DE WEG KWIJT...

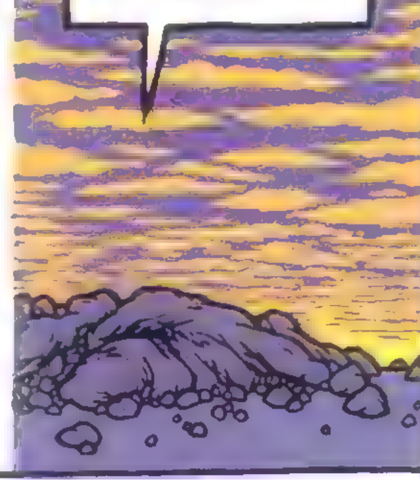

OOIT WAS ER 'N OUDE OLIFANT VERDWAALD OP HET LAND DAT DOOR DE MENSEN UIT 'T DORP WERD BEWERKT. ZE HADDEN 'T DIER ACHTERVOLGD TOT IN DE TERMIETENVLAKTE.

VOORUIT! JE BENT NOG NIET KLAAR! 'N ECHTE MAN MOET HET VLEES OOK NOG IN STUKKEN SNIJDEN! TOE MAAR!

HEE! KOM TERUG!

IK WEET OOK WEL DAT SOMMIGE KINDEREN NERGENS VIES VAN ZIJN. ZEKER NIET DE KINDEREN UIT DE STAMMEN DAAR... MAAR CÉLESTIN IS 'N GEVOELIGE KNAAP... HEEL EMOTIONEEL...
HI HI! M'N ZOON IS 'N BANGERD... NET 'N VOGELTJE!

AAN LEILA - (OVER HAAR VERTEL IK STRAKS MEER) AAN LEILA VERTELDE HIJ DAT HIJ, ALLEEN IN DE WOESTIJN MET ZIJN ZUSJE KUDI, NIET DEZELFDE ANGST HAD GEVOELD ALS TOEN, BINNEN IN DIE OLIFANT.
KUDI!... KUDI... GENOEG GESLAPEN! WE MOETEN GAAN!

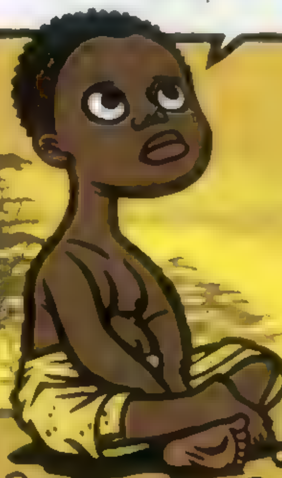

CÉLESTIN IS TE GEVOELIG... HEEL BEÏNVLOEDBAAR. LEILA IS ANDERS, MAAR CÉLESTIN NIET! ZO ZIE IK DE DINGEN.
WACHT! WACHT OP ME!

WAT IS ER NU WEER?
IK WIL NIET VERDER! IK WIL DAT PAPA EN MAMA ME KOMEN HALEN!

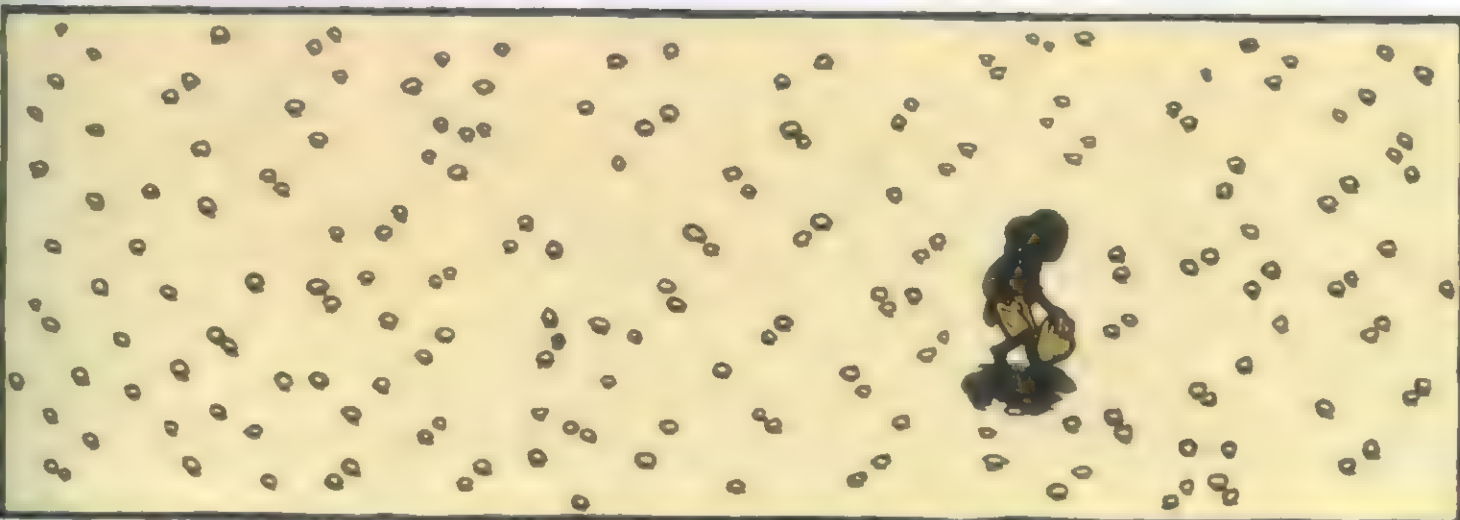

JE BENT GEK! WAAROM ZEG JE ZULKE DINGEN? JE WEET BEST DAT PAPA EN MAMA DOOD ZIJN! HOE KUNNEN ZE JE NOU KOMEN HALEN! STA OP!
IK WIL NAAR PAPA EN MAMA!

IK HEB TOCH AL GEZEGD DAT VADERTJE ZE HEEFT GEDOOD. HIJ HEEFT HEN BEHEKST! ZO IS HIJ ONZE VADER GEWORDEN. DAAR KONDEN WIJ NIKS AAN DOEN. IK WIL NIET DAT JE DAAR NOG OVER SPREEKT.

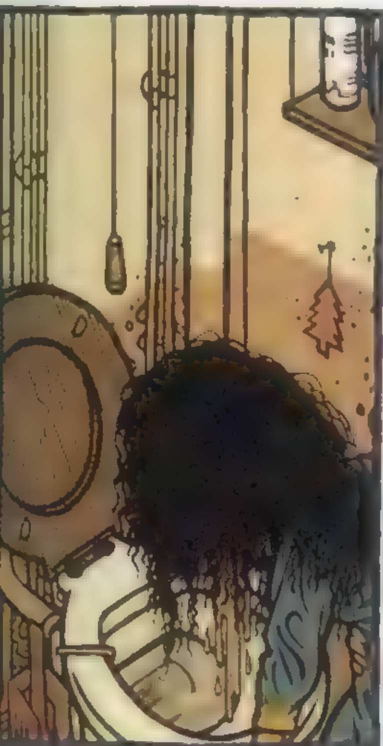

ZAL VADERTJE ONS OOK BEHEKSEN ALS HIJ ONS VINDT?
JA! EN DAN GAAN WE DOOD! KOM NU!...

IK WIL DAT JE ME DRAAGT!

MAAR LAAT ME EVEN OVER LEILA VERTELLEN. LEILA WERD IN EUROPA GEBOREN. VIJFDUIZEND, MISSCHIEN ZESDUIZEND KILOMETER VAN 'T DORP VANDAAN WAAR CÉLESTIN OOIT WOONDE...

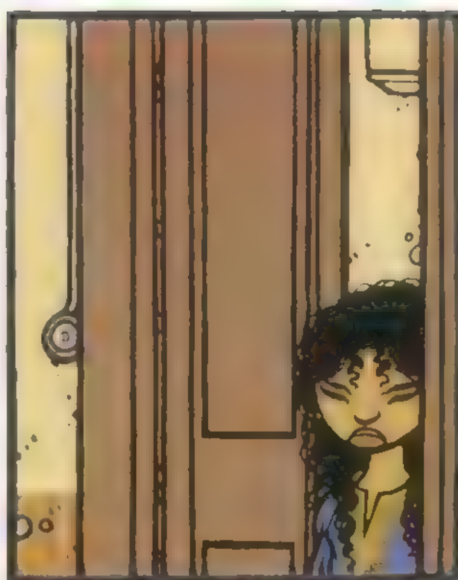

LEILA! KOM NAAR BUITEN!

WAS JE GEZICHT EN KOM AAN TAFEL! VANDAAG VIEREN WE FEEST!
JA, PAPA!

DRAIN

LEILA? WEL, IK WEET NIET OF ZE...
IS DAT ANNE? OH, MAMA... MAG IK EVEN MET HAAR SPREKEN?

ALS IK ME NIET VERGIS WAS ANNE TWEE JAAR OUDER DAN LEILA...
NEE, DE BIOSCOOP KAN IK VERGETEN, IK MAG HIER NIET WEG!

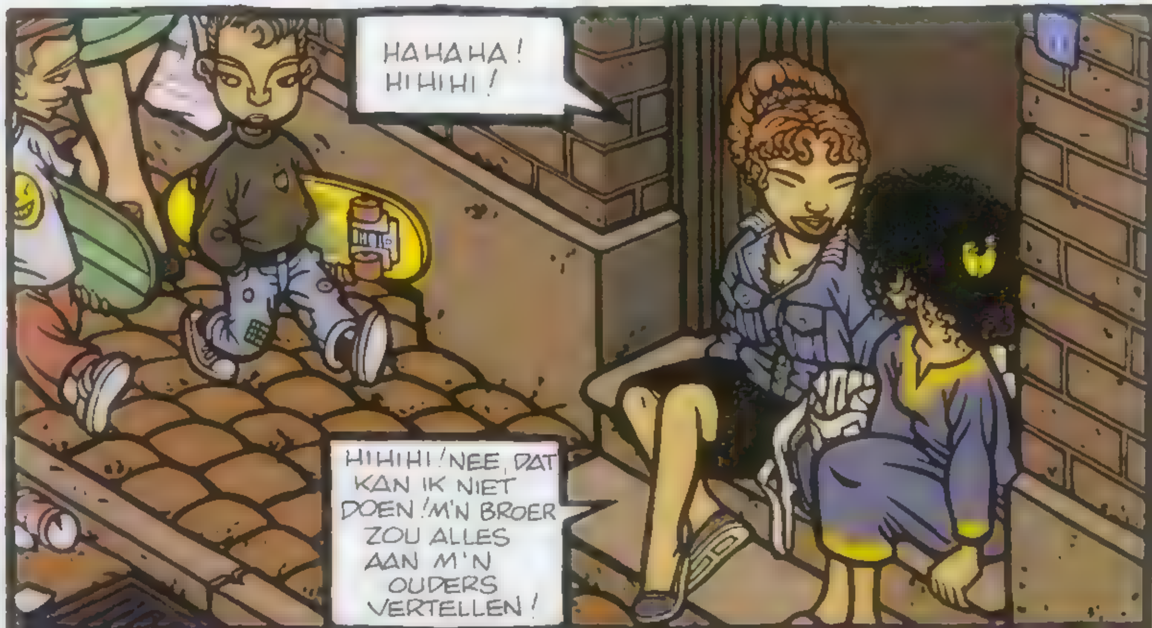

MAAR MENSEN SLUITEN WEL VAKER HECHTE VRIENDSCHAPSBANDEN OP DIE LEEFTIJD
IK HEB 'N BOEK VOOR JE MEEGENOMEN! VAN KAYE GIBBONS.
OH JA? WAAR GAAT 'T OVER?
'T BEGIN IS WAT VREEMD, MAAR... 'N LEUK BOEK.

MAG IK JE MINIROK HOUDEN?
JE DRAAGT 'M NOOIT!

IK DURF NIET! AF EN TOE TREK IK 'M AAN.... 'S AVONDS, IN 'T TOILET!
KOM, LEILA! 'N TOILET IS TOCH GEEN PLEK OM JE JEUGD TE SLIJTEN. JIJ DOET ALLES OP 'T TOILET!

WAAROM STOP JE DE MINIROK NIET IN JE TAS? TREK 'M OVERDAG AAN OP SCHOOL!
OP SCHOOL? WAAR DAN?

EUH... OP 'T TOILET...

HAHAHA! HIHIHI!
HIHIHI! NEE, DAT KAN IK NIET DOEN! M'N BROER ZOU ALLES AAN M'N OUDERS VERTELLEN!

KUDI...
KUDI,
RIEP HIJ...
WE ZIJN ER!
WE ZIJN GERED!

...
MAAR
KUDI
HOORDE
HEM
NIET!

CÉLESTIN WERD OPGEVANGEN DOOR 'N JONGE, JOVIALE MAN VAN ROND DE VIJFTIG. EEN IERSE KATHOLIEKE MISSIONARIS. 'N O'ENNOGWAT, WAARSCHIJNLIJK. IK VERTEL DIT OMDAT CÉLESTIN NOOIT HEEFT GEWETEN HOE DE MAN HEETTE. ALLE MENSEN IN DE MISSIE NOEMDEN HEM "VADER". HIJ DOOPTE ALLES WAT NIET TE GROOT OF TE ZWAAR WAS. DOPEN WAS 'N HOBBY VAN 'M! HEEL WAT ZWARTEN UIT STAMMEN IN DE BUURT WERDEN ZELFS TWEE KEER GEDOOPT. OOK HET VARKEN IGNACE, DE MASCOTTE VAN DE MISSIE, KREEG ZIJN PORTIE WIJWATER.

DAARVOOR KON HIJ GEËXCOMMUNICEERD WORDEN, HEB IK GEHOORD... MAAR ALLEEN ALS ER 'N KLACHT KWAM, NEEM IK AAN...

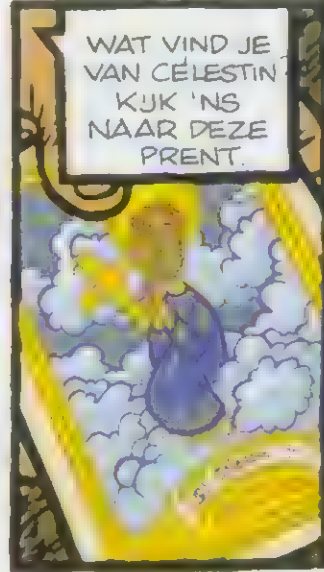

KUDI HEET KUDI, EN NIET ANDERS!

GOED... MAAK JE NIET DIK! JE ZUS HEET KUDI. MAAR ALS JIJ HIER WILT BLIJVEN, MOET IK JE DOPEN EN DAN KRIJG JE EEN CHRISTELIJKE NAAM.

KIES 'N PLAATJE UIT!

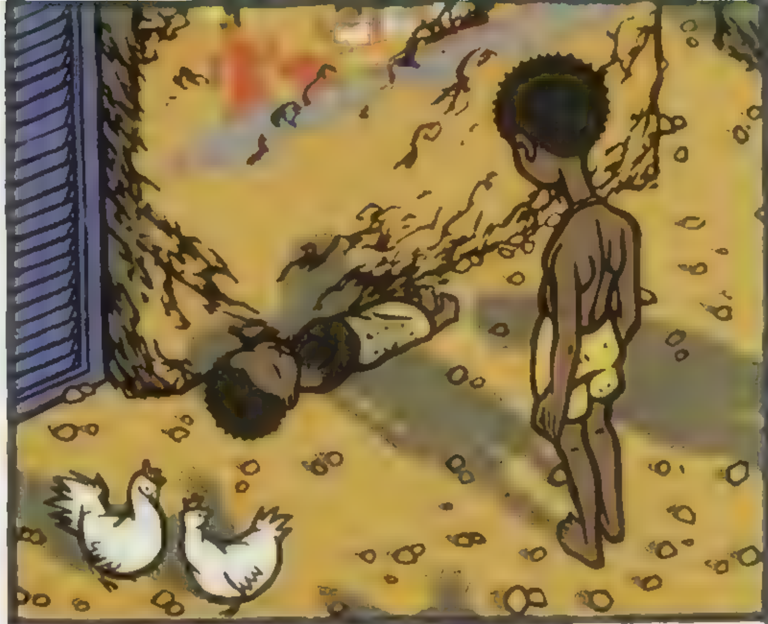

HMM... JOSEPH... DIE NAAM DRAGEN AL VEEL JONGENS. IK GELOOF OOK NIET DAT-IE BIJ JE ZAL PASSEN.

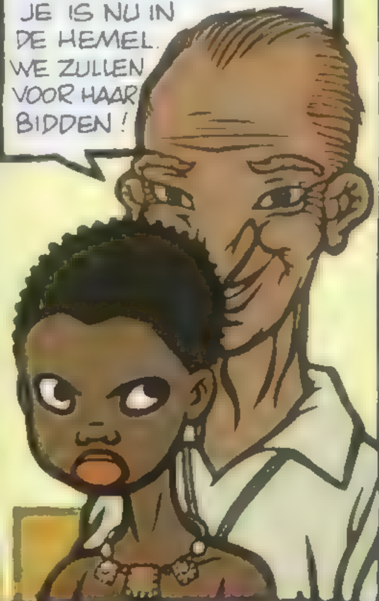

WAT VIND JE VAN CÉLESTIN? KIJK 'NS NAAR DEZE PRENT.

WAT VOND HIJ ERVAN? "DIE CÉLESTIN HAD 'N DWAZE KOP", HAD HIJ AAN LEILA GEZEGD.
GOED. ZO DAN ... EINDE-LIJK 'N GLIMLACH...

ZO WERD CÉLESTIN DUS CÉLESTIN.

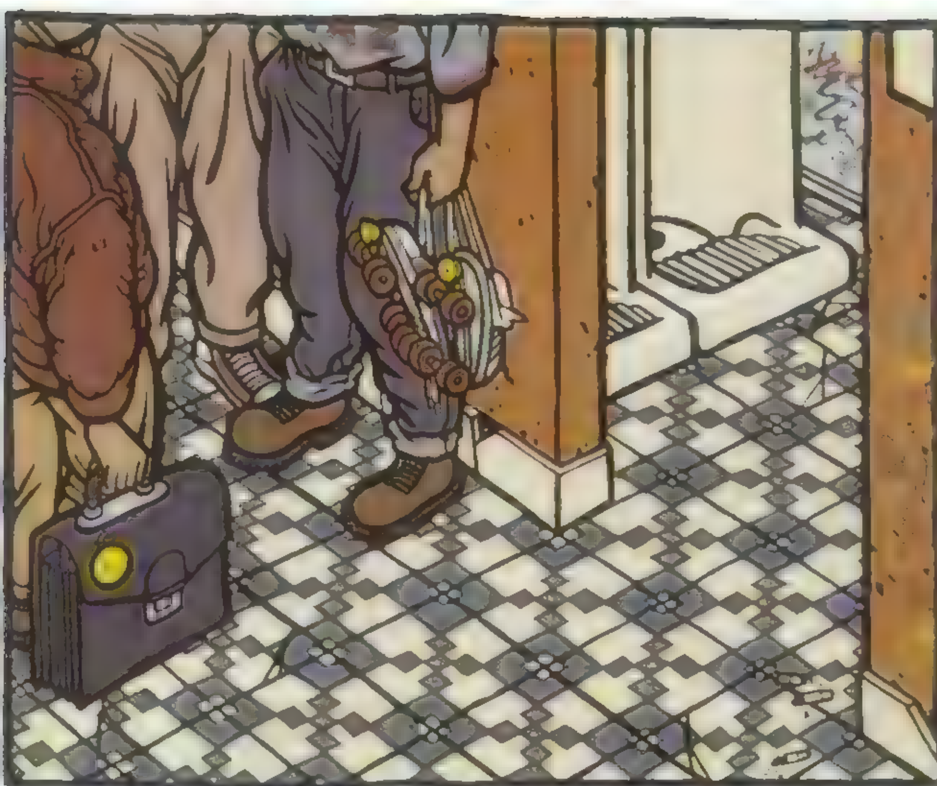

WEL ? HOOR JE ME NIET ALS IK JE ROEP ? WAAROM BLIJF JE HIER STAAN ? JE ZUSJE IS NU IN DE HEMEL. WE ZULLEN VOOR HAAR BIDDEN !

BIDDEN... VOOR KUDI ! JE MOET AL 'N IER ZIJN OM ZOIETS TE VERZINNEN. WAT HEEFT EEN JONGEN VAN ACHT, DIE VERANTWOORDELIJK MEENT TE ZIJN VOOR DE DOOD VAN ZIJN ZUS, AAN 'N GEBED ?

HEER, IK BEN U NIET WAARDIG ... MAAR SPREEK EN IK ZAL GEHOORZAMEN.

ZEG 'NS ! WAT DEED JIJ DAAR ?
LAAT ME LOS !

WAT BEZIELT JOU, LEILA ? BEN JE GEK GEWORDEN ? JE WAS AAN HET ROKEN !
EN WAT DAN NOG ? JIJ ROOKT TOCH OOK

IK WEET 'T BEST ! IK HEB JE WEL GEZIEN, TOEN ...
OP EEN ANDERE TOON, ALSJEBLIEFT !

JE GAAT NAAR JE KAMER TOT PAPA TERUG IS !
ALLEEN ALS IK WIL...

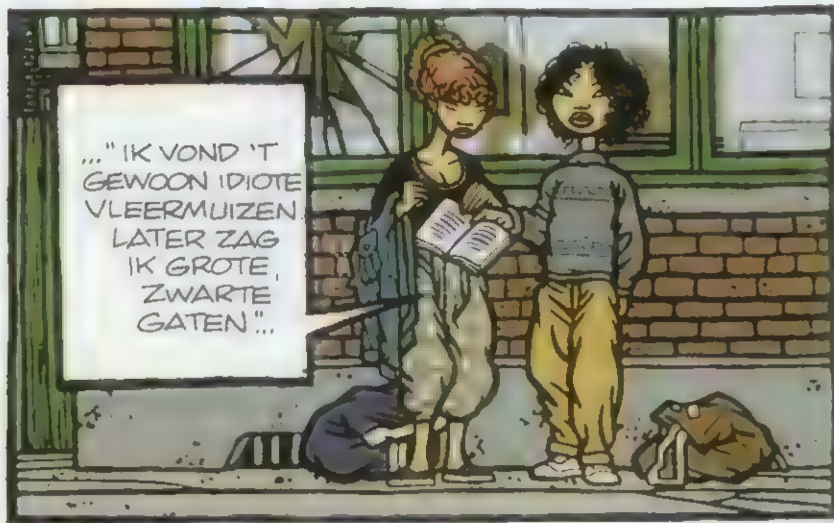

IK HOOR 'T HAAR VADER AL ZEGGEN: "JE BELASTERT JE MOEDER MET JE LEUGENS !"
MIS ! HA HA !

WAAROM HUIL JE, LEILA?
ZOMAAR... IK HUIL NIET! LAAT ME MET RUST!

WACHT EVEN... IK KEN ER NOG EEN!

"VORIGE WEEK TOONDE HIJ PLAATJES VAN STOMME VLEERMUIZEN. HIJ WILDE WETEN WAT IK ERVAN VOND".
JA... DAT HERINNER IK ME.

..."IK VOND 'T GEWOON IDIOTE VLEERMUIZEN. LATER ZAG IK GROTE, ZWARTE GATEN"...

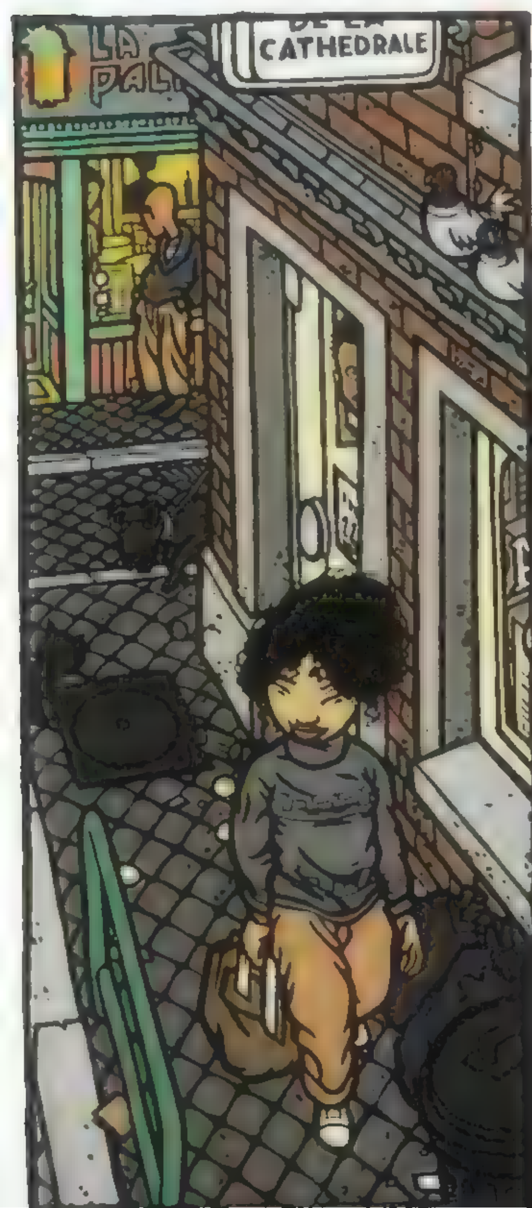

"...JE KON ERIN VALLEN. GROTE, ZWARTE, DIEPE GATEN. IN DE TAFEL EN DOOR DE VLOER HEEN"... DAT STAAT ER WOORDELIJK IN DE TEKST.
HIER... OP PAGINA TIEN! JE KENT DE TEKST VAN BUITEN!
HIHI...

IK WIST 'T, WANT DAT BOEK HAD ZIJ HIER NAARTOE GESTUURD... NAAR CÉLESTIN.
"TOEN NAM HIJ ZIJN BRIL AF, DRUKTE ZIJN WANG TEGEN MIJN WANG EN ZEI: JE BENT ERGENS BANG VOOR."

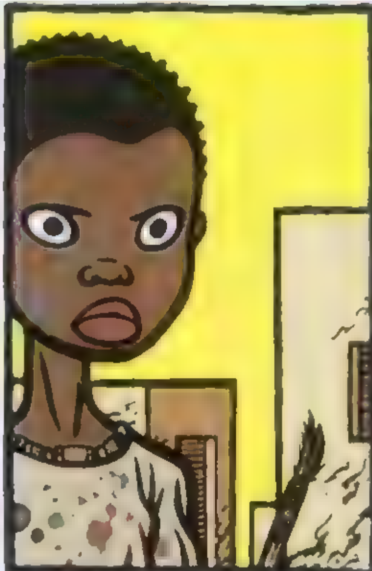

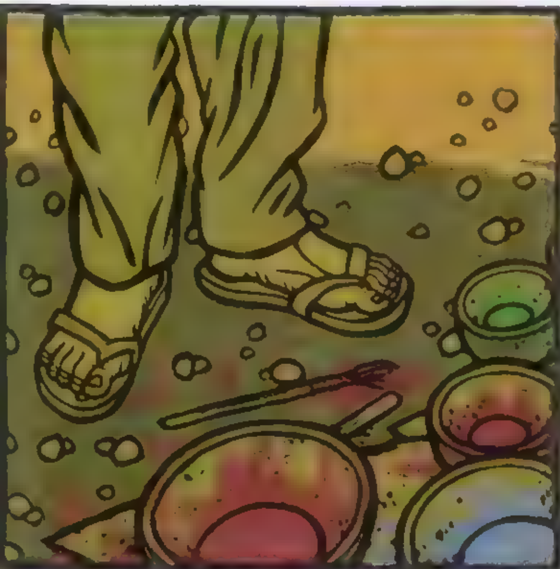
VIER JAAR BLEEF CÉLESTIN IN DE MISSIE. DE IER
HEEFT TENMINSTE ÉÉN POSITIEF DING GEDAAN. HIJ LEER-
DE CÉLESTIN - VRIJ BEHOORLIJK - LEZEN EN SCHRIJVEN.

TEKENEN LEERDE CÉLESTIN ALLEEN... DOOR NAAR DE MUREN TE KIJKEN. SOMS TEKENDE HIJ KUDI...

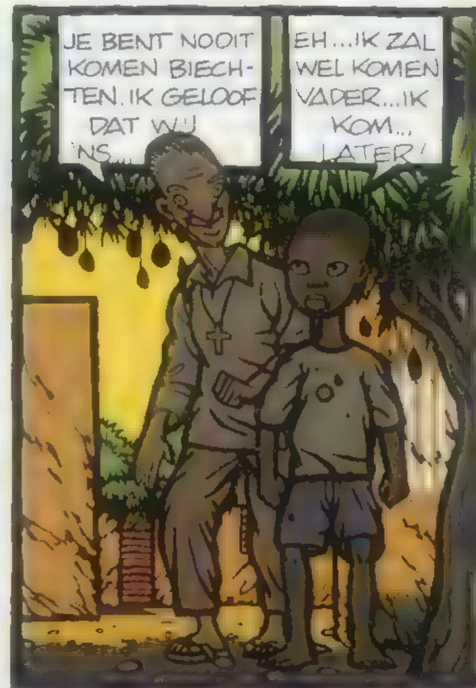

WAAROM STEL JE DIE VRAAG? WIL JE HIER WEG?
IK WEET 'T NIET!

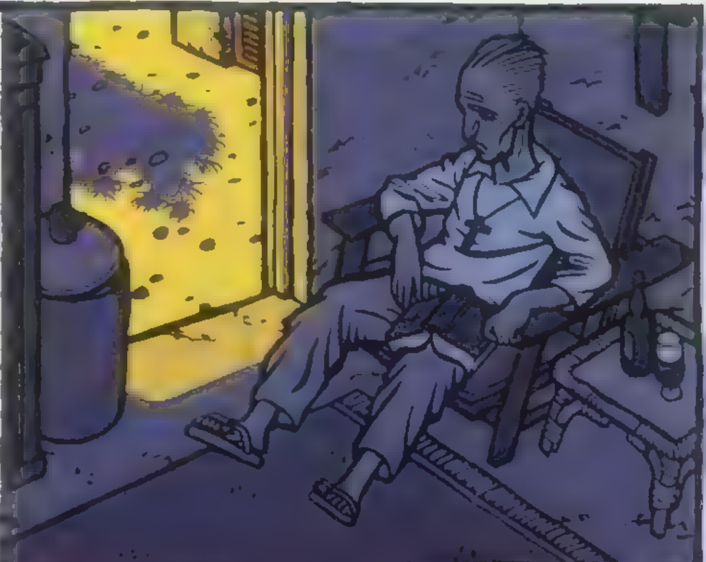

VOLGENS ANTOINE LIGT DE STAD HIER TWEE DAGEN VANDAAN MAAR MISSCHIEN KUN JE MET DE HANDELAAR MAWÉLÉ MEE. HIJ GAAT SOMS NAAR DE STAD!

EET JE NIET?

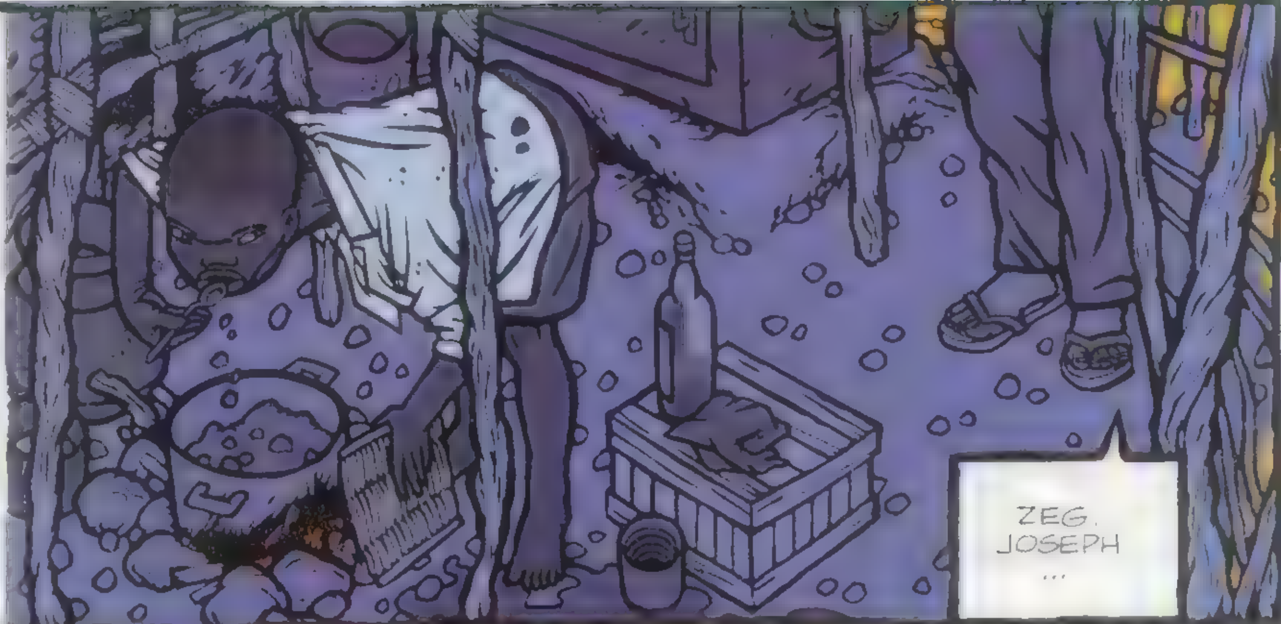

CÉLESTIN!

JE BENT NOOIT KOMEN BIECHTEN. IK GELOOF DAT WIJ 'NS...
EH... IK ZAL WEL KOMEN VADER... IK KOM... LATER!

U HAD ME GEVRAAGD OM 'N LIJSTJE TE MAKEN! DAT IS NOG NIET HELEMAAL KLAAR! LANGE LIJST, MOET U WETEN.
LUISTER 'NS, CÉLESTIN. HET GAAT NIET OM...

DIE IER HAD 'T OOK STOM AANGEPAKT. UITERAARD HAD-IE MET CÉLESTIN MOETEN PRATEN, MAAR NIET PAS NA VIER JAAR. TOEN WAS 'T TE LAAT... HET KWAAD WAS GESCHIED.

BLIND WAS DE MISSIONARIS NIET. HIJ BEGON OP 'T VERTREK VAN CÉLESTIN TE WACHTEN

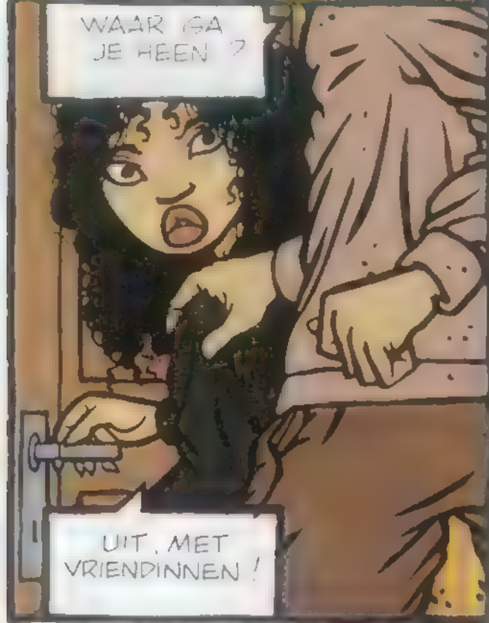

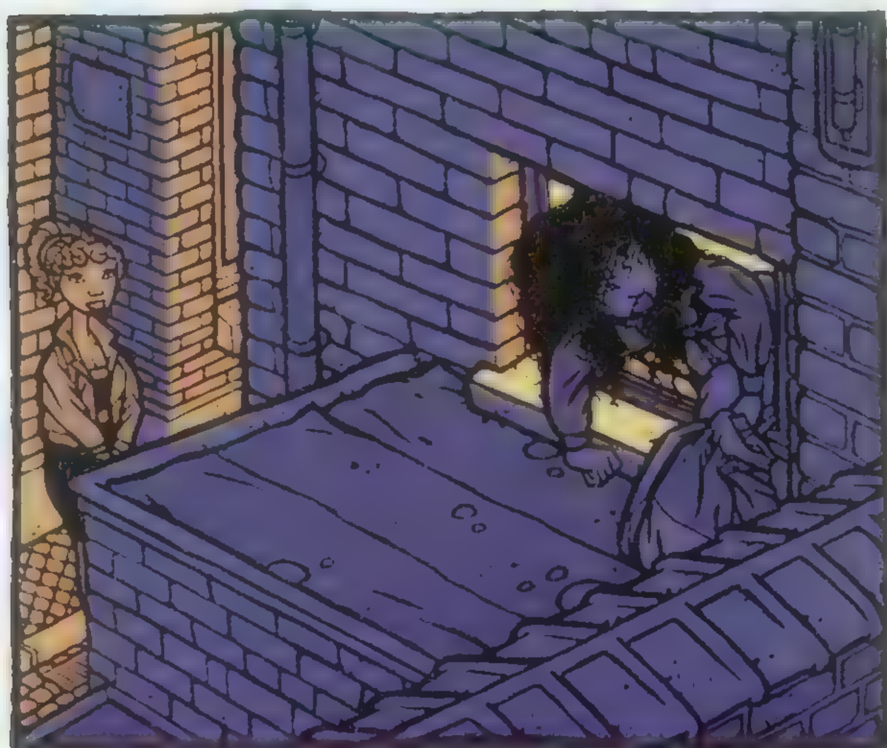

DE ALLEREERSTE ZIN UIT HET BOEK IS: "ALS KLEIN MEISJE BEDACHT IK HEEL WAT MANIEREN OM MIJN PAPA TE VERMOORDEN". LEILA BEWEERT DAT ZE NOOIT VEEL BELANG AAN DIE ZIN HEEFT GEHECHT. MAAR ZE KENT 'M WEL ZÓ GOED DAT JE ZOU ZWEREN DAT ZE 'M VAN BUITEN HEEFT GELEERD.

LEILA IS THUIS WEGGELOPEN OMDAT ZE ZEVENTIEN WAS EN NIET MEER INZAG WAAROM ZE NOG LANGER ZOU BLIJVEN. JE MAG DAN NOG DE MOND VOL HEBBEN OVER CULTURELE INTEGRATIE– EN JE KUNT ER OOK NOOIT GENOEG AANDACHT AAN BESTEDEN, MAAR 'T HEEFT GEWOON WAT TE MAKEN MET KARAKTER... MET GENERATIES. ER KOMT ALTIJD EEN DAG WAAROP EEN KIND LIEVER ALLEEN IS EN NIEMAND MEER OM ZICH HEEN WIL DIE VAN ALLES VERBIEDT EN MET GOEDE RAAD DE OREN VAN JE KOP KOMT ZEUREN.

HET GELD, DAT ZE WAARSCHIJNLIJK ERGENS GEJAT HAD, SCHOOF LEILA DOOR 'T LUIKJE. DE LOKETBEAMBTE ZEI DAT ZE VOOR ZO'N KLEIN BEDRAG HOOGUIT NAAR BARCELONA KON.

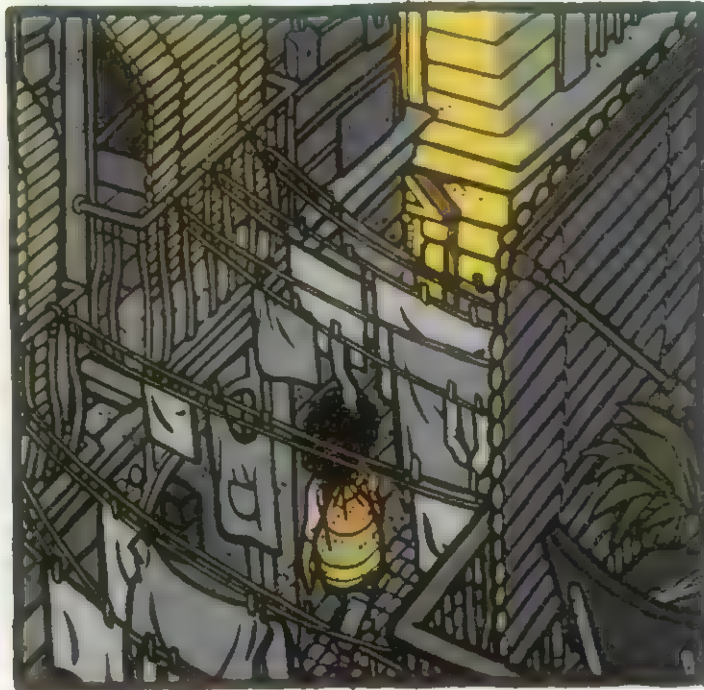

'N KAMER VOOR MINDER DAN 3000 PESETAS? MMH... MISSCHIEN IN 'N JEUGDHERBERG? ALS ER NOG PLAATS IS!
DANK U...

DE DOUCHE IS NAAST DE TOILETTEN OP DE EERSTE VERDIEPING O.K.?
JA HOOR! BEST!

TOC
TOC

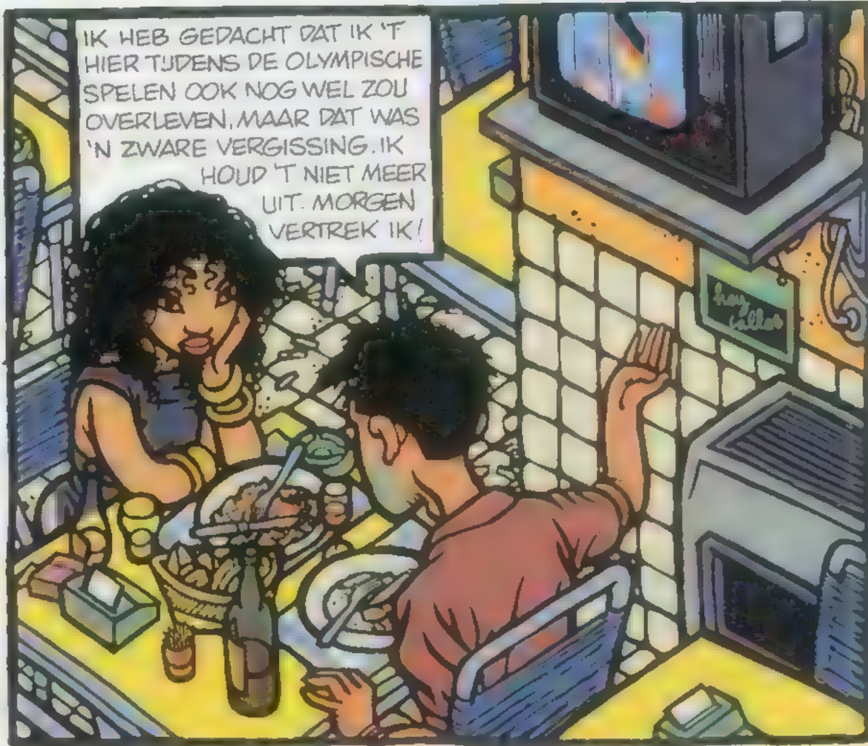
IN 'N HOTEL ALS DIT MOET JE DE SLEUTEL NIET BUITEN OP DE DEUR LATEN ZITTEN ...OH! NEEM ME NIET KWALIJK!

EXCUSEER ME!
KOM NOU... IK MOET ME EXCUSEREN! ALS U KLAAR BENT, ZEGT U 'T MAAR!
KOM...KOM MAAR BINNEN!

HIJ WAS FRANSMAN EN TOERDE MET Z'N ONTSLAGPREMIE AL ENKELE WEKEN IN SPANJE ROND... IN DE BRIEVEN AAN CÉLESTIN SPRAK ZE MET VEEL MEDELIJDEN OVER DE JONGEN.

SINDS IK WEET WAT ER ACHTERAF IS GEBEURD VRAAG IK ME AF OF ZE HEM NIET METEEN ALS 'N... BUITENKANSJE HEEFT BESCHOUWD ...
U WEET VAST NIET EENS WAAR U VANAVOND ZULT GAAN ETEN? NIET ERG, HOOR! IK NODIG U UIT.

CASA PONTON

IK HEB GEDACHT DAT IK 'T HIER TIJDENS DE OLYMPISCHE SPELEN OOK NOG WEL ZOU OVERLEVEN. MAAR DAT WAS 'N ZWARE VERGISSING. IK HOUD 'T NIET MEER UIT. MORGEN VERTREK IK!

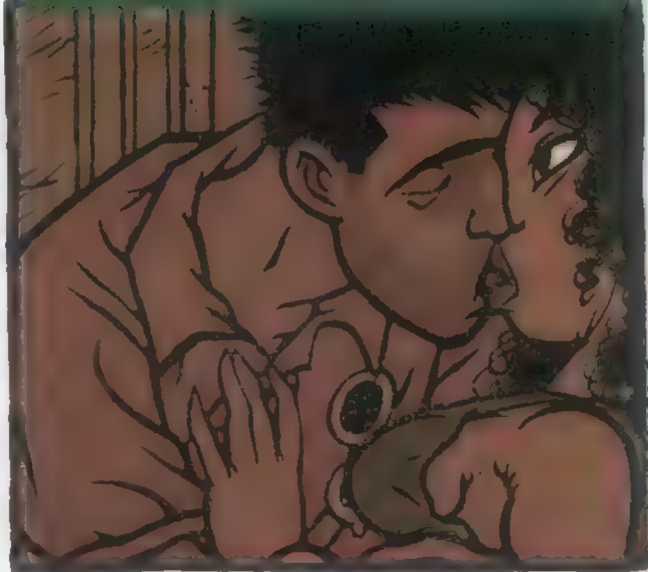

GA JE NAAR 'T ZUIDEN?
NAAR 'T ZUIDEN? GOD, NEE! WAAROM? IK GA NAAR FRANKRIJK!

MAG IK U ALS DESSERT ONS IJS AANBEVELEN? MET 'N LEKKER STUKJE MELOEN EN...
NEE BEDANKT ...VERSCHRIKKELIJK!

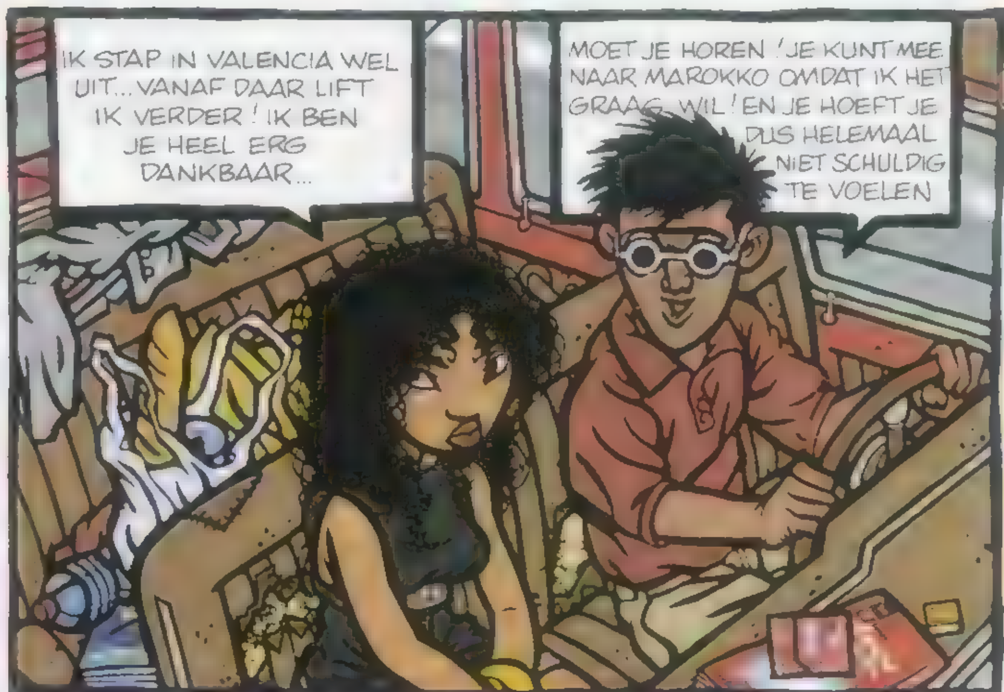

ZELFS 'T ETEN IS NIET MEER TE DOEN! WE MOETEN DRINGEND WEG HIER!

IK GAF JE SLEUTEL NOG NIET TERUG!

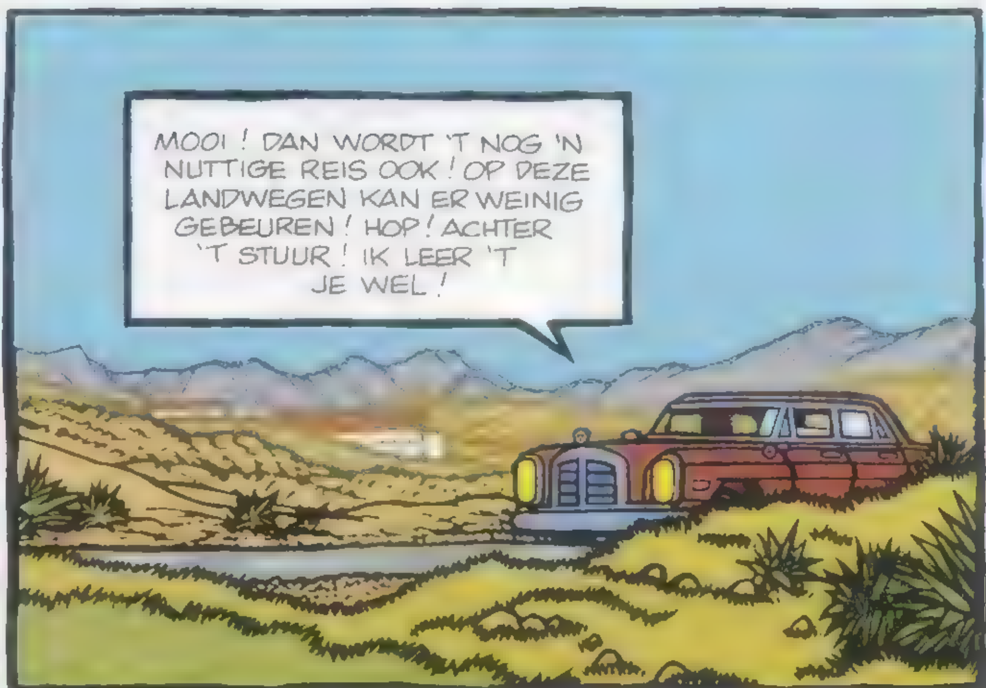

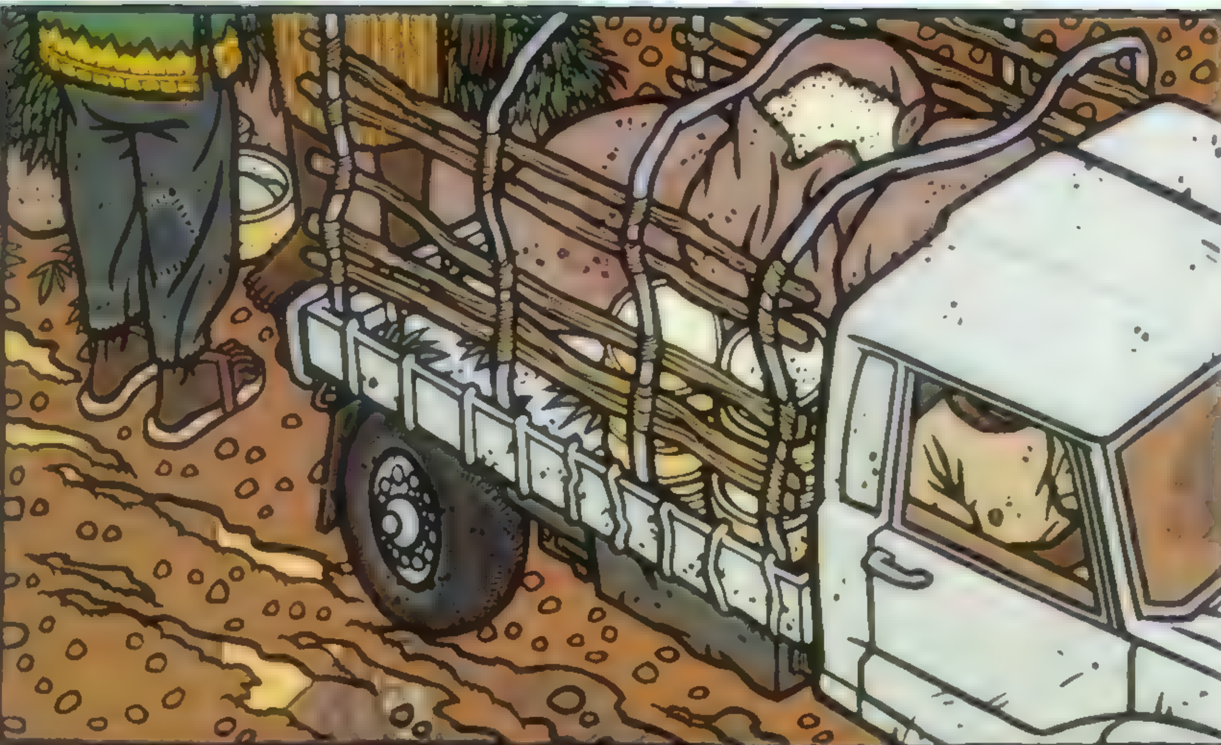
LUISTER... IK WIL NIET DAT JE DENKT DAT IK OP DEZE MANIER MIJN DEEL VAN DE REIS WIL BETALEN

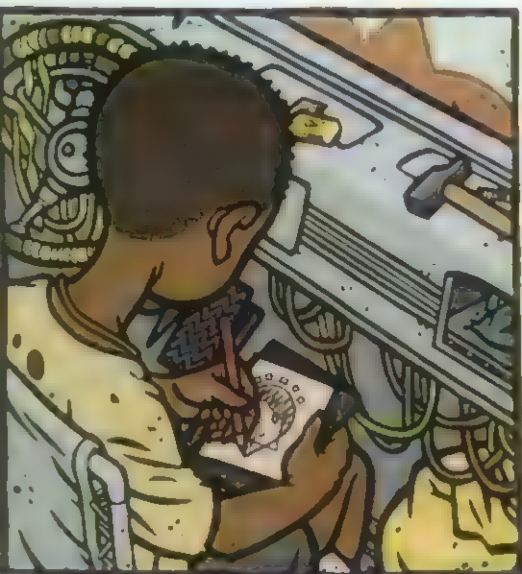
TROUWENS, IK HEB TOCH TIJD ZAT! KUN JIJ RIJDEN?

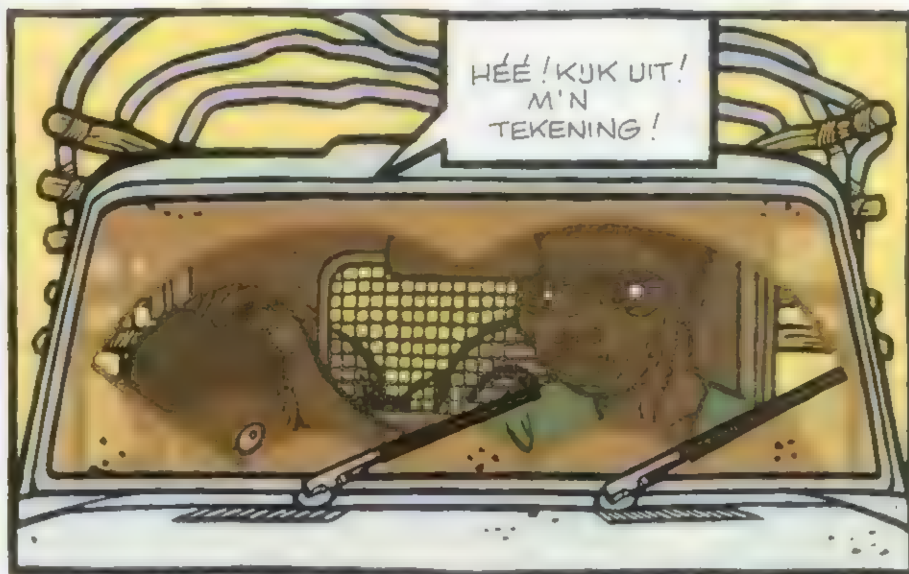
EH... NEE!

MAWÉLÉ WAS DOOFSTOM... WAT 'M NIET BELETTE OM MET 'N BESTELWAGEN ROND TE RIJDEN. CÉLESTIN VERTELDE OVER DE BUITENGEWONE OGEN WAARMEE MAWÉLÉ DUIZENDEN DINGEN KON ZIEN, EN ALLES KON BEGRIJPEN ...

IS DAT DE JONGEN, MAWÉLÉ? IK HEB NIKS VOOR 'M KUNNEN VINDEN MAAR WE KOMEN ER WEL UIT!

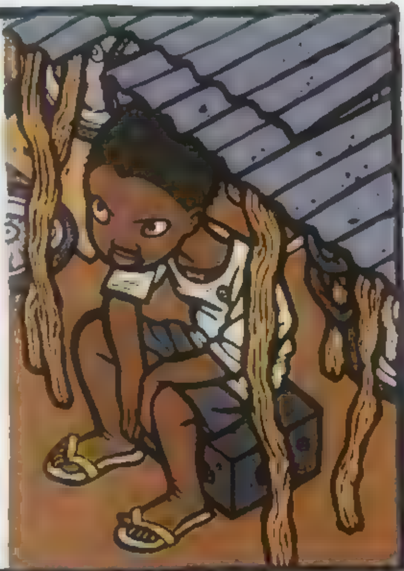

VANDAAG WERK JE VOOR MIJ EN MORGEN ZIEN WE DAN WEL WEER AFGESPROKEN?
GEEN PROBLEEM ...

NIET DOEN! DIT VIND IK NIET LEUK! DAT WEET JE BEST!

WACHT, MAWÉLÉ! GEEF DIT AAN DE VADER!

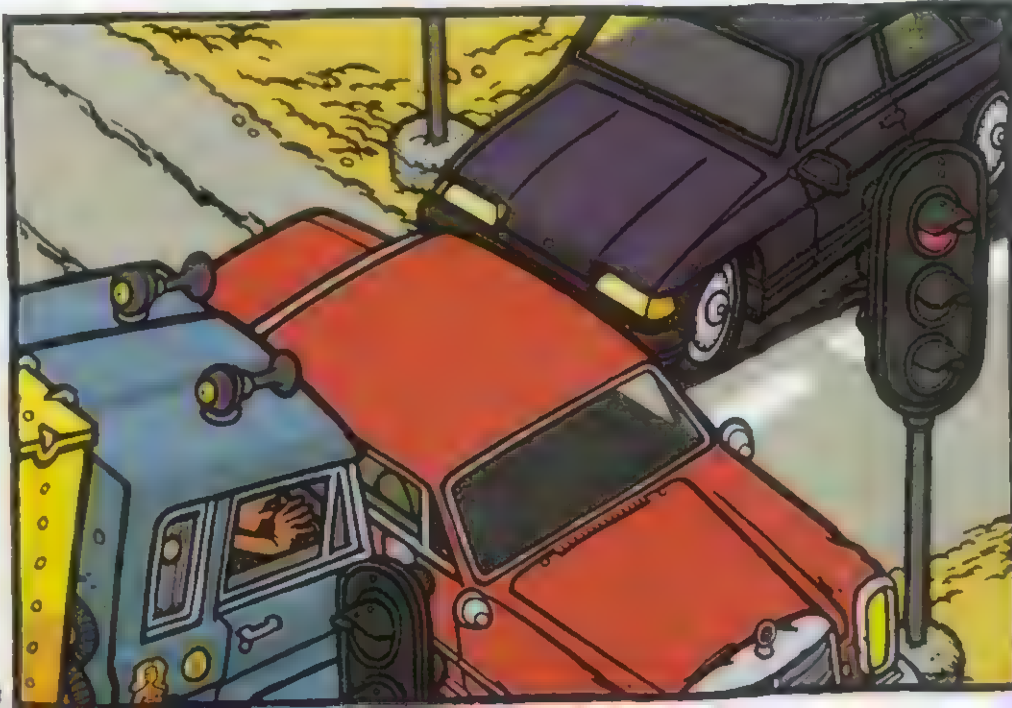

'T MOEST SNEL GAAN! DAT IS ERAAN TE ZIEN!

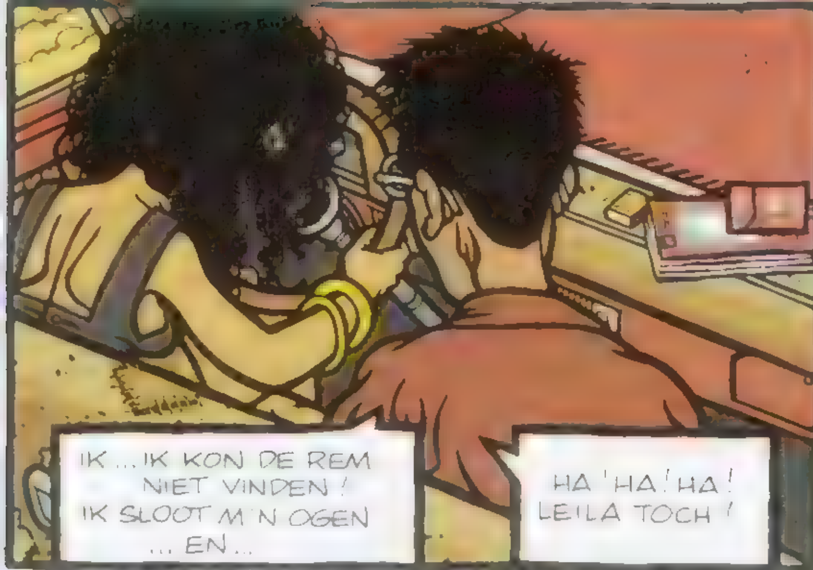

MAWÉLÉ HAD LEREN LIPLEZEN. TOEN ZE UIT ELKAAR GINGEN, VROEG CÉLESTIN ZICH EVEN AF OF HIJ TOCH NIET BETER MEE ZOU GAAN ...

MISSCHIEN ZOU HIJ DAN OOIT IN DE OGEN VAN DE DOOFSTOMME MAN LEREN LEZEN ?

NIET DROMEN, JONGEN ! AAN DE SLAG !
CÉLESTIN HEEFT MAWÉLÉ NOOIT MEER TERUG-GEZIEN... MAAR NIEMAND WEET WAAROM !

OPGELET !

SLAAP JE, LEILA ?

IK MOET TROUWENS NAAR 'T TOILET...

..STEEPLE... ZAL DE ITALIAAN PANETTA DE AANVAL VAN DE TWEE KENIANEN KUNNEN AFSLAAN?

DAN GA IK EVEN BUITEN ...

ZE ZATEN TOEN OP 300 KILOMETER VAN GIBRALTAR, EN OP 'N HALVE DAG VAN TANGER!

WIL JE NIET OMDAT 'T DE EERSTE KEER IS? BEN JE BANG? IK ZAL ZACHT MET JE ZIJN, HOOR!

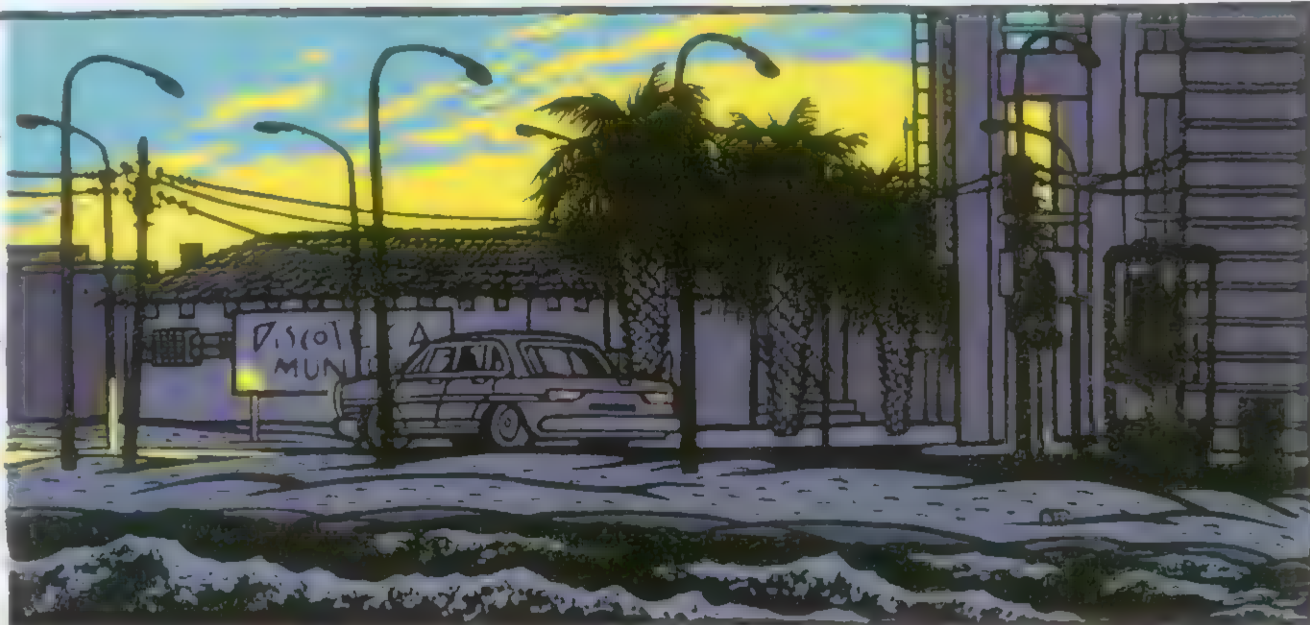
MORGEN... ALS WE IN MAROKKO ZIJN!

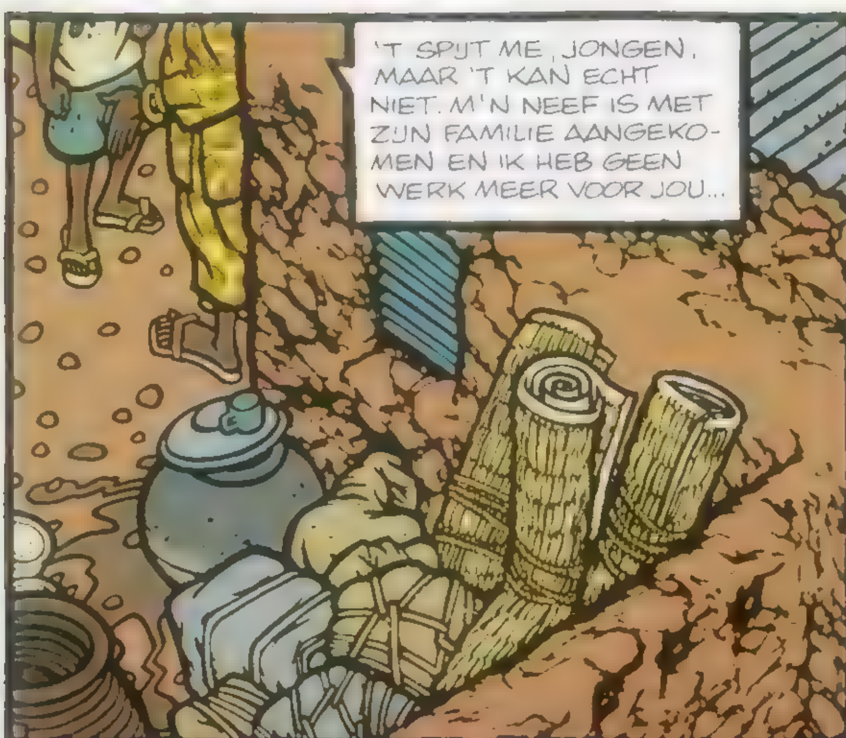
IK GEEF LEILA GELIJK! OOK AL WAS, WAT ZE DAAR DEED, NIET ERG VERSTANDIG!

TOEN IK DIT VERHAAL AAN TWEE NEDER-LANDSE TOERIS-TEN VERTELDE, NOEMDEN ZIJ "MIJN" LEILA 'N GEMEEN KRENG! ZE HADDEN ER GEEN JOTA VAN BEGREPEN!

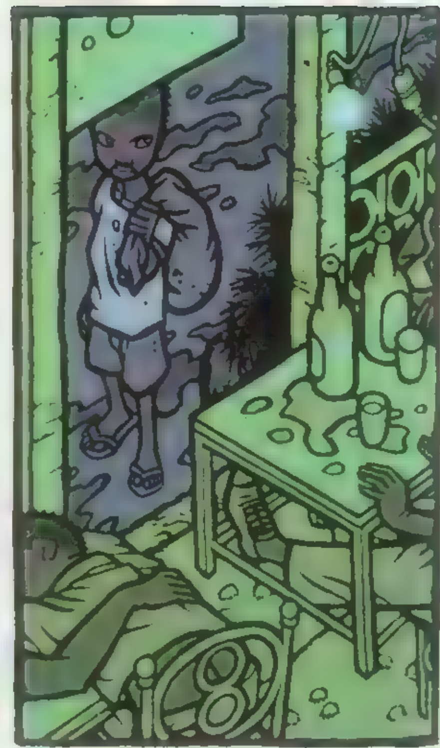

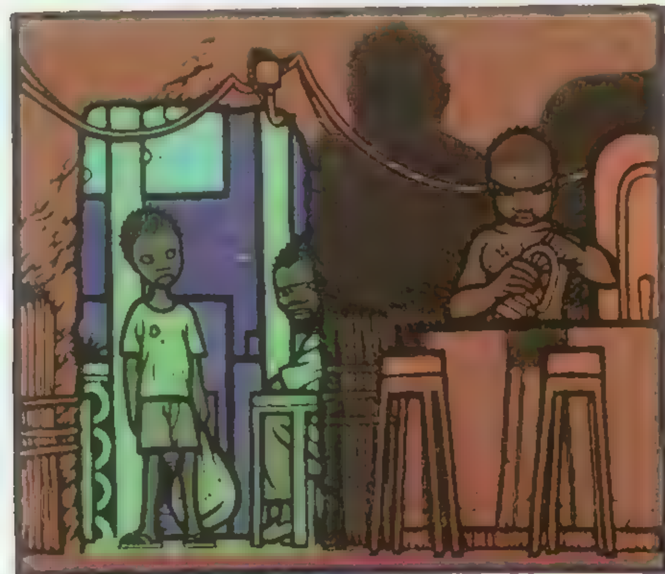

TEN EERSTE IS ZE NIET MIJN EIGEN-DOM EN TEN TWEEDE WAS ZE NIET WEG-GELOPEN OM EEN POTJE TE GAAN VOGELEN!
DISCO MIJN

'T SPIJT ME, JONGEN. MAAR 'T KAN ECHT NIET. M'N NEEF IS MET ZIJN FAMILIE AANGEKO-MEN EN IK HEB GEEN WERK MEER VOOR JOU...

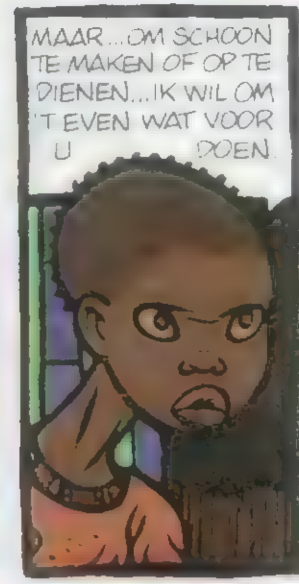

NEEM DEZE DEKEN MEE EN WAT RIJST. JE ZULT ...
DANK U! WAT IK NODIG HEB, ZIT IN M'N TAS.

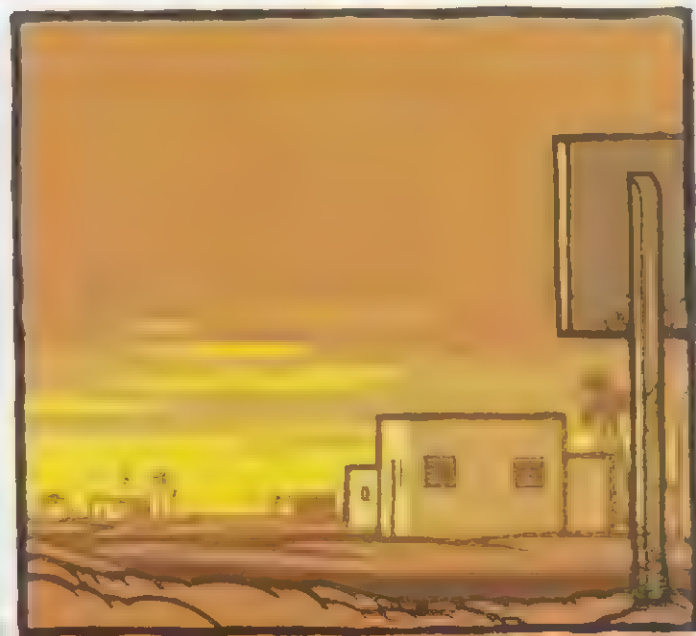

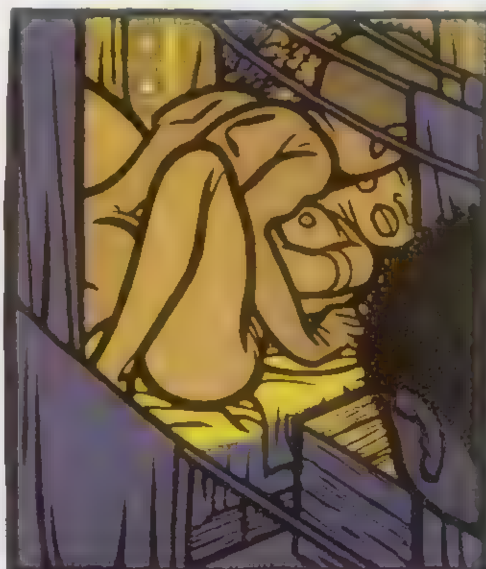
CÉLESTIN WEET NIET WAT ER VAN MAWÉLÉ GEWORDEN IS. MISSCHIEN RIJDT HIJ NOG STEEDS ROND IN Z'N OUDE BESTELWAGEN EN ZIT DE TEKENING VAN CÉLESTIN ALS AANDENKEN TEGEN DE VOORRUIT. ALS 'T AAN MIJ LAG ZOU DE MISSIONARIS DIE TEKENING NOOIT GEKREGEN HEBBEN !

DE EEN WEET 'T ZEKER EN DE ANDER VERMOEDT 'T WAARSCHIJNLIJK. IK HEB NIET ALTIJD HIER GELEEFD. IK WERD IN FRANKRIJK GEBOREN... MAAR DAT IS AL HEEL WAT JAARTJES GELEDEN! EN VÓÓR IK M'N VERHALEN KWAM VERTELLEN IN 'T MIDDEN VAN DE WOESTIJN HEB IK VEEL GEREISD, SOMS TEGEN WIL EN DANK. IK HEB ME OOK AF EN TOE ERG EENZAAM GEVOELD IN EEN OMGEVING DIE ME TOTAAL VREEMD WAS... OOK AL ZAG DAT ER NIET NAAR UIT. DAT BETEKENT NIET DAT IK BEWEER DAT IK NET HETZELFDE HEB BELEEFD ALS CÉLESTIN... ALLE BERGEN ZIJN NIET EVEN HOOG...

...MAAR IK BEGRIJP WEL WAT ER TOEN DOOR HEM HEEN IS GEGAAN. EN DAT GEVOEL VERGEET JE NOOIT!

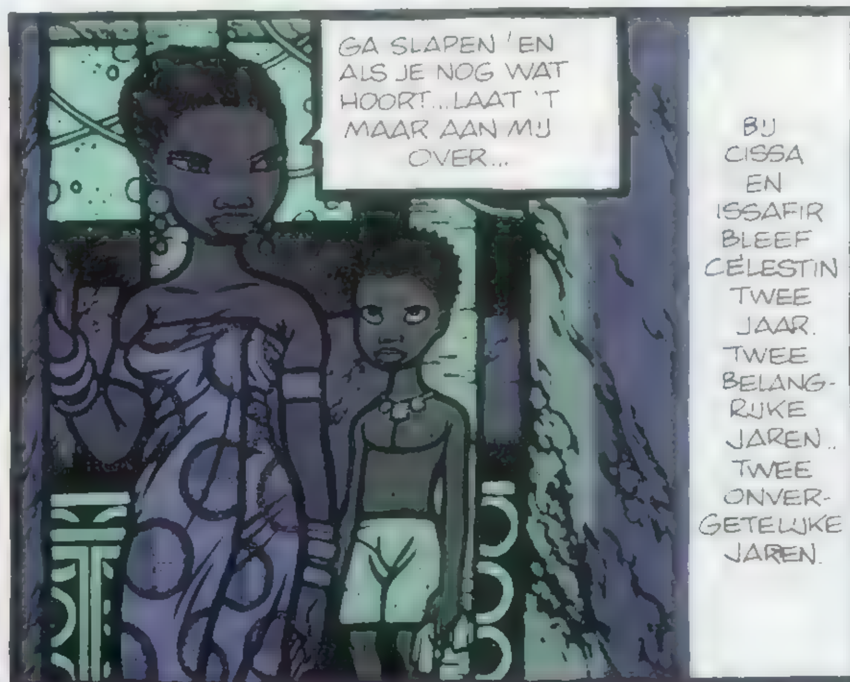

CÉLESTIN!

JE MOET ONS NIET STEEDS KOMEN BELOEREN DAAR HOUDEN WE NIET VAN!
IK KWAM JULLIE NIET BELOEREN. IK HOORDE LAWAAI DAAROM KWAM IK KIJKEN!

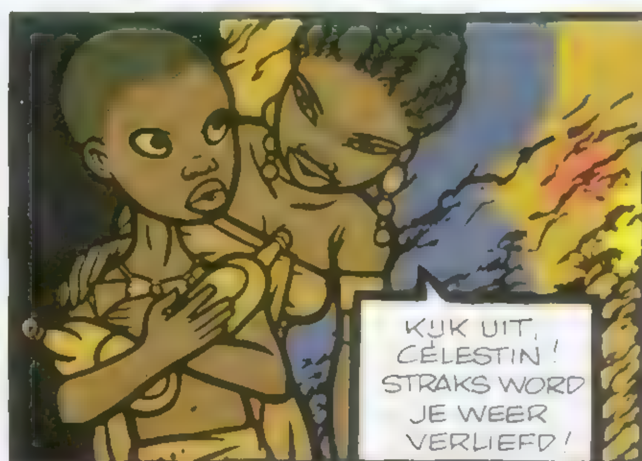

KIJK ME 'NS RECHT IN DE OGEN EN HERHAAL WAT JE NET ZEI...

IK KWAM JULLIE NIET BELOEREN... ECHT NIET!
JE BENT 'N SLECHTE LEUGENAAR, CÉLESTIN!

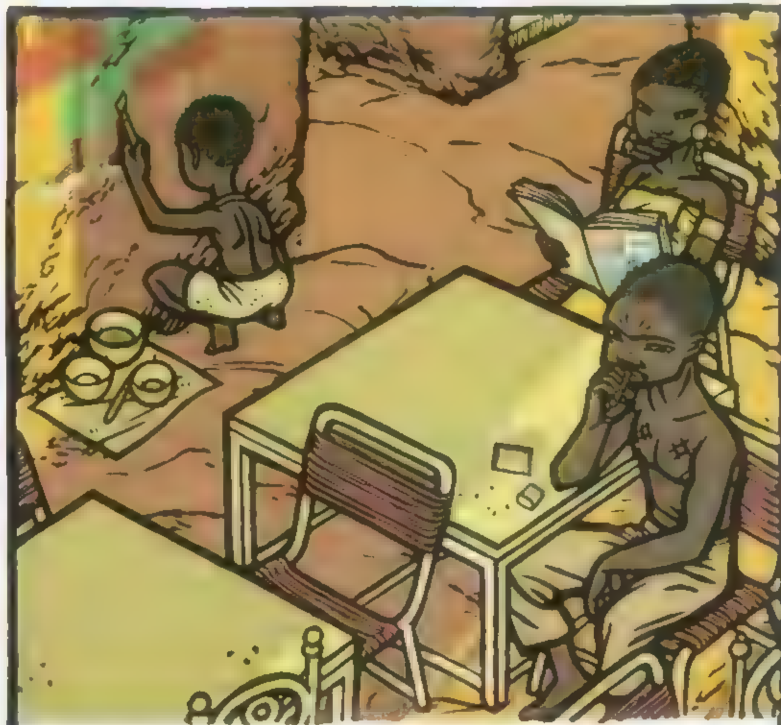

GA SLAPEN 'EN ALS JE NOG WAT HOORT...LAAT 'T MAAR AAN MIJ OVER...
BIJ CISSA EN ISSAFIR BLEEF CÉLESTIN TWEE JAAR. TWEE BELANGRIJKE JAREN.. TWEE ONVERGETELIJKE JAREN.

ZE VROEGEN HEM ALLEEN MAAR OM ER TE ZIJN... ALS 'N VRIEND DIE KOMT LOGEREN...

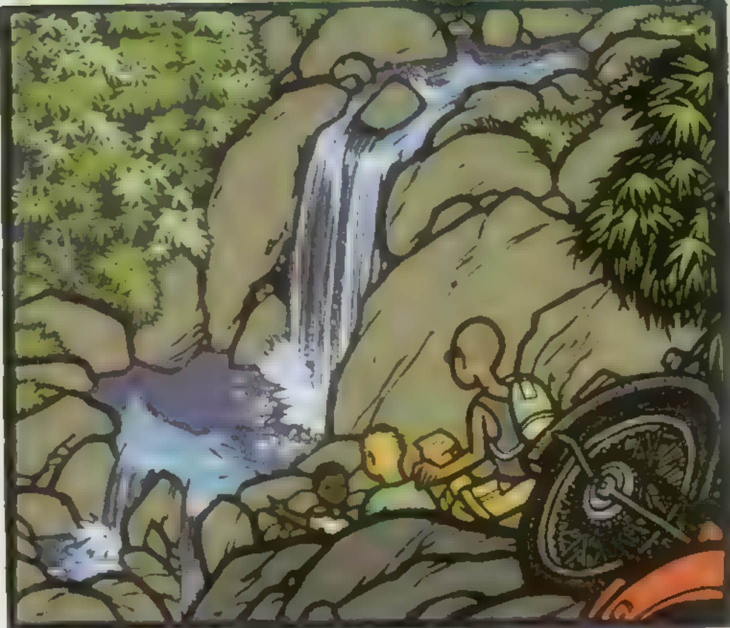

KIJK UIT, CÉLESTIN! STRAKS WORD JE WEER VERLIEFD!

ALS ER GEEN KLANTEN WAREN, MAAKTE CÉLESTIN MUURSCHILDERINGEN.

VERDER VERLIEP 'T LEVEN RUSTIG... VREDIG...

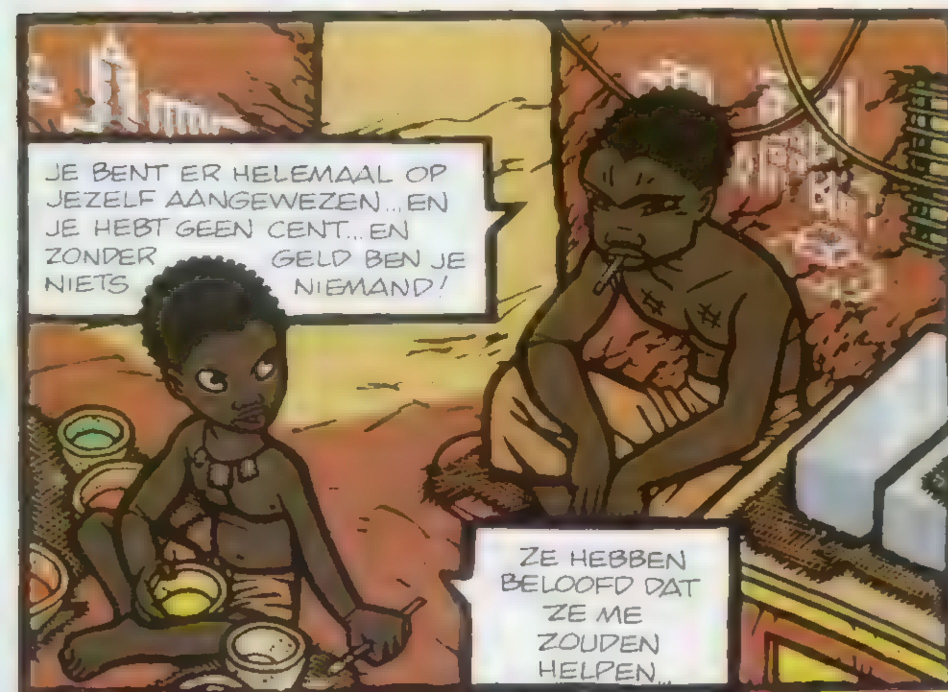

AF EN TOE VERGEZELDE HIJ TOERISTEN NAAR DE WATERVALLEN ...

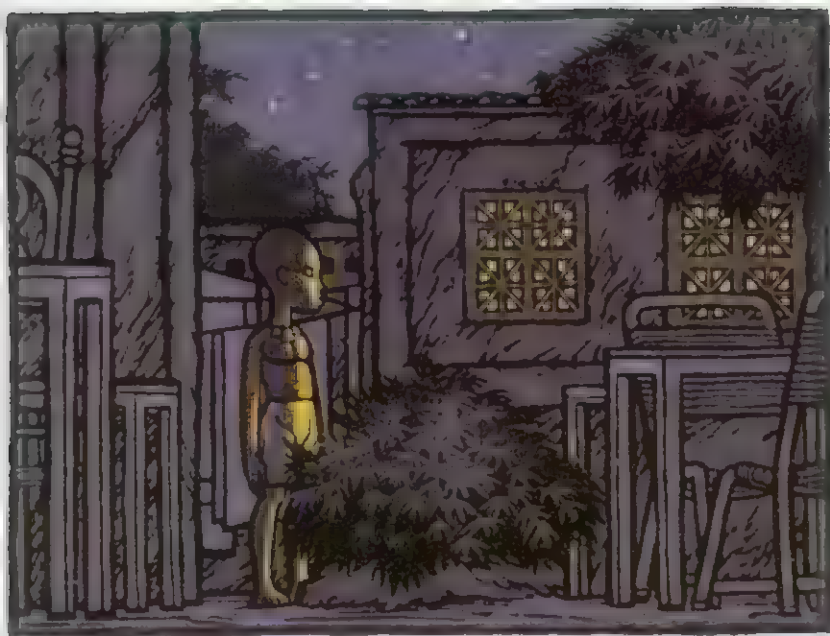
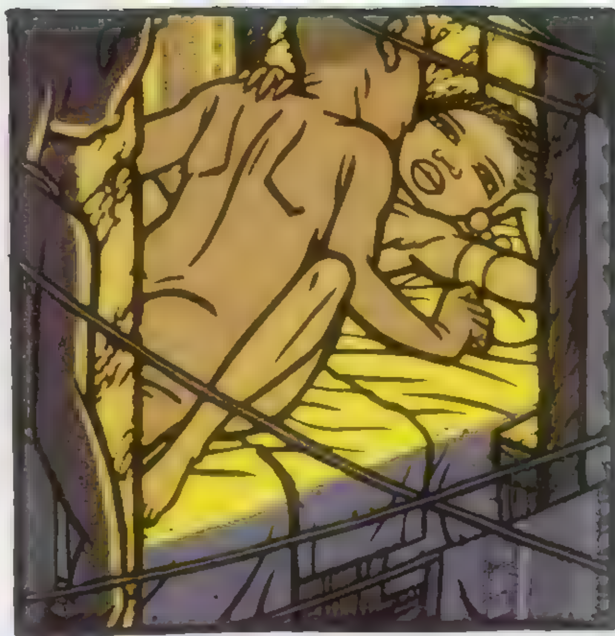
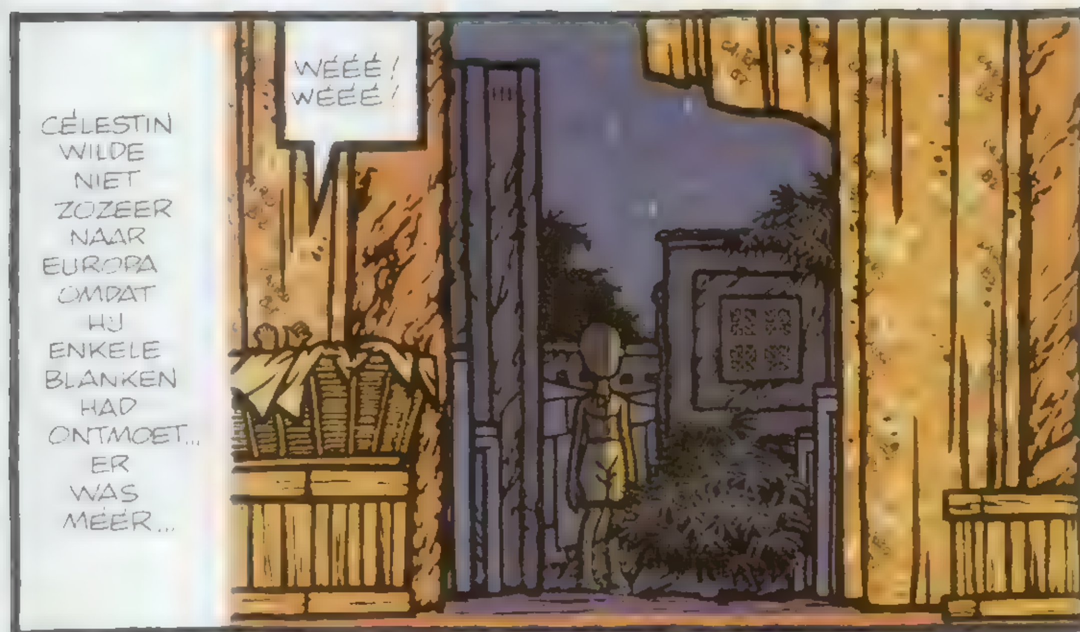

EN TOEN HIJ DERTIEN WAS, ZAG HIJ VOOR 'T EERST ENKELE BLANKEN. HIJ VOND ZE VREEMD, MAAR WEL AARDIG...

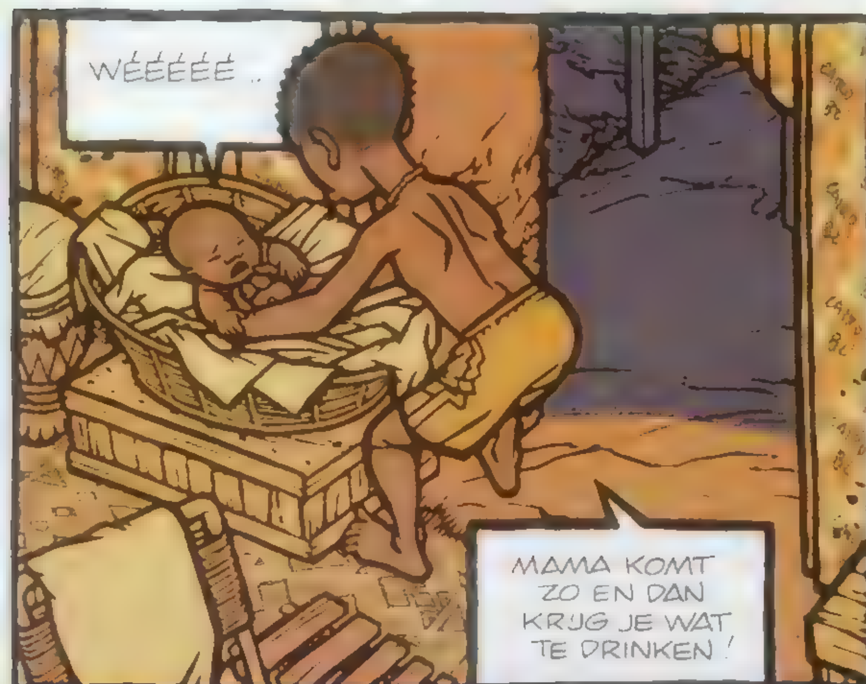

MAAR 'N BLANKE DIE IN ZWART AFRIKA DOOR DE RIMBOE TREKT, IS NATUURLIJK GEEN STIJVE HARK...

IK BEDOEL DAARMEE CÉLESTIN HAD 'N TOTAAL VERTEKEND BEELD VAN EUROPEANEN...
LUISTER DAN TOCH NAAR ME! IK BEN ER GEWEEST! IK WEET ER ALLES VAN...

JE BENT ER HELEMAAL OP JEZELF AANGEWEZEN... EN JE HEBT GEEN CENT... EN ZONDER GELD BEN JE NIETS NIEMAND!
ZE HEBBEN BELOOFD DAT ZE ME ZOUDEN HELPEN...

HAHA! 'T ENIGE WAT IK ER OOIT HEB GEKREGEN WAS 'T VLIEGTICKET WAARMEE ZE ME TERUG-STUURDEN ...

CÉLESTIN WILDE NIET ZOZEER NAAR EUROPA OMDAT HIJ ENKELE BLANKEN HAD ONTMOET... ER WAS MEER...
WEÉÉ! WEÉÉ!

TSS... NIET HUILEN, KINDJE! IK WEET DAT JE HONGER HEBT!
WEÉÉ... WEÉÉ...

WEÉÉÉÉ...
MAMA KOMT ZO EN DAN KRIJG JE WAT TE DRINKEN!

JE MOET NIET HUILEN, MEISJE!
WEÉÉÉÉ...
MAAR HET LEVEN MET WEER 'N TWEEDE ZUSJE IN DE BUURT WERD ON-DRAAGLIJK...

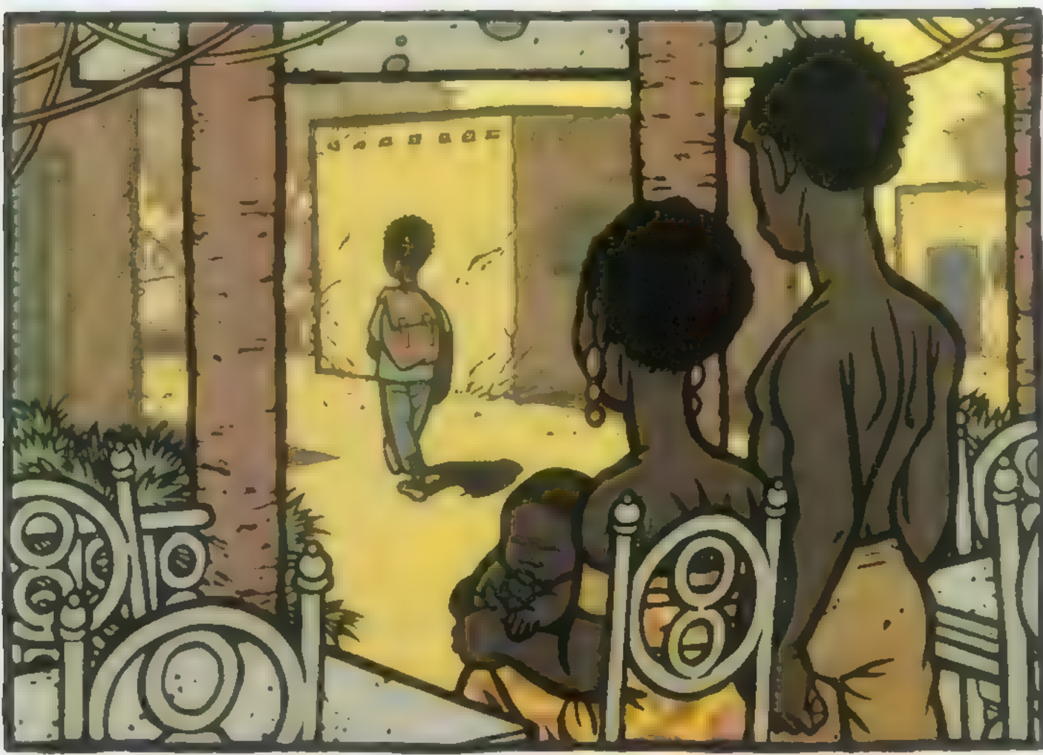

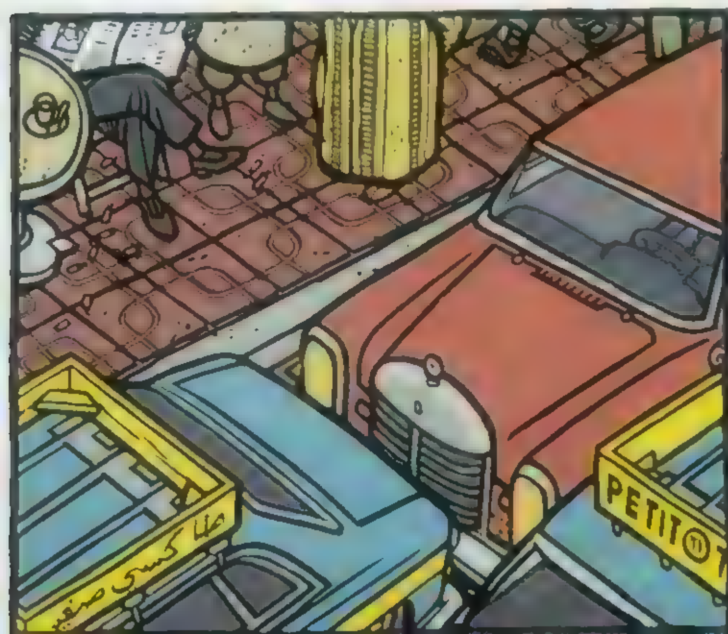

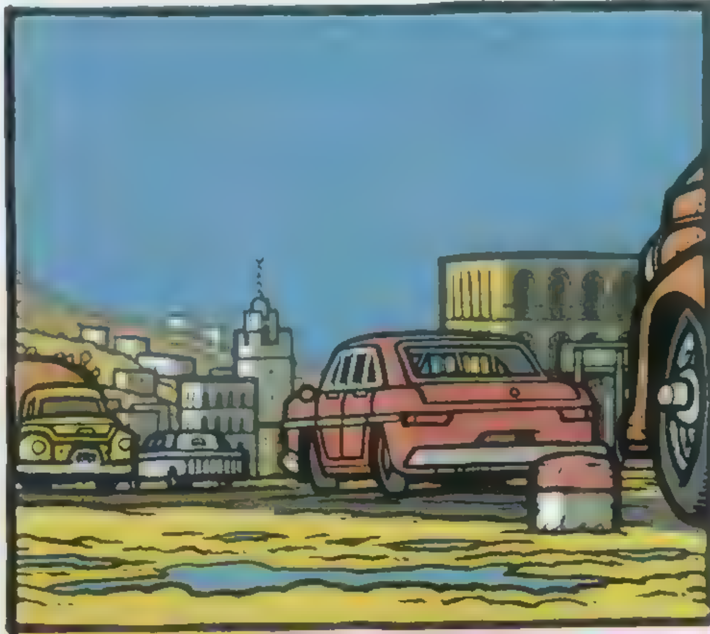
ISSAFIR SPRAK HEEL LUID, OMDAT HIJ WILDE DAT CÉLESTIN HEM ZOU HOREN. "WE BEGAAN 'N STOMMITEIT. WE ZOUDEN 'M BETER AAN EEN BOOM BINDEN TOT HIJ DAT WAANZINNIGE IDEE OM NAAR EUROPA TE GAAN UIT Z'N HOOFD ZET!"

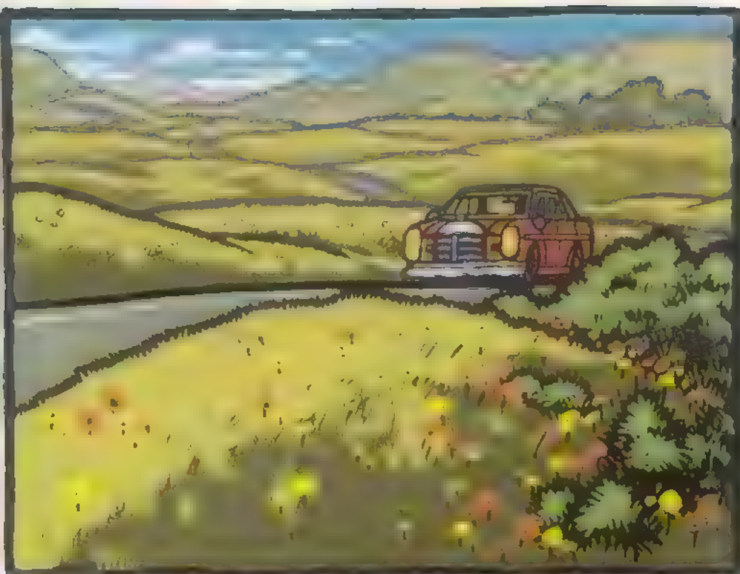

HET GRAS IS ALTIJD GROENER AAN DE ANDERE KANT... DAT DACHT LEILA OOK. MAAR MENSEN DIE VEEL REIZEN, WETEN WEL BETER. HET LEVEN IS OVERAL EENDER EN HET IS NIET ANDERS... WAT KON LEILA IN MAROKKO VINDEN? NOU JA, SOMMIGE MENSEN WETEN WEL OP ALLE DOMME VRAGEN EEN ANTWOORD TE BEDENKEN, MAAR WEES 'NS EERLIJK: DENKT U DAT 'T GELUK IN AMERIKA TE VINDEN IS EN HET ONGELUK ALLEEN IN AFRIKA? OF DAT 'T GELUK DE HEMEL IS, EN DE AARDE ONGELUK? OF DAT JE 'T GELUK ALLEEN IN DE STAD KUNT VINDEN EN NIET IN DE WOESTIJN?...

ALLEEN MENSEN VERANDEREN... HET LEVEN NIET! TOEN LEILA IN TANGER AANKWAM, DRONG DAT LANGZAAM TOT HAAR DOOR...

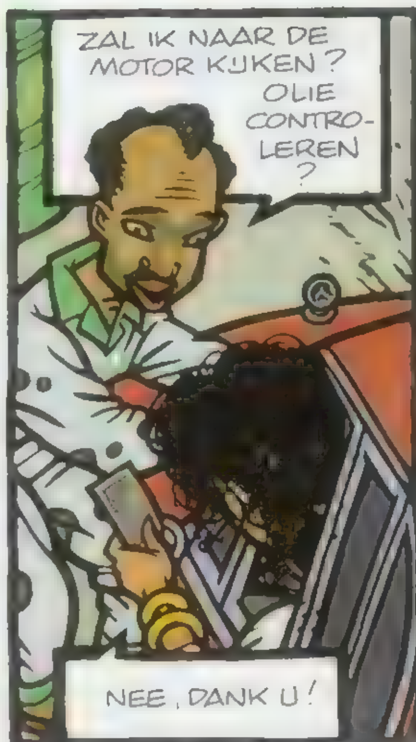

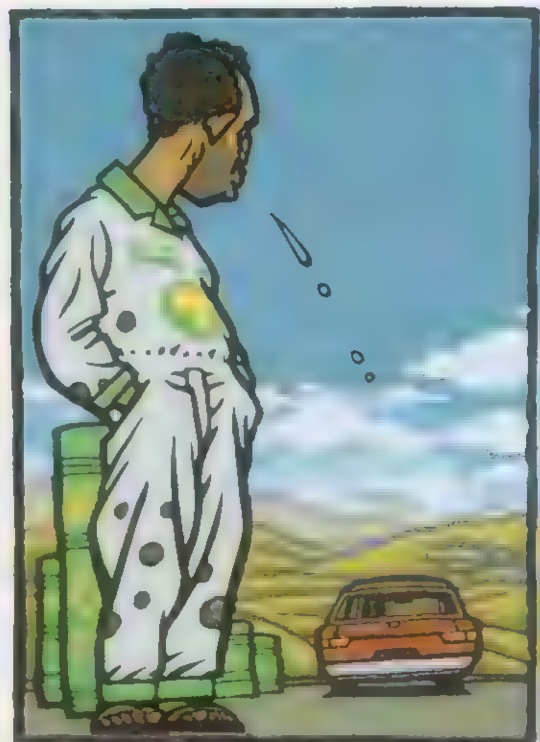

BENT U NIET BANG, ZO ALLEEN ONDERWEG! U`ZOU WEL 'NS PROBLEMEN KUNNEN KRIJGEN EN...
NEE... NEENEE...

ZAL IK NAAR DE MOTOR KIJKEN? OLIE CONTROLEREN?
NEE, DANK U!

EENZAAMHEID WAS VOOR LEILA NOG NIET MEER GEWEEST DAN TWEE VIERKANTE METER EN 'N W.C.-POT...

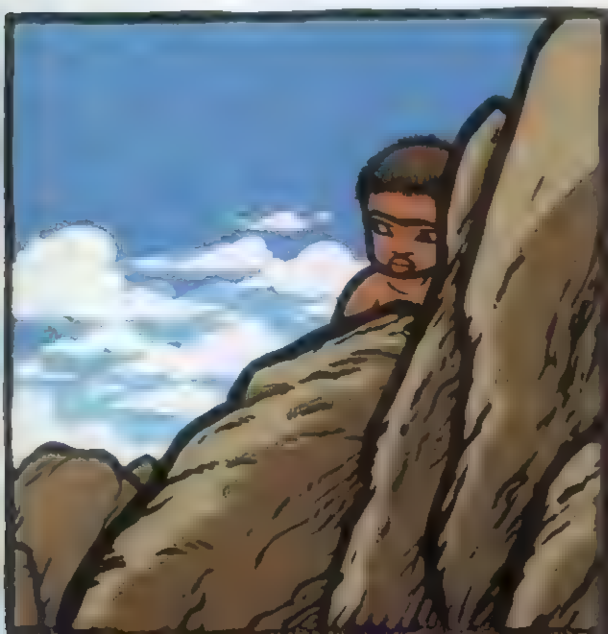

NU WERD 'T BEGRIP PLOTSELING VEEL RUIMER...

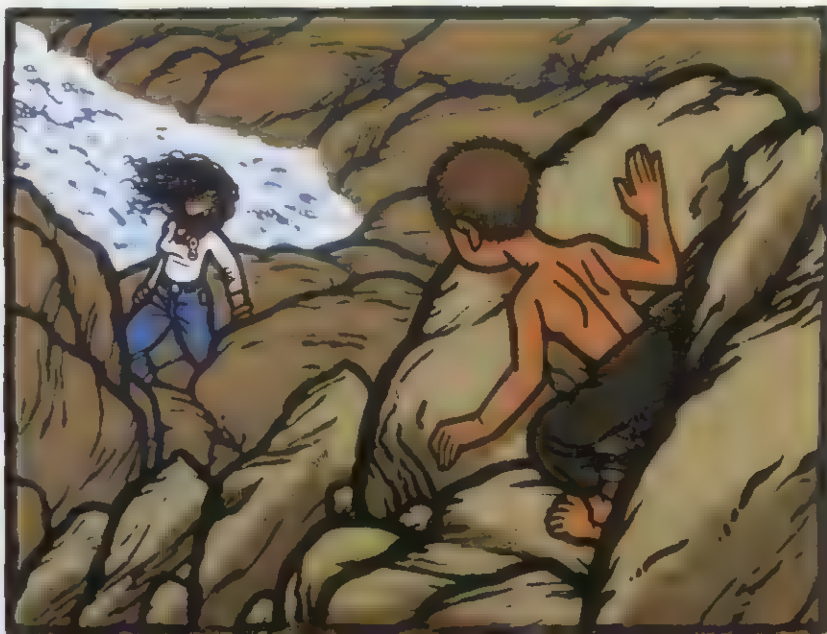

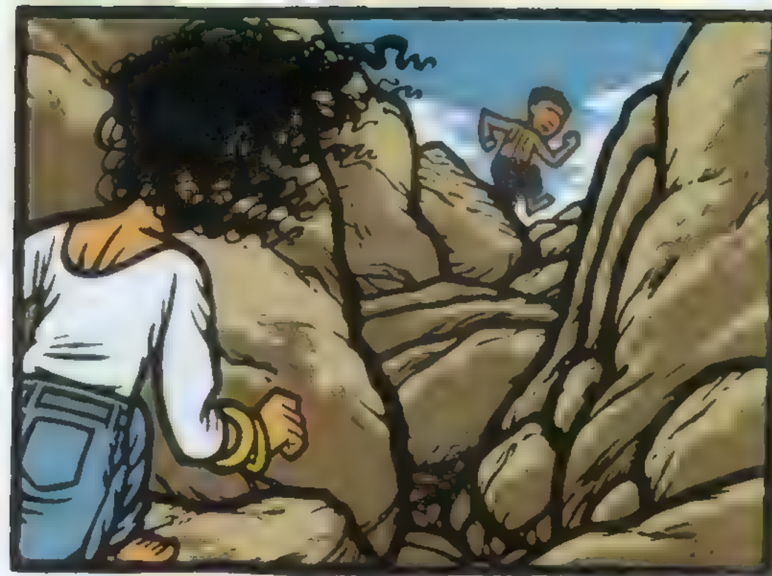

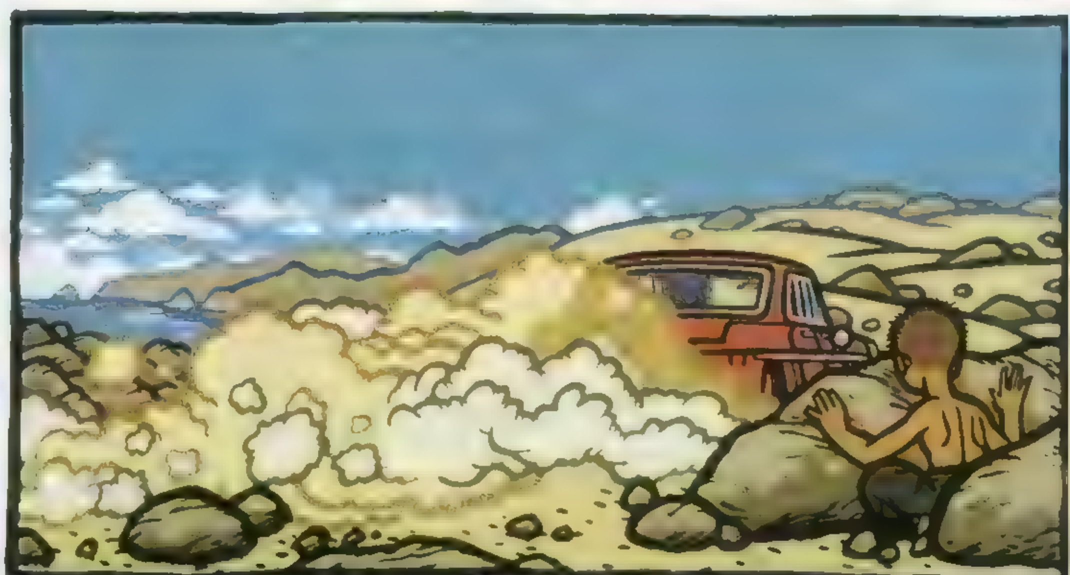

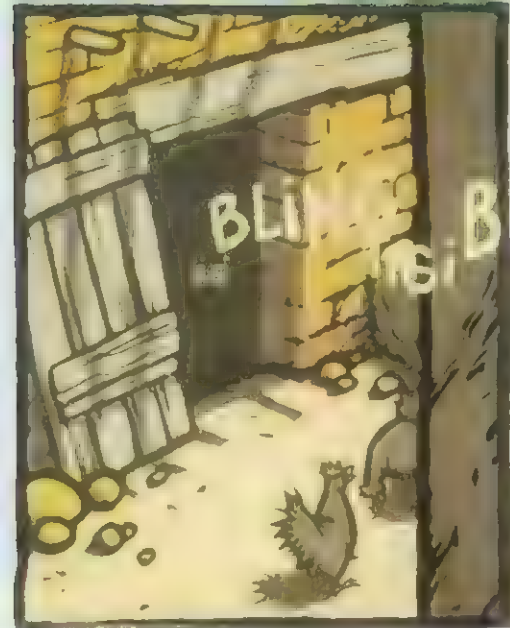

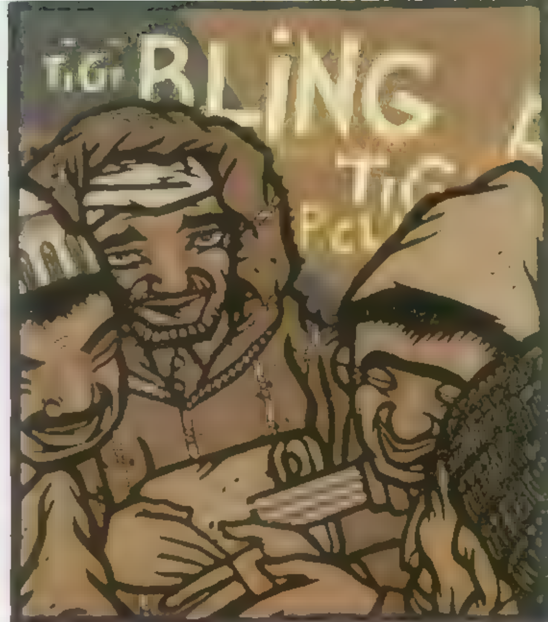

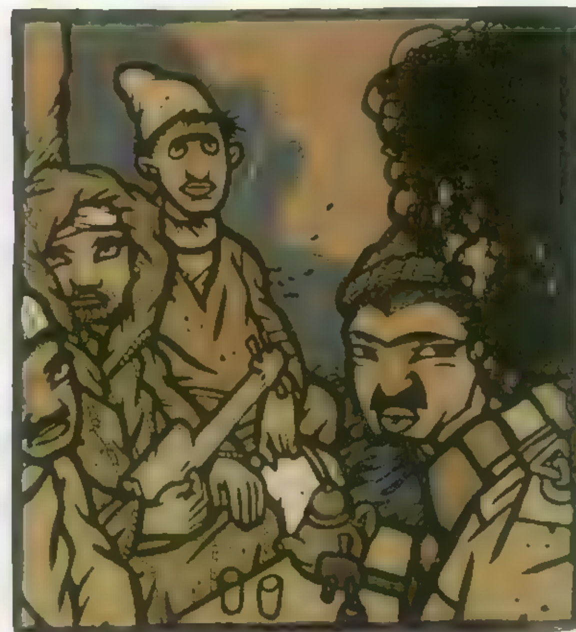
ZE WAS VOOR 'T LAATST NAAR HET DORP GEKOMEN TOEN ZE VEERTIEN JAAR OUD WAS. ZE WIST NOG WEL ONGEVEER WAAR 'T WAS MAAR, EN DAT GAF ZE GRIF TOE, DAT ZE HAAR WEG TERUGVOND, WAS TOCH VOOR 'N FLINK STUK AAN 'N DOSIS GELUK TE DANKEN.

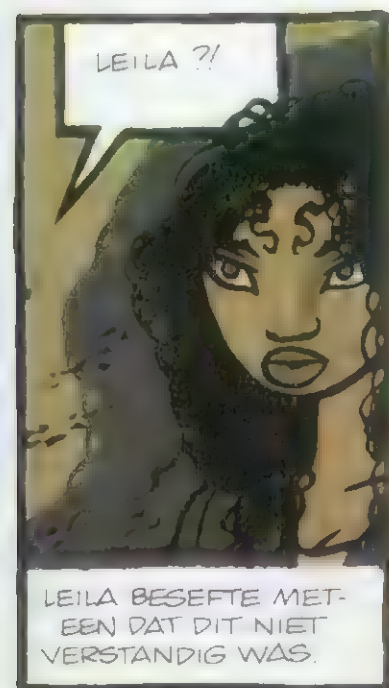

CLAP

TIGI BLING

TIGI
BLING
HALLO...

LEILA ?!
LEILA BESEFTE METEEN DAT DIT NIET VERSTANDIG WAS.

WAT DOE JE HIER? WAAR ZIJN JE OUDERS ?
IK BEN ALLEEN GEKOMEN!

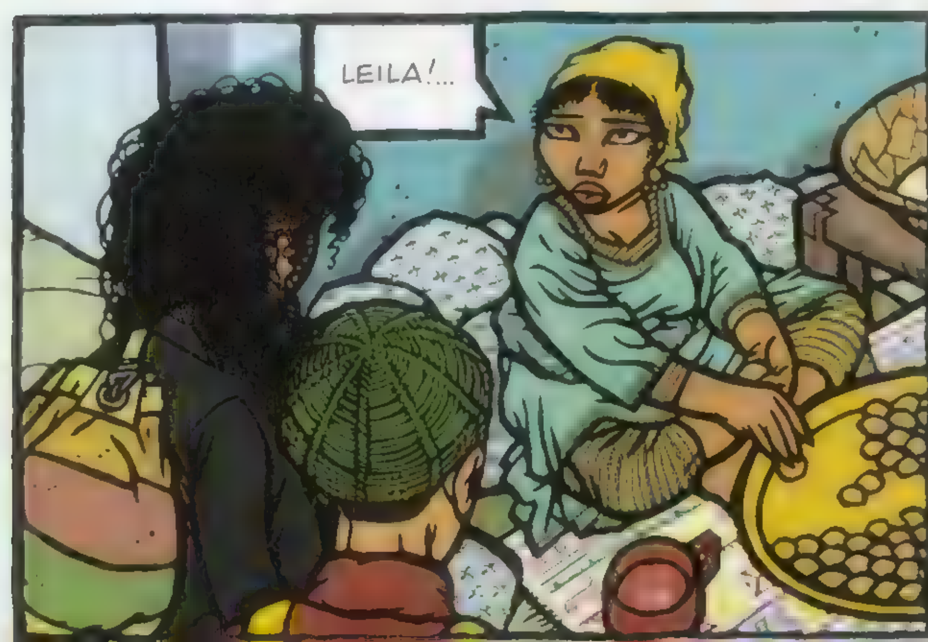

ALLEEN ?HEEFT JE VADER JE LATEN VERTREKKEN?
ZE STONDEN ELKAAR AAN TE GAPEN ALS WEZENS VAN 'N ANDERE PLANEET.

IS DIE WAGEN VAN JOU ? BEN JE DAN RIJK GEWORDEN ?
LEILA ! HEB JE CADEAUTJES MEE, LEILA ?

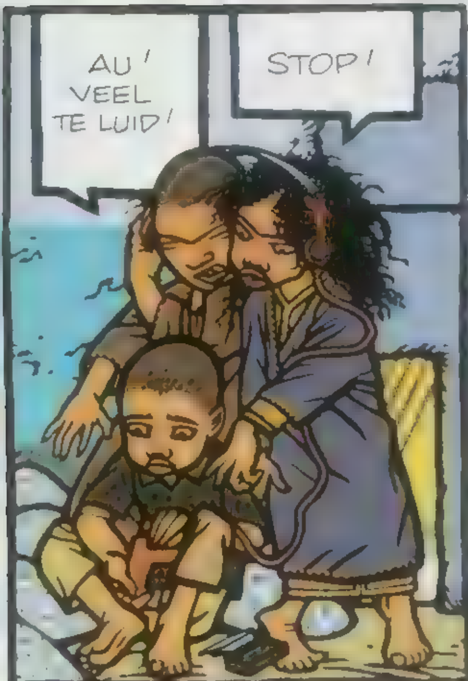

HIJ STOND HEEL DE TIJD NAAR DE MERCEDES TE STAREN. ZIJ NAAR EEN VREEMDSOORTIGE GITAAR DIE IEMAND MET 'N OUDE BUS HAD GEMAAKT.
IK HEB ALLEEN 'N WALK-MAN ! NEEM DIE MAAR !

ZE SCHAAMDEN ZICH ALLEBEI OVER WAT ZE BEZATEN...
GEEF HIER !
NEE ! HIJ IS VAN MIJ !

LEILA !...

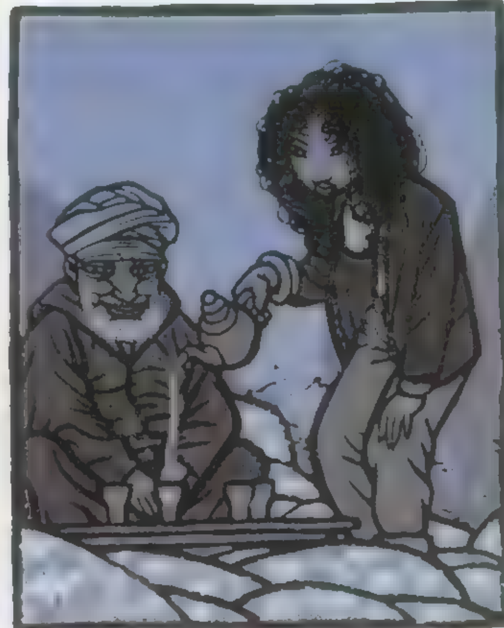

IS 'T MODE IN EUROPA DAT MEISJES ER ALS JONGENS BIJ LOPEN ?

AU! VEEL TE LUID!
STOP!

WAT IS DAT VOOR 'N DING?
'N WALKMAN! IK HEB 'M HUN GEGEVEN!

JE BENT OUDER NU, LEILA! VERANDERD!

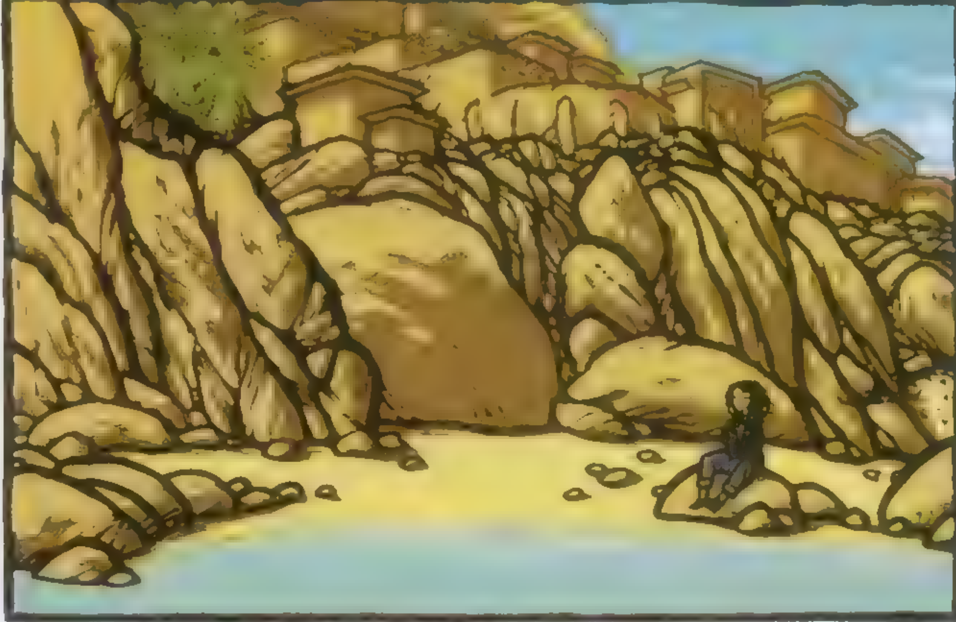

GROOTVADER!
KOM HIER... SCHENK THEE UIT.

HOE IS 'T MET JE VADER? WAAROM IS HIJ NIET HIER?

LEILA BRABBELDE WAT. MAAR ZE OVERTUIGDE NIEMAND...

MIJN ZONEN ZIJN NAAR EUROPA VERTROKKEN. ZE KWAMEN IN 'T BEGIN NOG REGELMATIG EN BELOOFDEN DAT ZE ME MET DE FAMILIE ZOUDEN KOMEN HALEN...

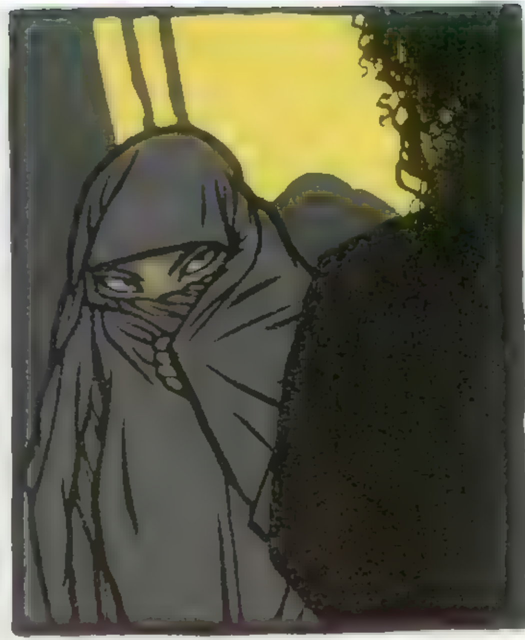

HIER.

VANDAAG IS 'T NET ALSOF IK GEEN ZONEN MEER HEB. EN NAAR 'T LAND DAT HEN VAN ME WEGGERUKT HEEFT, ZAL IK NOOIT GAAN!

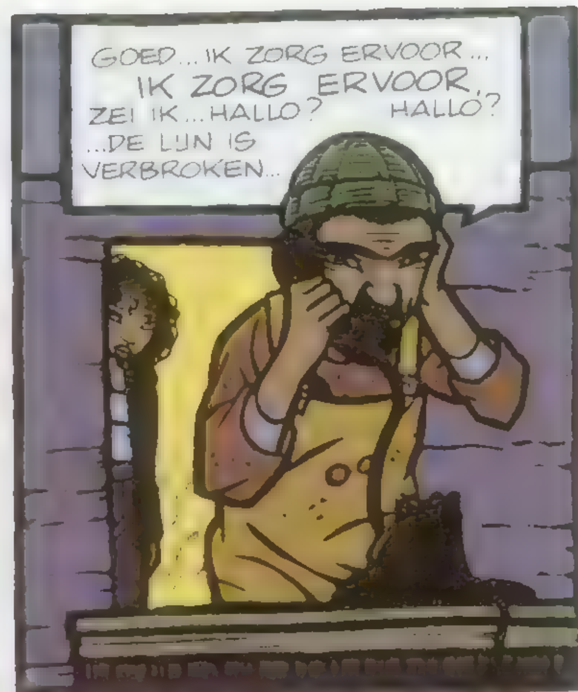

DIT IS NIKS VOOR KINDEREN. HIER KUNNEN ZE NIKS MEE BEGINNEN.

"IK GELOOF DAT 'T STUK IS" HAD ZE NOG GEZEGD.

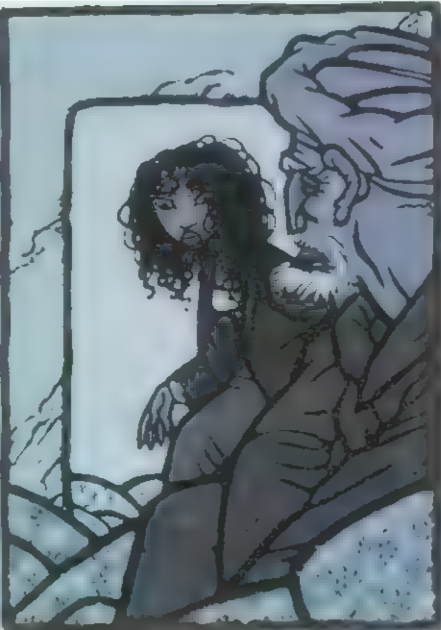

IK ZEI LEILA IS HIER!

WAT... IK KAN JE NIET VERSTAAN... WEGGELOPEN? ... ZE IS HIER, BIJ ONS... IN HET DORP! JA... HIER

GOED... IK ZORG ERVOOR... IK ZORG ERVOOR, ZEI IK... HALLO? HALLO? ...DE LIJN IS VERBROKEN...

LEILA MOEST WEER OP DE VLUCHT...

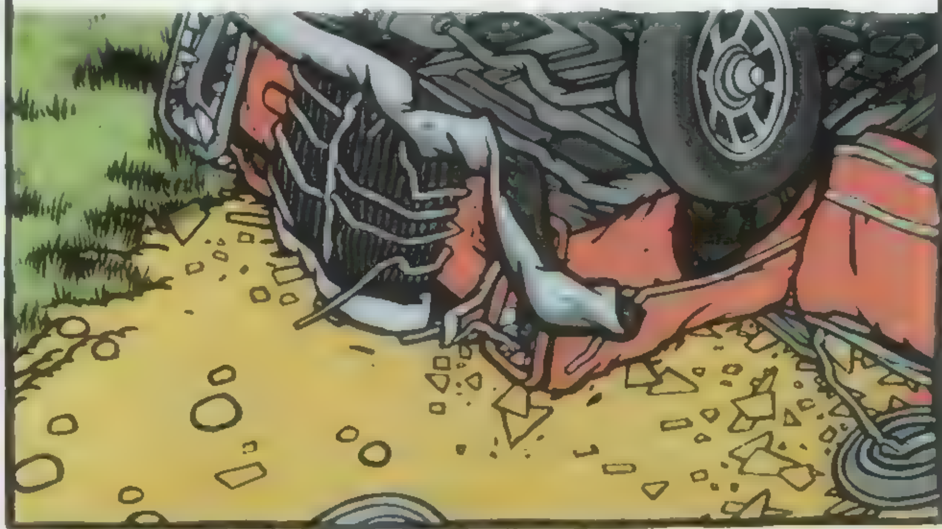

VERGEET MAAR WAT IK JE GEZEGD HEB... GA NAAR HUIS EN ZEG DAT IK ZE MIS!

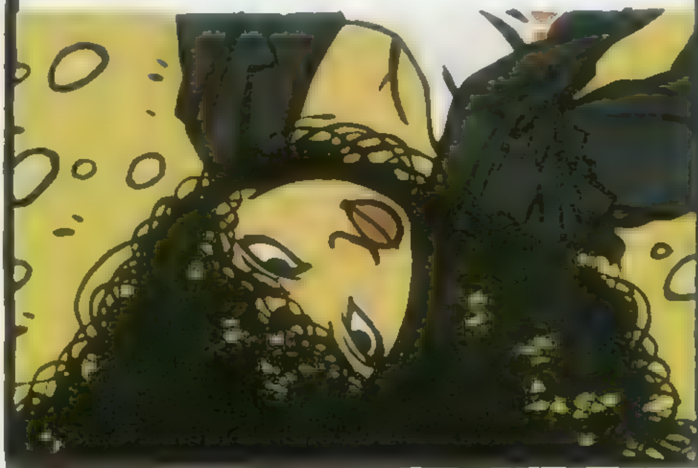

EN LEILA HEEFT ER INDERDAAD HEEL EVEN AAN GEDACHT OM TERUG TE GAAN. OM ERIC - DE JONGE FRANSMAN - DE AUTO TERUG TE BEZORGEN (Z'N ADRES STOND OP DE PAPIEREN) EN DE CONFRONTATIE MET HAAR VADER AAN TE GAAN.

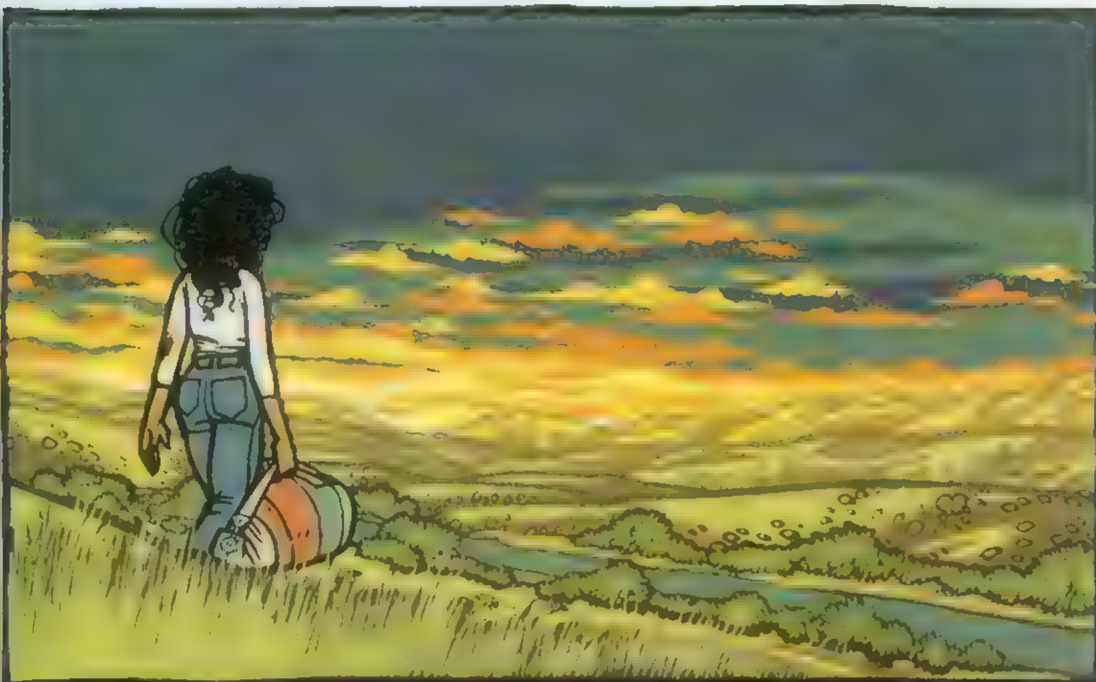

...HEEL EVEN MAAR...

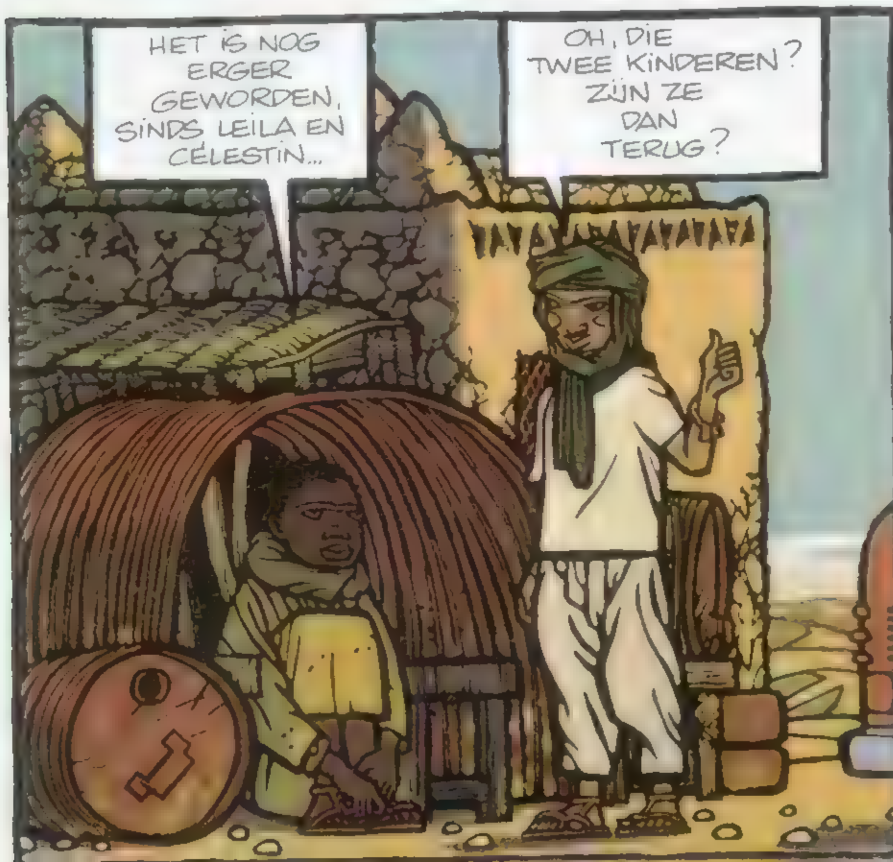

PLOTSELING DRONG HET TOT HAAR DOOR. DE KLAP HAD ALLES IN HAAR HOOFD WEER NETJES OP 'N RIJ GEZET. ZE WAS VERLIEFD OP DIT LAND.

EN ? ZIT DE OUWE FRANSMAN NOG STEEDS VERHAALTJES TE VERTELLEN?

LEILA BEKEEK DIT LAND VOOR 'T EERST MET HAAR EIGEN OGEN...

ZE WILDE HIER GRAAG NOG WAT BLIJVEN. OOK AL WIST ZE DAT 'T ONVOORZICHTIG WAS OM ALS MEISJE ALLEEN TE REIZEN!
LUISTER NIET NAAR DIE PRAATJES HIJ KENT NIET EENS 'T EINDE VAN 'T VERHAAL TOCH WAAR, FRANSMAN? HIHI!

MEHMED! WOESTIJNRAT! JE BENT DE VORIGE KEER VERTROKKEN ZONDER TE BETALEN!
VANDAAG BETAAL IK M'N SCHULDEN EN IK BRENG KLANTEN MEE. IS 'T ZO GOED?

MMH... GOED DAN! ALS JIJ DE KLANTEN BEDIENT!

WAAR WAS IK GEBLEVEN?
LEILA REIST ALLEEN DOOR MAROKKO!
WAAROM SCHRIJFT U NIET ALLES NEER? 'T ZOU EEN BOEK KUNNEN WORDEN!

DAT KAN NIET HET VERHAAL IS NIET VAN MIJ. IK LEG 'T UIT...

CELESTIN EN LEILA HEBBEN ELKAAR HIER ONTMOET... BIJNA EEN JAAR GELEDEN

ZE ZIJN NAAR 'T NOORDEN GETROKKEN EN DAAR UIT ELKAAR GEGAAN. MAAR ZE HEBBEN BELOOFD OM ELKAAR HIER, IN MIJN BAR, OPNIEUW TE ONTMOETEN. INTUSSEN SCHRIJVEN ZE ELKAAR... VERTELLEN HUN LEVEN ...

SCHRIJVEN ZE NAAR HIER?

EEN ANDER ADRES KONDEN ZE ELKAAR NIET GEVEN. ALS ZE WEER HIER ZIJN, ZULLEN ZE ELKAARS BRIEVEN LEZEN

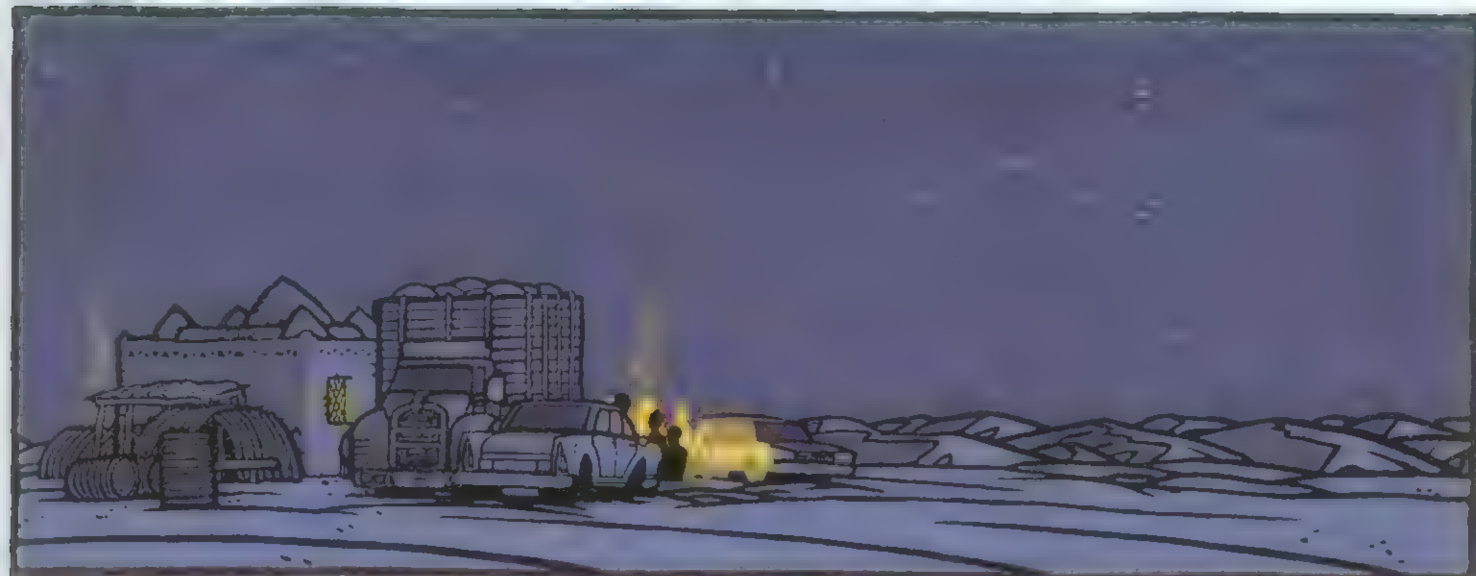
MAAR U. HEBT AL DIE BRIEVEN GELEZEN?

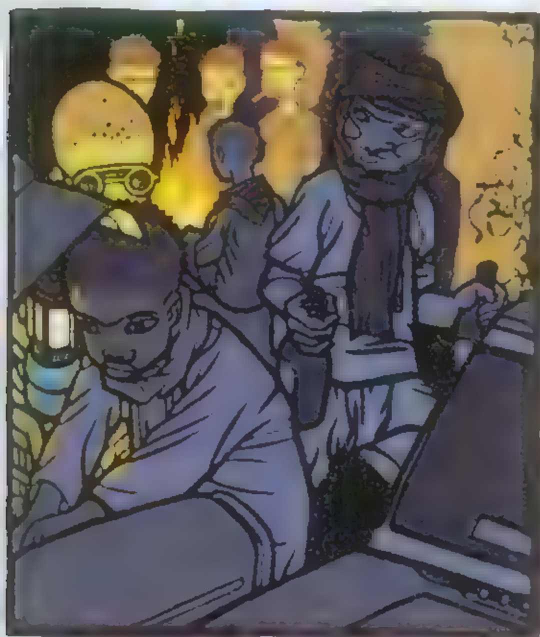
HMMM...

NOU... JA...

NIET SINDS 'T BEGIN. MAAR OP 'N DAG MAAKTE IK ER TOEVALLIG EEN OPEN. EN IK BEN 'T BLIJVEN DOEN ...

HET MOOISTE BOEK DAT IK OOIT GELEZEN HEB. IK HEB NIET EENS ALLES VERTELD.

ZIN ?

HOEVEEL VERHALEN HEB IK AL VERTELD SINDS IK DIE VERREKTE BAR HOUD ?

IK HEB 'T GEVOEL DAT AL DIE ANDERE VERHALEN MOESTEN DIENEN OM ME OP 'T HUNNE VOOR TE BEREIDEN

IK ZIE 'T VERSCHIL NIET TUSSEN DIT VERHAAL EN DE ANDERE.
DENK DAN EVEN NA! ER WAS GEEN ENKELE REDEN WAAROM DEZE KINDEREN ELKAAR ZOUDEN ONTMOETEN, MAAR ZE HOUDEN VAN ELKAAR. BESEF JE DAT? ZE HOUDEN VAN ELKAAR. DA'S TOCH GEWELDIG!

JE PRAAT ALS 'N JONG MEISJE, FRANSMAN.
ALS JE OOIT ZO OUD WORDT ALS IK, ZUL JE BESEFFEN, MEHMED, DAT JONGE MEISJES ALTIJD GELIJK HEBBEN...

TRAKTEER JIJ, OF MOET IK WEER BETALEN?
IK BETAAL, FRANSMAN... VOOR ÉÉN KEER!
HEB JE 'T GELD IN DE LADE GELEGD?

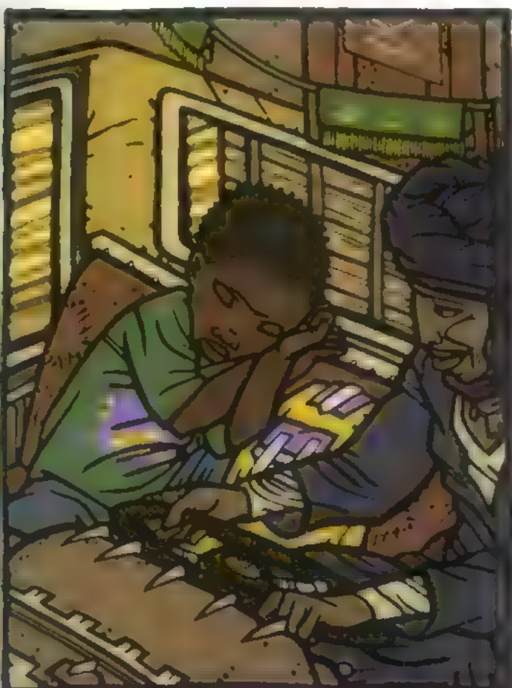

DAT GA IK DOEN! IK GA 'T NU DOEN!
DOE MAAR. OOK ALLES WAT JE ME NOG SCHULDIG BENT!

LEILA... CÉLESTIN, IK VERWACHT JULLIE.

DE BROER VAN ELLELI AG CHALI WAS, SAMEN MET TIEN ANDERE TOEAREGS, OM HET LEVEN GEKOMEN BIJ SCHERMUTSELINGEN MET HET LEGER. HET GROEPJE WAS VOOR DE GENDARMERIE GAAN DEMONSTREREN TEGEN DE OPSLUITING VAN DRIE KAMERADEN. ZE WAREN ALLEEN GEWAPEND MET HUN TRADITIONELE TABOUKA. DE REGERING HAD PER VLIEGTUIG EEN EENHEID KEURTROEPEN GESTUURD OM DIT PROBLEEM OP TE LOSSEN. IK VERTEL DIT OMDAT VEEL MENSEN DENKEN DAT EEN WOESTIJN EEN PLAATS VAN RUST EN VREDE IS, WAAR JE ALLEEN VAN DORST KUNT STERVEN. MAAR ZOALS OVERAL TER WERELD EINDIGEN OOK HIER SOMMIGE PROBLEMEN IN EEN PLAS BLOED. OOK HIER IS NIET ALLES EVEN NETJES... MAAR DÁT HAD ELLELI AG CHALI NIET VERTELD AAN CÉLESTIN. ELLELI IS EERDER ZWIJGZAAM...

SOMMIGE MENSEN - DIE JONGER ZIJN DAN IK - SLAGEN ER NIET EENS IN OM HUN GEDACHTEN OP 'N RIJTJE TE ZETTEN. DIE PORTIER, BIJVOORBEELD, ZIET NIET EENS DAT EEN MENS AF EN TOE EEN BEETJE BEGRIP NODIG HEEFT.

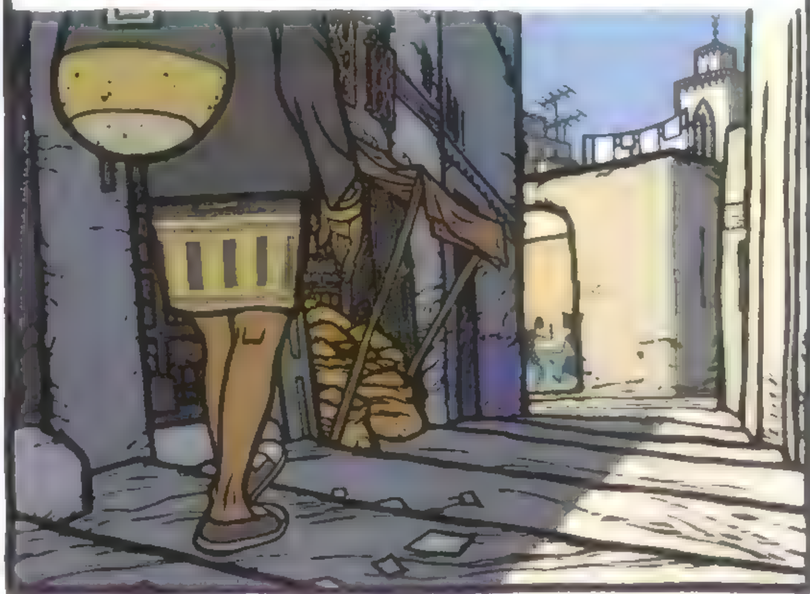
HOTEL

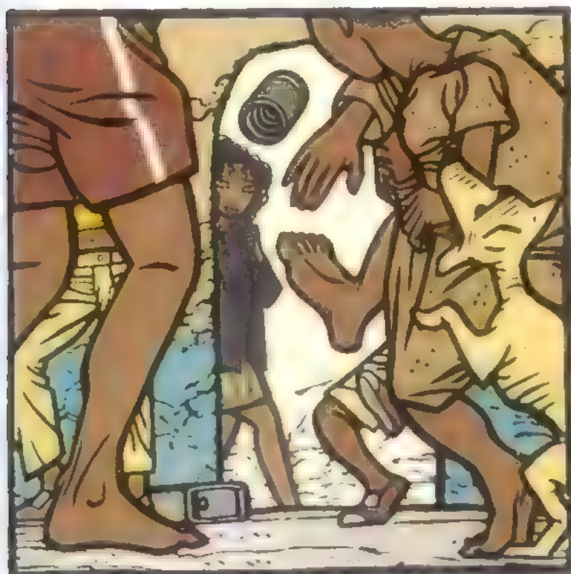
NU IS HET GENOEG! U GAAT ER METEEN UIT!

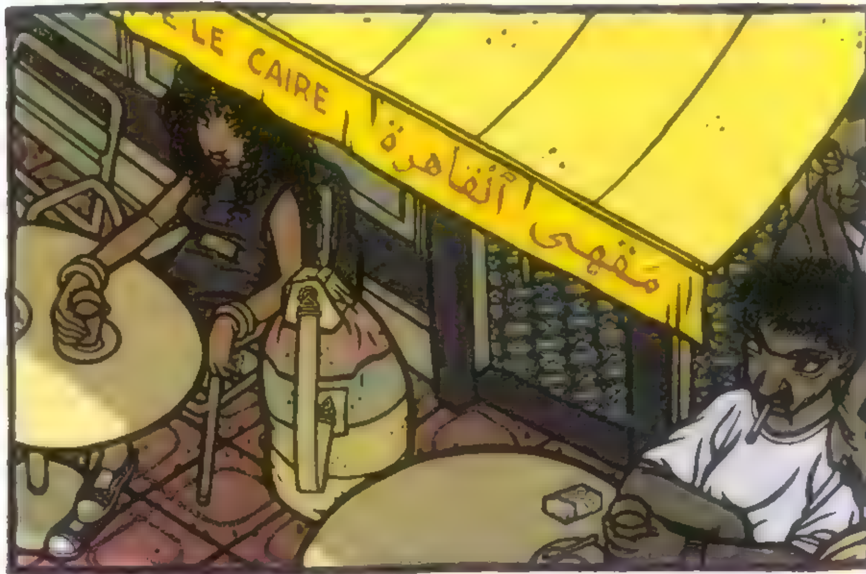

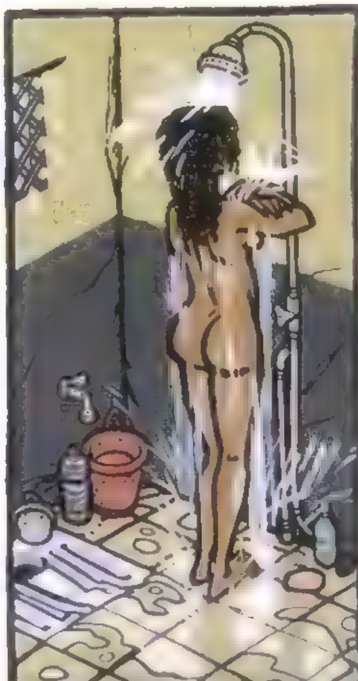

NA HAAR ONGELUK HAD LEILA IN DE STAD HAAR JEANS EN HAAR WALKMAN VERKOCHT.

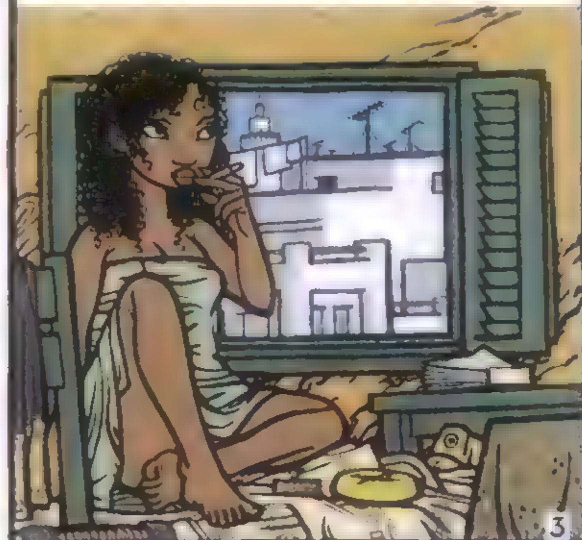

DAAROP WAS ZE WAT DOOR DE STAD GESLENTERD. HIER EN DAAR ... ZOMAAR , DOELLOOS.

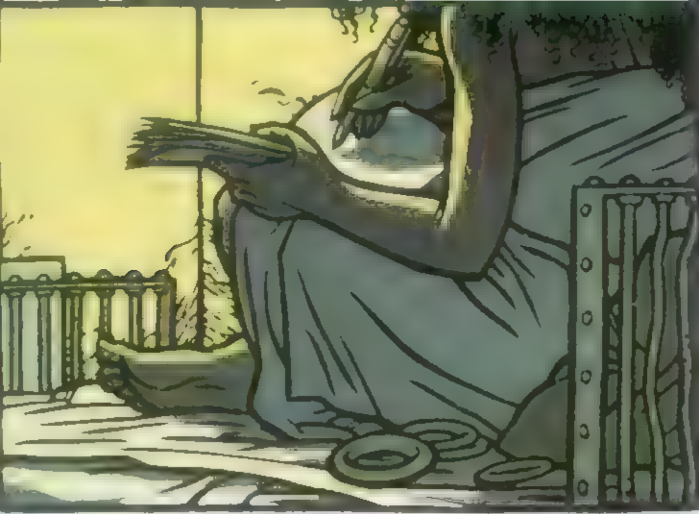

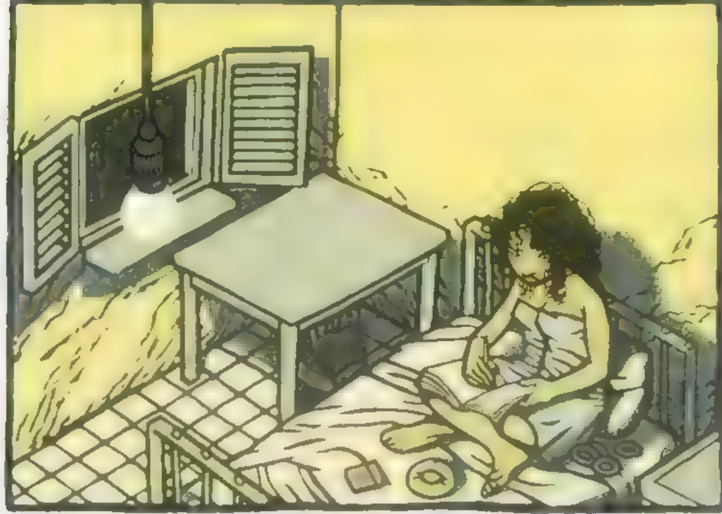

LE CAIRE
مقهى القاهرة

EEN NACHT... KAN DAT?

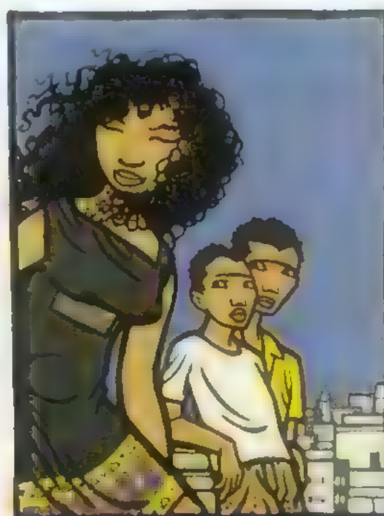

DIE AVOND BEGON ZE TE SCHRIJVEN. EN BIJ GEBREK AAN PAPIER SCHREEF ZE IN HAAR BOEK...

PENSION
MIAMI

'S OCHTENDS VROEG STORTTE ZE ZICH WEER IN DE STAD. ZE WILDE NIEUWE WIJKEN ONTDEKKEN ... NIEUWE MENSEN LEREN KENNEN.

NEE! NEE, IK WIL NIKS!

ALS ZE TEGEN DE MIDDAG DE HALL VAN EEN CHIC HOTEL BINNENLIEP, WAS DAT NIET ZOZEER UIT VERVELING. HET WAS 'N UITDAGING.

MAAK DAT JE WEGKOMT!

WACHT 'NS!

JUFFROUW, WILT U SAMEN MET MIJ EEN AUTO NAAR NIAMEY BRENGEN?

ROIX DU SUD

HET BEDRAG DAT DIE DIKKE DUITSE LEILA DAARVOOR BOOD, WAS AANZIENLIJK...

IK ZAL U ALLES VERTELLEN...

HET WAS IN IEDER GEVAL GENOEG OM DE ZOMER DOOR TE KOMEN EN EEN KAMER TE VINDEN... EN WIE WEET, EEN BAANTJE...

STEL JE VOOR... MIJN COMPAGNON KREEG 'N BLINDEDARMONTSTEKING... WE WAREN PAS HIER. HIJ WERD METEEN WEER NAAR BONN OVERGEBRACHT EN DAAR STA IK DAN MET DIE 504. WAT MOET IK ERMEE? DIE WAGEN MOET NAAR HET ZUIDEN!

WE HEBBEN GELD NODIG... IK WILDE AL M'N SPULLETJES VERKOPEN VÓÓR DE VAKANTIE OM WAS. EN VOORAL... IK WIL EEN MEISJE OM ME TE HELPEN...

NIET ZOMAAR EEN VENT, HÈ! NIET IN DIT LAND! IK WEET NIET HOE JIJ EROVER DENKT MAAR VOOR MIJ GEEN MANNEN... NIET HIER! WIL JE NOG EEN BIERTJE?

TROUWENS, WANNEER KUN JIJ VERTREKKEN?

JIJ BENT IN EUROPA GEBOREN, HÈ? IK ZAG METEEN DAT JIJ NIET ECHT HIER VANDAAN KOMT.

OP BEDEVAART IN HET LAND VAN OPA EN OMA? JA, HÈ? HAHAHA!

WAT KON LEILA DE DIKKE BLONDE ANTWOORDEN? ZE ZEI MAAR JA...

KIJK! DE KRUISJES OP DE KAART GEVEN AAN WAAR WE BENZINE KUNNEN TANKEN! HEEL BELANGRIJK! DIE MOGEN WE NIET MISSEN!

AÏJ!

POKKEWEG IN EEN POKKELAND! KON JE NIET ZEGGEN DAT ER EEN SPOOR LAG?!

'T STAAT NIET OP DE KAART AANGEGEVEN!

NOU... GOED DAN... GEEF ME NOG 'N BIERTJE!

ELLELI KON CÉLESTIN NIET VERDER MEENEMEN. HIJ GING TERUG NAAR ZIJN STAM, NAAR DE PLAATS WAAR DIE STAM ZICH VERBORGEN HIELD. ZE GEBRUIKTEN EEUWENOUDE ROUTES, DIE NIEMAND KENDE...

IK ZAL JE NIET VERGETEN, CÉLESTIN.

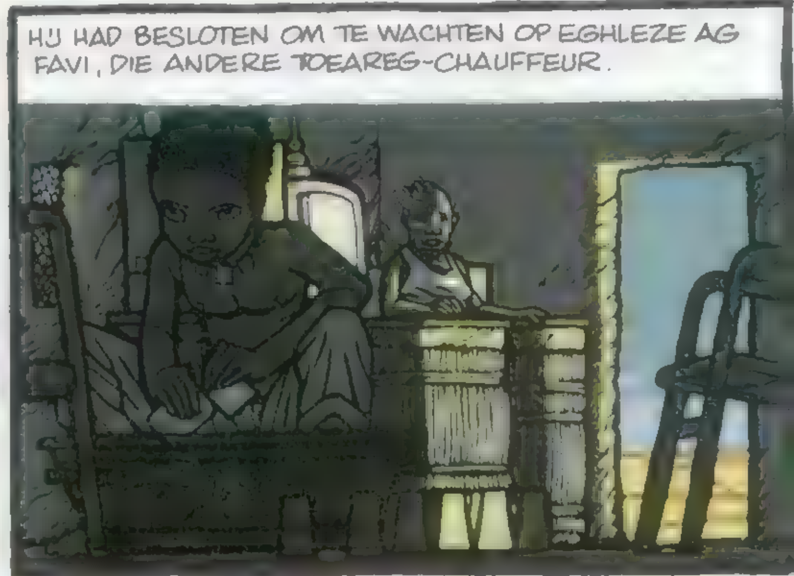
TOEN HEB IK CÉLESTIN LEREN KENNEN.

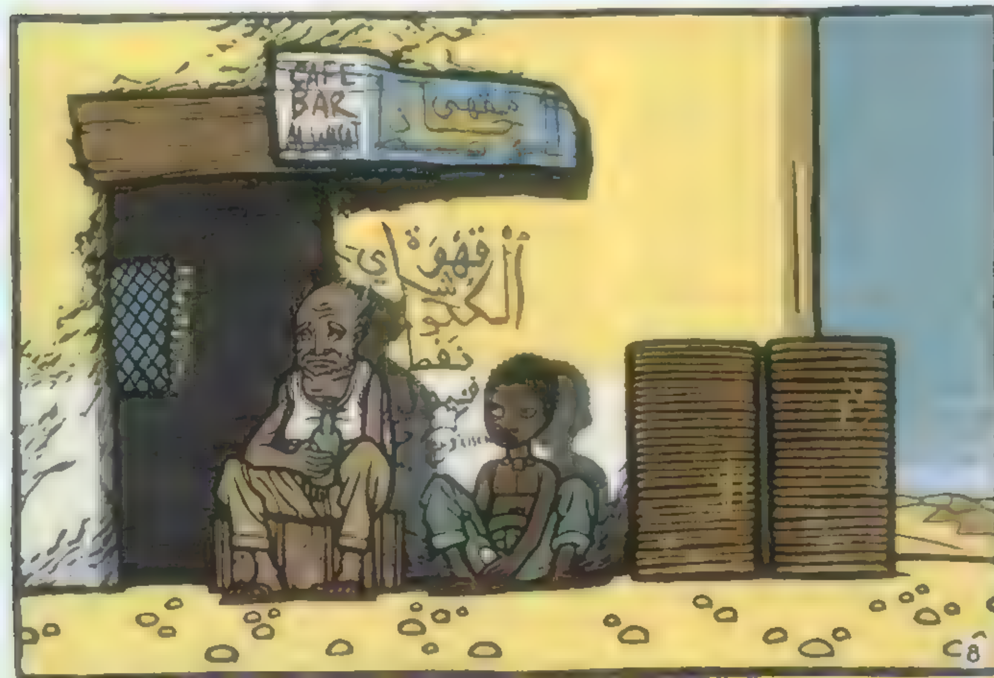

TWEE DAGEN LATER SPRONG EEN HYSTERISCHE VROUW UIT EEN PEUGEOT 504. ZE LEED VERSCHRIKKELIJK VAN DE HITTE EN VOORSPELDE DE GRUWE-LIJKSTE DINGEN ALS WE ALLEEN DIESEL HADDEN, EN... IK HÉB ALLEEN DIESEL.

DE WAARDE VAN EEN VERHAAL HANGT AF VAN DE PERSOON DIE DAT VERHAAL VERTELT. DAAR BLIJF IK BIJ. JE KUNT EEN VERHAAL OP DUIZEND VERSCHILLENDE MANIEREN VERTELLEN. NEEM NU DE REIS VAN LEILA EN DE DUITSE. (LEILA HEEFT HAAR NAAM NOOIT VERNOEMD EN IK HEB ER NOOIT NAAR GEVRAAGD. LIEVER NIET.) WEL, HOE ZAT DAT NU IN ELKAAR? TWEE ONVOORZICHTIGE MEISJES RIJDEN VERLOREN IN DE WOESTIJN. MAAR ONDANKS ALLE STOMMITEITEN LEVERDE DIE DUITSE LEILA TOCH MAAR NETJES OP TIJD HIER AF! DAT VERDIENT DAN TOCH WAT MEER UITLEG ?!

TROUWENS, EEN VRAAG WAAROP IK GÉÉN ANTWOORD WEET: WAT WORDT ER VAN EEN VERHAAL ALS ER NIEMAND MEER IS OM HET TE VERTELLEN?

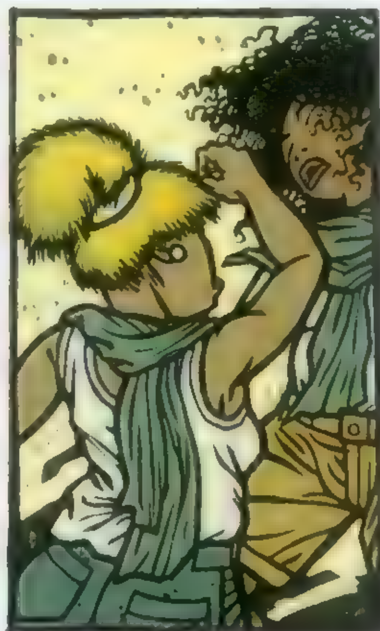

ZIE JE DAT, STOM WICHT? JE HEBT 'T NOG ERGER GEMAAKT! TROTS OP JEZELF?

WE REDDEN HET NIET! DIT WORDT HET EINDE. WE ZULLEN HIER CREPEREN! DOOR JOUW SCHULD!

HOU OP! JIJ HEBT DE PYLONEN GEMIST! JIJ BENT VERLOREN GEREDEN!
DENK JE DAT JE STERKER BENT, TRUT?

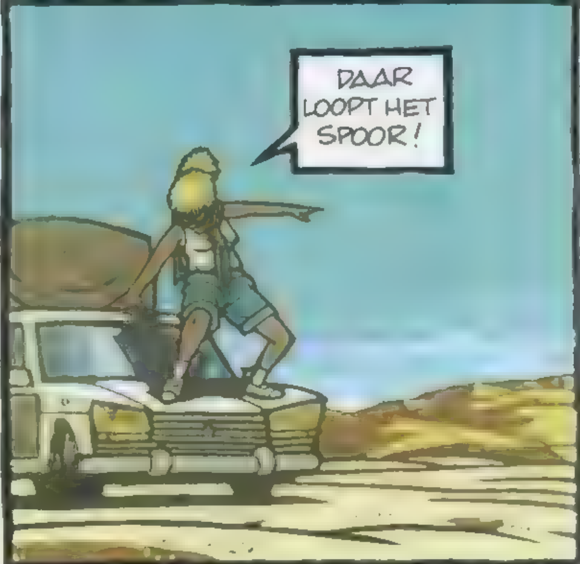

WOU JE D'R NOG ÉÉN?

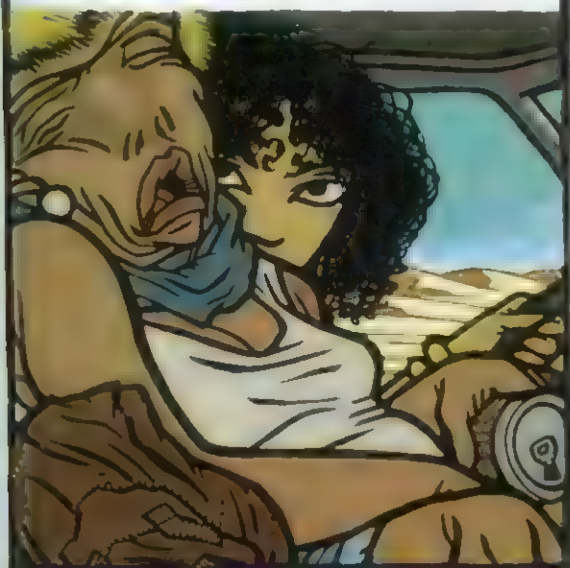

NU GA JE GRAVEN! MAAK DE WIELEN VRIJ!

VANAF DAT MOMENT HEEFT LEILA DE HELE REIS LANG GEEN WOORD MEER GEZEGD.

DAAR LOOPT HET SPOOR!

WE HEBBEN MAAR ÉÉN JERRYCAN BENZINE MEER. WE MOETEN DRINGEND BRANDSTOF INSLAAN.

VERSUFT DOOR DE HITTE EN HET BIER SLIEP DE DUITSE GELUKKIG INEENS IN!

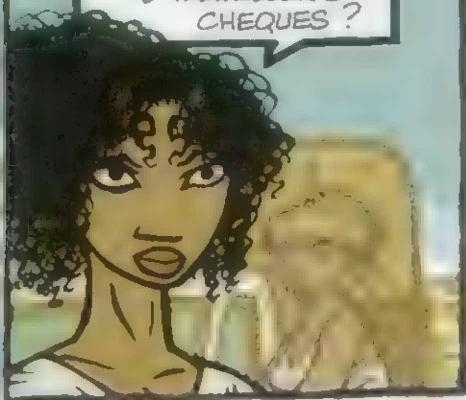

HET WAREN DE ENIGE MOMENTEN WAAROP LEILA WAT KON RUSTEN ...ZE DRAAIDE DE RADIO UIT EN GENOOT VAN DE GEDEMPTE STILTE... DE AUTO DIE DOOR HET MULLE ZAND REED.

HOEZO, ALLEEN DIESEL ? HOUD JE ME VOOR DE GEK, MOHAMMED ?
IK GEEN BENZINE !
GOED! JE WEET DAT IK ER NODIG HEB EN JE WILT JE SLAATJE SLAAN! HOEVEEL VRAAG JE ?
HIER GEEN BENZINE !
IK GEEN BENZINE, HÉ ? WACHT, IK KRIJG JE WEL.
MOET JE KIJKEN ! TRAVELLER'S CHEQUES KEN JE TOCH WEL ? HOEVEEL WIL JE VOOR 'N JERRYCAN ?
HET HEEFT GEEN ZIN! HIJ HEEFT AL-LEEN DIESEL HIJ MEENT 'T !
WEL, WEL! 'T STOMME GANSJE HEEFT HAAR TONG TERUGGEVONDEN !
MISSCHIEN BENZINE BIJ DE OUDE FRANSMAN... MISSCHIEN...
TSEMAL IS 'N GOEIE VRIEND ... HÈ HÈ !

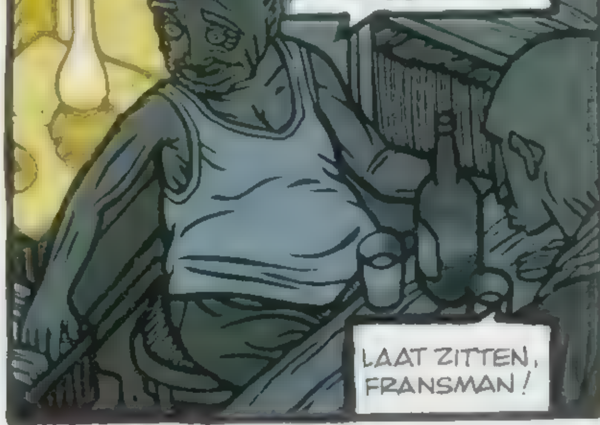
BIJ DE OUDE FRANSMAN, HÉ ?! WAT 'N LAND!
MOCHT DE DUITSE LANGER HEBBEN AANGEDRONGEN, DAN HAD HIJ WAARSCHIJNLIJK DE TRAVELLER'S CHEQUES AAN-VAARD. DAN ZOU HIJ ZOMAAR EEN JERRYCAN HEBBEN AANGE-WEZEN EN GEZEGD HEBBEN: "DAAR ! BENZINE !"

IK WEET NIET MEER PRECIES WAT DE DUITSE OVER DE DIESEL ZEI TOEN ZE HIER AANKWAM ...

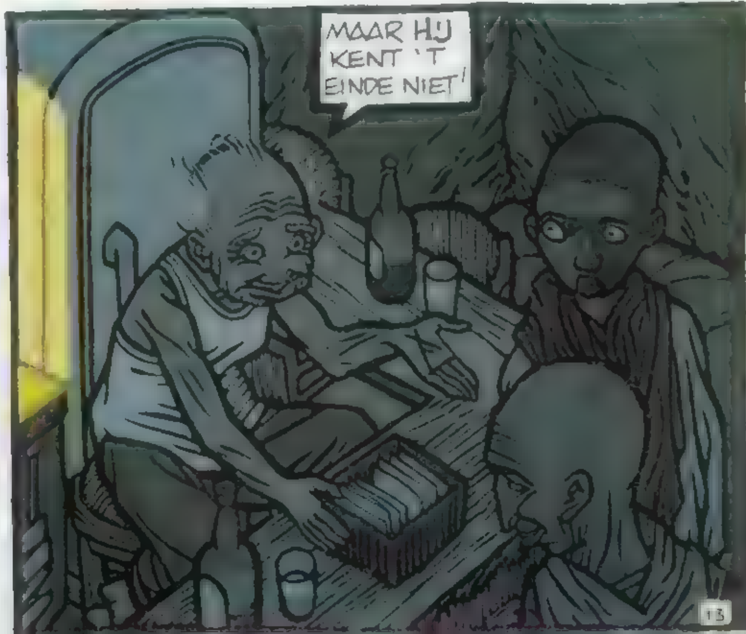

LEILA SPRONG METEEN UIT DE WAGEN EN KWAM NAAR ME TOE... DAARDOOR WERD IK AFGELEID.

BENT U DE OUDE FRANSMAN? IK GELOOF DAT WE EEN TIJD HIER ZULLEN DOORBRENGEN. ACCEPTEERT U TRAVELLER'S CHEQUES?

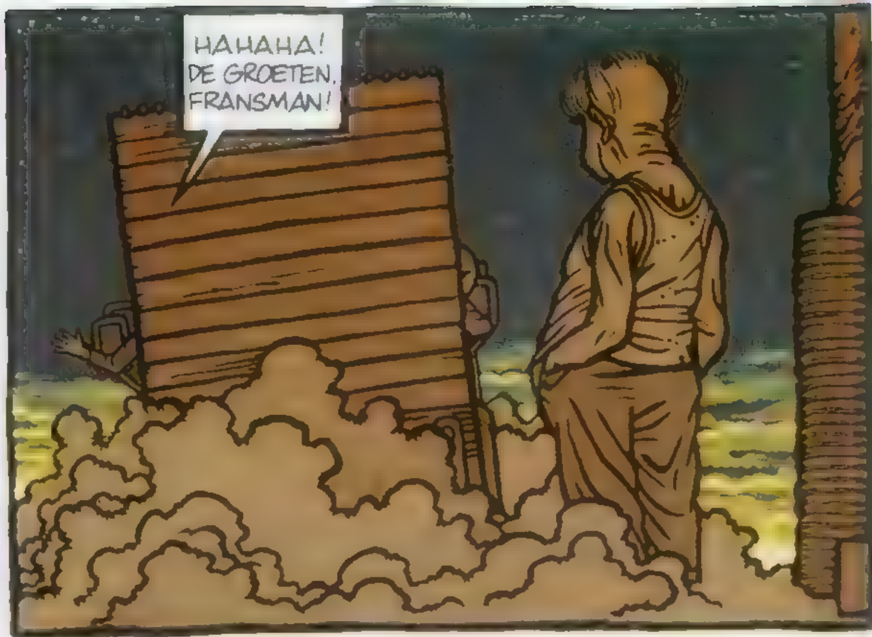

HAHA! ZELFS ALS ZE ME TRAVELLER'S SHAGS HAD AANGEBODEN, ZOU IK ZE GEACCEPTEERD HEBBEN.

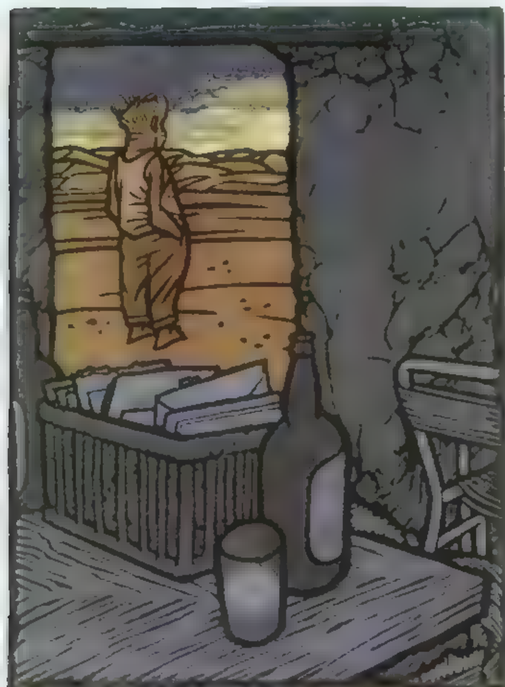

TROUWENS, IK HEB HUN CHEQUES NOG STEEDS. OGENBLIKJE, IK LAAT JE ZE ZIEN!
LAAT ZITTEN, FRANSMAN!

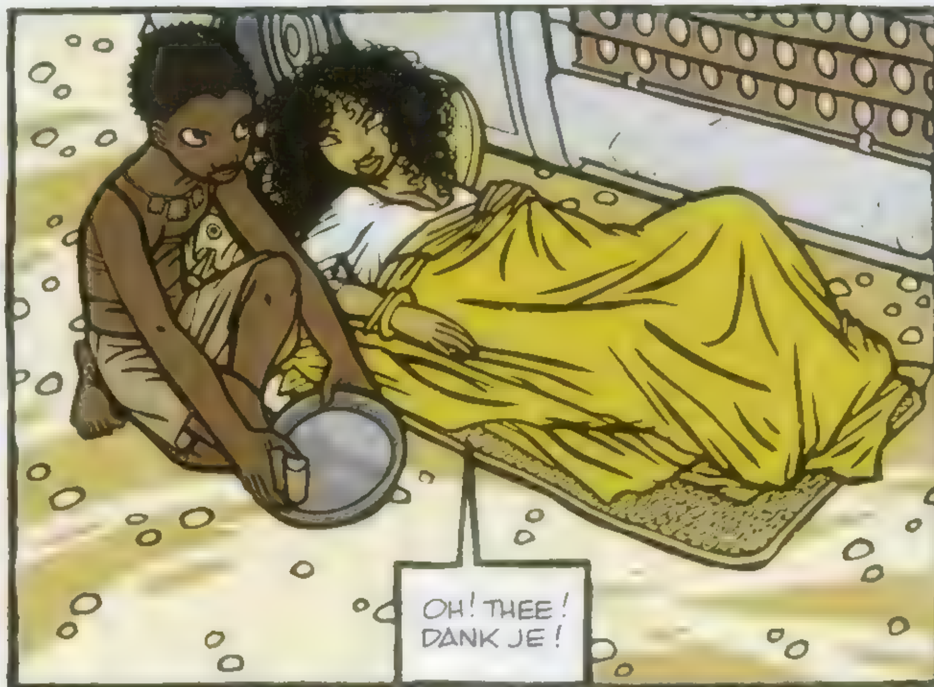

WAT? GAAN JULLIE AL? WACHT EVEN! IK BEN NOG NIET KLAAR!
IK KEN DE REST VAN HET VERHAAL. JE HEBT 'T VERTELD AAN DIE VIER NEDERLANDERS!

MAAR HIJ KENT 'T EINDE NIET!

KIJK NIET ZO SIP, FRANSMAN. IK KOM BINNENKORT TERUG.
IK HOOP 'T. EN JIJ VERKLAPT NIET DE REST VAN HET VERHAAL, HÈ?

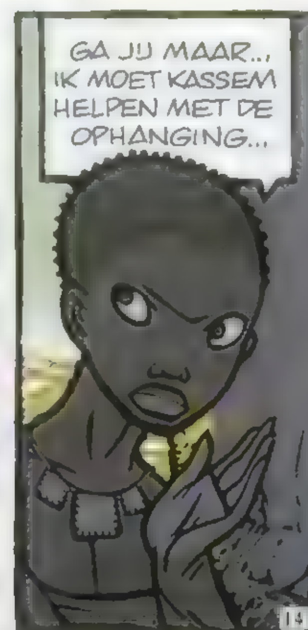

HAHAHA! DE GROETEN, FRANSMAN!

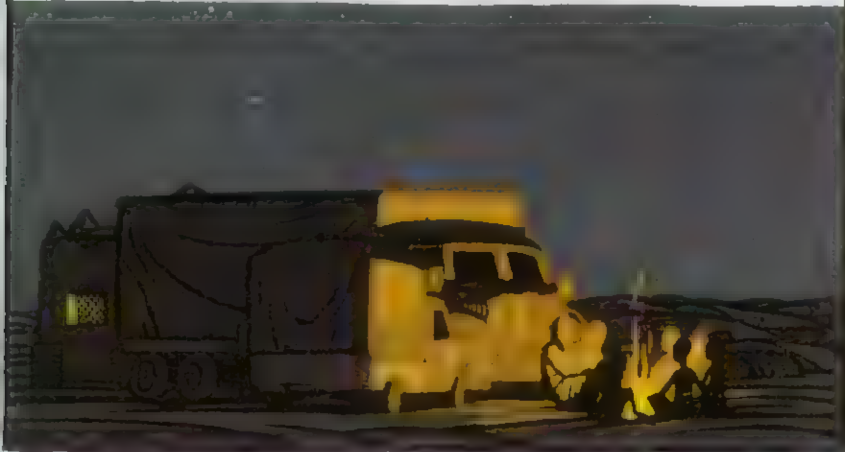

OH! THEE! DANK JE!

IS DE DUITSE AL WAKKER?
IK GELOOF 'T WEL!
GEEF HAAR 'N BIERTJE, OF ZE GAAT WEER SCHELDEN!

GA JIJ MAAR... IK MOET KASSEM HELPEN MET DE OPHANGING...

OP DE TWEEDE AVOND VERTELDE CELESTIN ONS EEN VERHAAL. EEN LEGENDE DIE ZIJN GROOTMOEDER AAN ZIJN ZUSJE KUDI EN AAN HEM HAD VERTELD OP DE AVOND NA DE BEGRAFENIS VAN HUN OUDERS...

IN ZIJN LAATSTE BRIEF SCHREEF HIJ 'T VERHAAL NEER VOOR LEILA EN HIJ ILLUSTREERDE HET MET TEKENINGETJES.
IN HET BEGIN WAS DE MENS ALLEEN OP AARDE...

HIJ KON DOEN WAAR HIJ ZIN IN HAD, GAAN WAAR HIJ WILDE EN ETEN WAT ZIJN HARTJE BEGEERDE...

DE WERELD WAS ZO GROOT EN DESONDANKS, OF MISSCHIEN NET DAAROM, VERVEELDE DE MENS ZICH...

TOEN HIJ OP EEN DAG NIET MEER WIST WAT HIJ ZOU DOEN, STAK HIJ EEN BOS IN BRAND. HET WERD EEN INDRUKWEKKENDE BRAND.

EEN GIGANTISCHE ROOKZUIL STEEG OP NAAR DE HEMEL EN DAT STOORDE GOD...
KUCH! KUCH UCH UCH!

WAAROM MAAK JE ZOVEEL ROOK? WAAROM MOEST JE DAT BOS IN BRAND STEKEN?
IK VERVEEL ME!

VERVEEL JIJ JE? JE HEBT NOG NIET EENS EEN FRACTIE ONTDEKT VAN ALLE DINGEN DIE IK VOOR JOU HEB GEMAAKT!

IK ZOU AL DIE MOOIE DINGEN GRAAG MET IEMAND KUNNEN DELEN!
EN GOD DACHT NA...

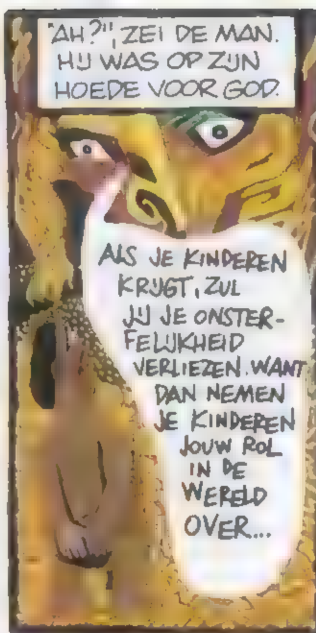

HIJ HAD GEEN ZIN OM NOG MEER MENSEN TE MAKEN, WANT DAT VERGDE EEN GROTE INSPANNING...

MAAR HIJ HAD 'N IDEE...
IK STUUR MIJN DOCHTER NAAR JE TOE!

JULLIE ZULLEN SAMEN KINDEREN OP DE WERELD BRENGEN... NIEUWE MANNEN EN VROUWEN DIE OOK WEER KINDEREN ZULLEN KRIJGEN ...

EN DAN HEB JE ALTIJD VRIENDEN GENOEG...
FIJN! BEDANKT! IK ZAL GRAAG EN GOED VOOR UW DOCHTER ZORGEN!

EN DAAROM MOET ELKE MAN STERVEN... HIJ HEEFT HET ZELF ZO GEWILD.

NEE, IK WOON HIER NIET. IK WACHT, NET ALS JIJ. IK WACHT OP EEN TOEAREG-CHAUFFEUR DIE ME NAAR HET NOORDEN ZAL BRENGEN...
WEET JE WANNEER DIE KOMT?

MISSCHIEN OVER EEN WEEK...

KEN JE NOG MEER VERHALEN UIT JE LAND?
JA, MAAR DIE VIND IK NIET MOOI...

IK KEN EEN BOEK. IK KEN HET BIJNA HELEMAAL VAN BUITEN...

OP 'N AVOND, HET WAS BIJNA NACHT, WILDEN TOERISTEN WEL TWEE JERRYCANS BENZINE AAN DE DUITSE VERKOPEN...

KAN IK HIERMEE BETALEN?

LEILA EN CÉLESTIN GINGEN ER NATUURLIJK EVEN VOOR ZONSOPGANG MET DE AUTO VANDOOR...

DE DUITSE KWAM UIT HAAR BED GESNELD EN STRUIKELDE OVER HAAR BAGAGE, DIE LEILA EN CÉLESTIN ACHTERGELATEN HADDEN... SAMEN MET DE TRAVELLER'S CHEQUES

TRUT! HOERENJONG!

DIEF! TERING-HOER! KOM TERUG, GESPUIS!

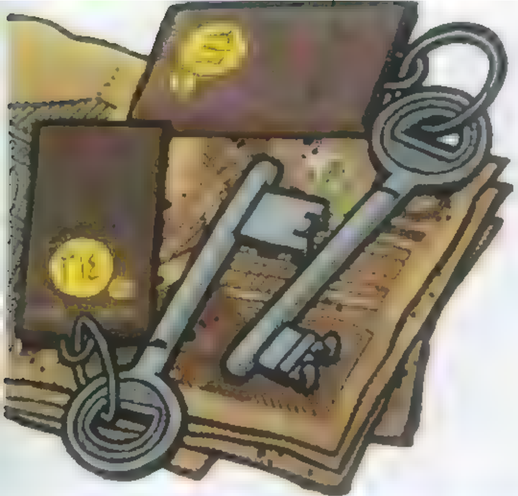
ALS DIE KNUL MET HAAR IS MEEGEGAAN, WAS JIJ TOCH WEL VAN ALLES OP DE HOOGTE, KLOOTZAK?!

DIE MIDDAG HEB IK 'N CHAUFFEUR 'N SMAK GELD GEGEVEN OM HAAR VER WEG TE BRENGEN.

BRENG HAAR NAAR HUIS ALS JE KUNT, IBRAHIM!

MET JE POTEN VAN M'N LIJF, DRAKEJONG!

CÉLESTIN ZEI HAAST GEEN WOORD IN DE AUTO. HIJ WAS NIET IN STAAT OM IETS TE ZEGGEN. DIT LEEK WEL OP EEN VLUCHT, NET ALS TOEN HIJ UIT ZIJN DORP VERTROK. HIJ LIET MIJ ACHTER, NET ZOALS HIJ TOEN ZIJN GROOTMOEDER HAD ACHTERGELATEN... WANNEER ZOU ZIJN VERLEDEN HEM MET RUST LATEN?

DIT HAD NOCH MET 'T TOEVAL, NOCH MET 'T LOT TE MAKEN. IK GELOOF TROUWENS IN GEEN VAN BEIDE. HET LEVEN IS NU EENMAAL ZO! HET WAS LOGISCH DAT LEILA EN CÉLESTIN IN ELKAARS ARMEN ZOUDEN VALLEN, NADAT ZE ELKAAR ONTMOET HADDEN. ZE HADDEN AL ZOVEEL MEEGEMAAKT.

MAAR OVER DIT ONDERWERP ZIJN DE BRIEVEN NIET ERG ONTHULLEND. DAT LIGT OOK NIET IN DE LIJN VAN CÉLESTIN. EN LEILA BLIJFT IN HAAR BRIEVEN HIEROVER VRIJ VAAG. MAAR JE MOET EEN OUDE AAP ALS IK NIET TUSSEN DE REGELS LEREN LEZEN...

VERGEET OOK NIET DAT LEILA EN CÉLESTIN NOG KINDEREN ZIJN. OOK AL WORDEN ZE SNELLER VOLWASSEN DAN ANDERE KINDEREN, OP HUN LEEFTIJD NEEM JE ELKE DAG ZOALS HIJ KOMT.

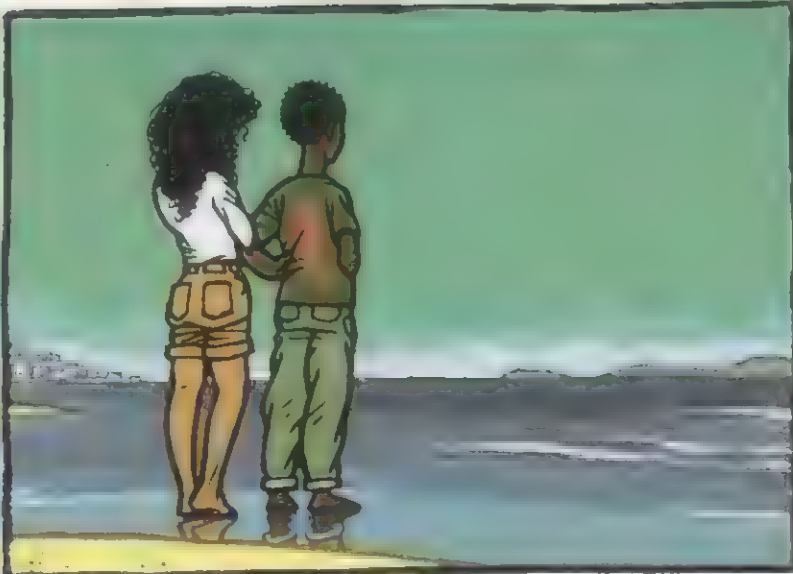

WAT GA JE MET JE GELD DOEN? BLIJF JE HIER?

IK WEET 'T NIET. IK ZOU WEL WIL-LEN BLIJVEN. DENK JE DAT 'T KAN?... JIJ WILT WEGGAAN?

WAAROM ZEG JE NIKS?
IK HEB NOG NOOIT DE ZEE GEZIEN. IS DIE HIER VER VANDAAN, DENK JE?

ECHT WAAR? WAAROM HEB JE DAT NIET EERDER GEZEGD? KOM MEE

KIJK!
DAAR LIGT
EUROPA!

GAAN WE
'N HOTEL
ZOEKEN?

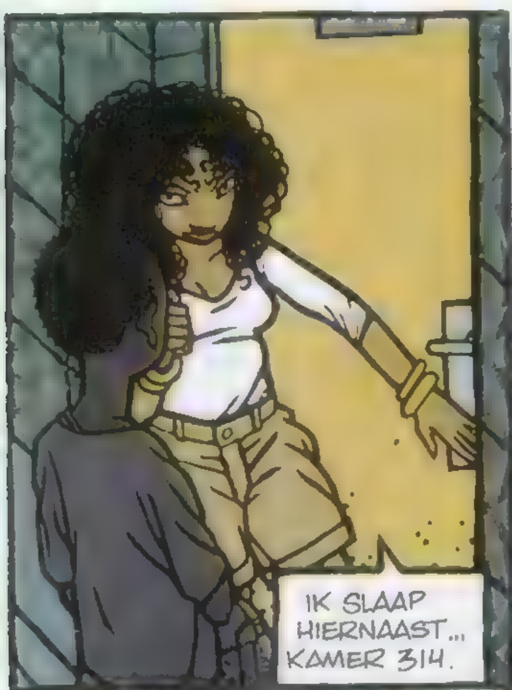

KOM!

HIER
IS JE
SLEUTEL!

HEEFT DE
BAAS NIKS
GEZEGD?
WAT ZOU HIJ
ZEGGEN? IK
BETAAL TOCH
...

HIJ GELOOFT DAT WE SAMEN ZULLEN SLAPEN, DAT WE TWEE KAMERS BETALEN EN ER MAAR ÉÉN GEBRUIKEN...

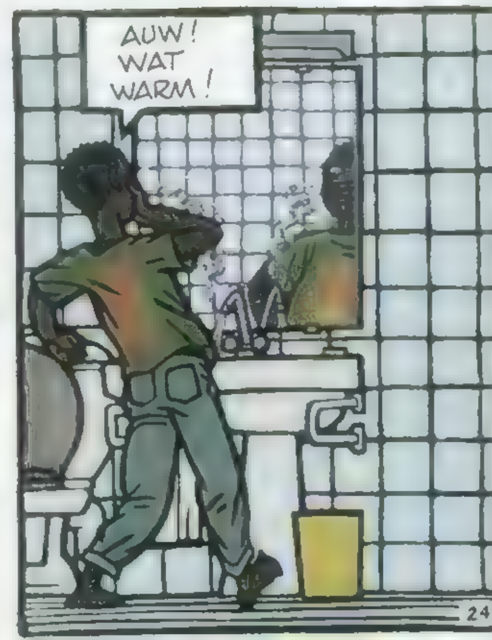

"ALS MIJN DOCHTER ZICH ZO ZOU GEDRAGEN, ZOU IK HAAR SLAAN EN HAAR VERSTOTEN!"... DENKT HIJ. IK DOE OPEN!

IK SLAAP HIERNAAST... KAMER 314.

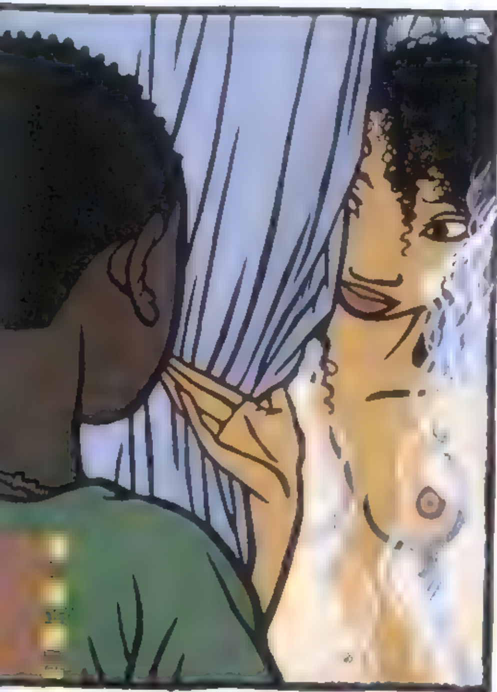

AUW! WAT WARM!

LEILA!

HEE! LEILA! LEILA!

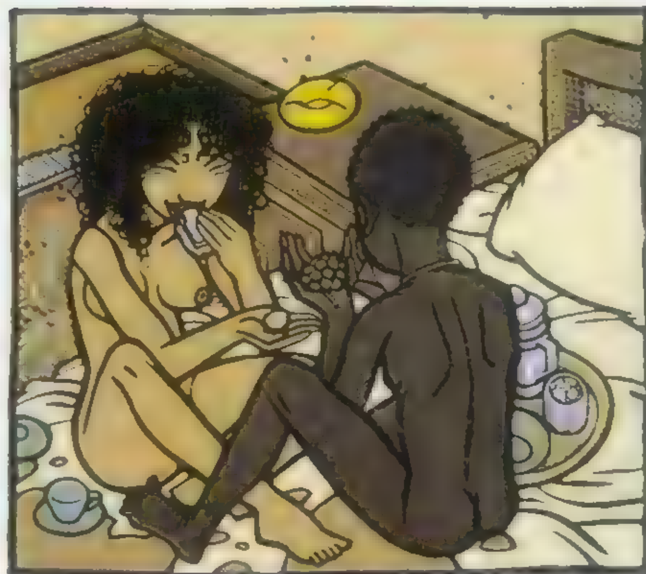

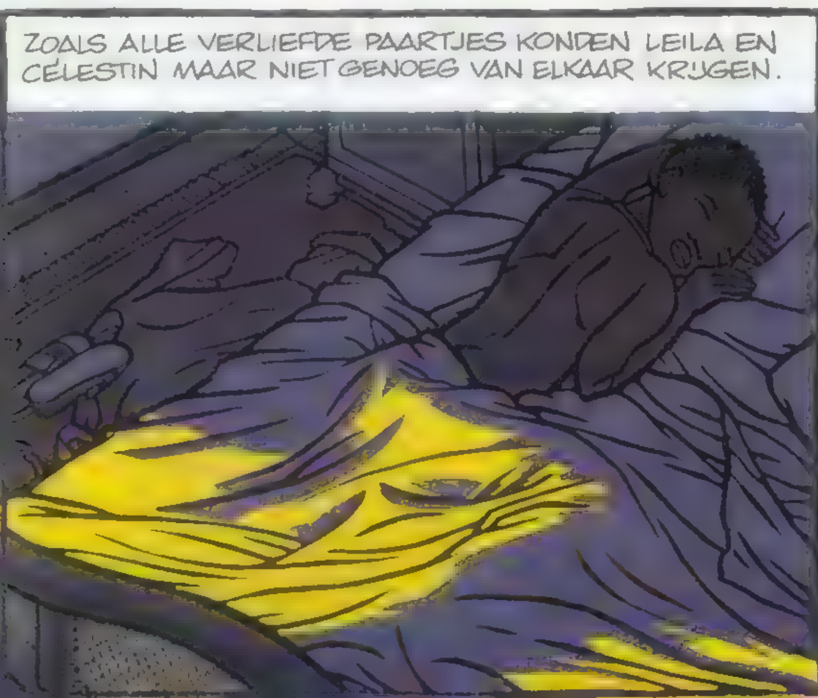

HOU NU OP, CÉLESTIN!
HA, HA, HA!

HET WAS WINTER, EN IK GING NOG ZELDEN NAAR SCHOOL. IK VERWACHTTE DAT DE POLITIE ME ELK MOMENT ZOU KOMEN HALEN.

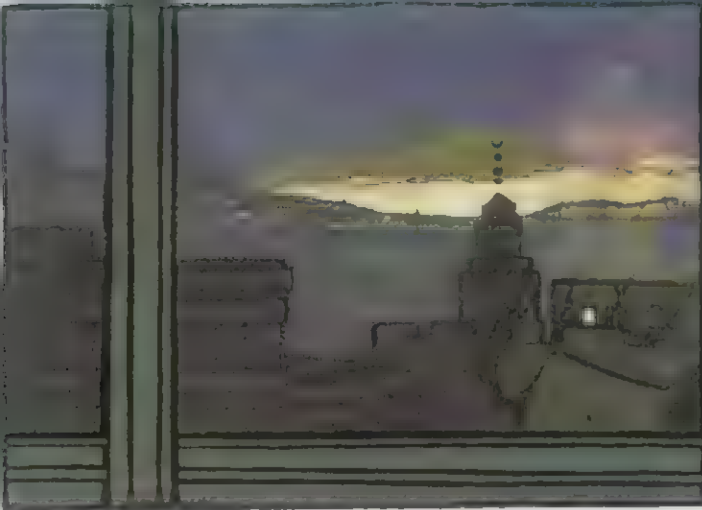

NOG!
JA!

U HAD LUNCH OP DE KAMER BESTELD?
EH... JA... ZET ALLES DAAR MAAR NEER!

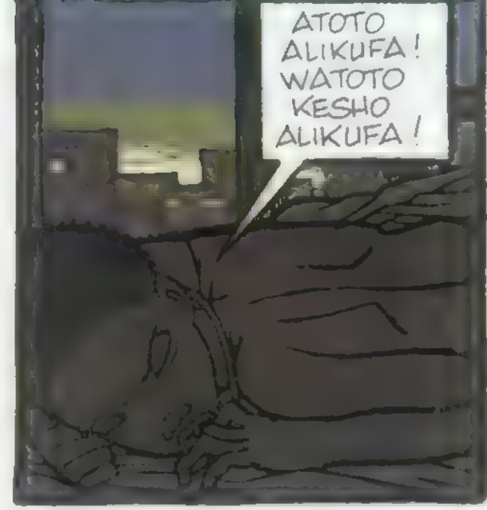

ZOALS ALLE VERLIEFDE PAARTJES KONDEN LEILA EN CÉLESTIN MAAR NIET GENOEG VAN ELKAAR KRIJGEN.

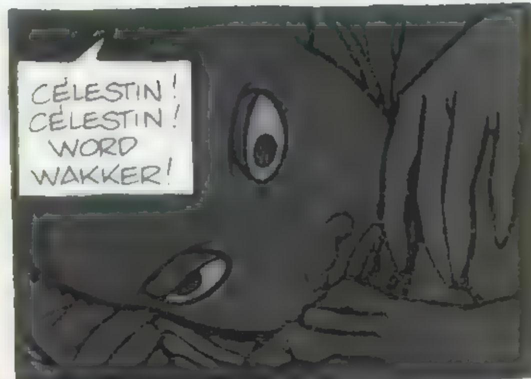

LEILA SCHREEF: "WE SLOTEN ONS TWEE OF DRIE DAGEN OP IN DE KAMER. OF TIEN, OF DUIZEND... DAT IS NIET BELANGRIJK. MAAR TOEN WE WEER BUITENKWAMEN, WAS DE WERELD VERANDERD."

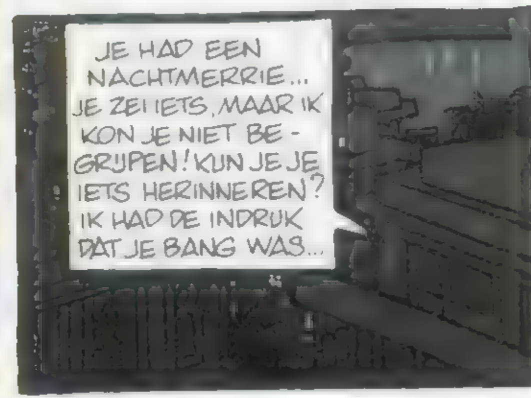

ZO IS LEILA: ZE IDEALISEERT ALLES EN MAAKT ALLES MOOIER DAN HET IS. NOEMEN ZE DAT GEEN ROMANTISME?

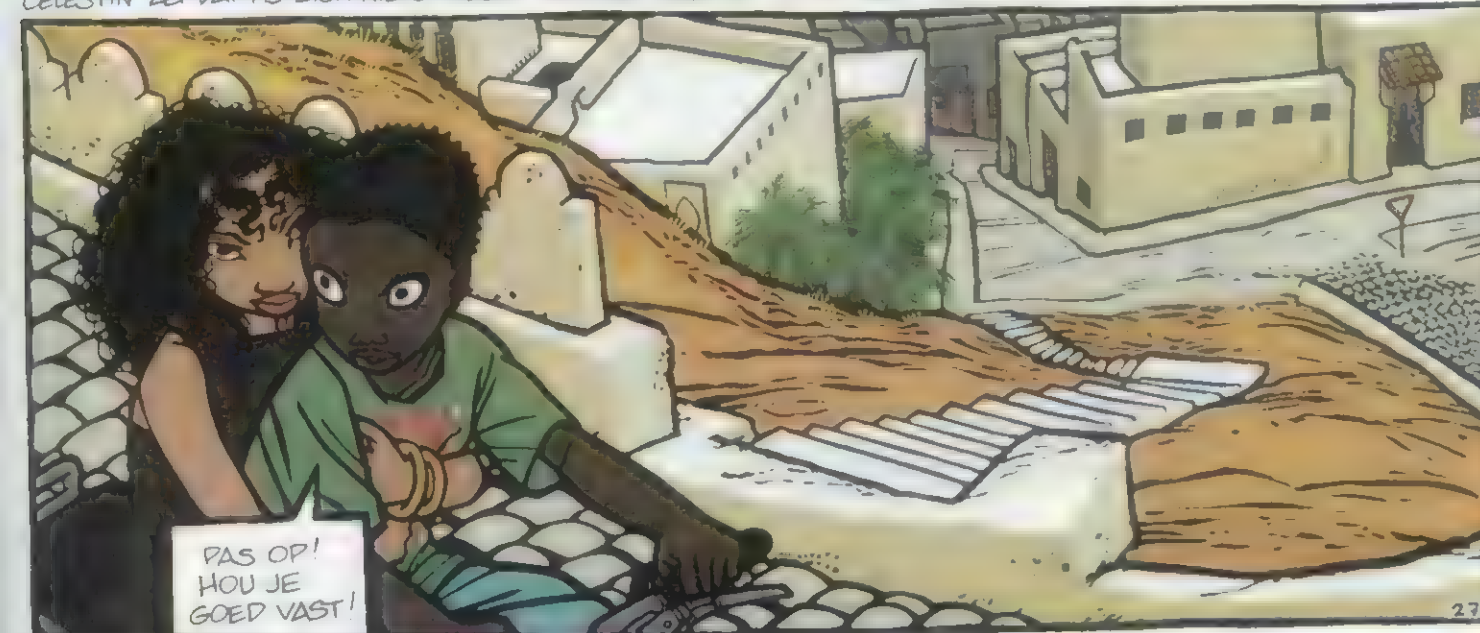

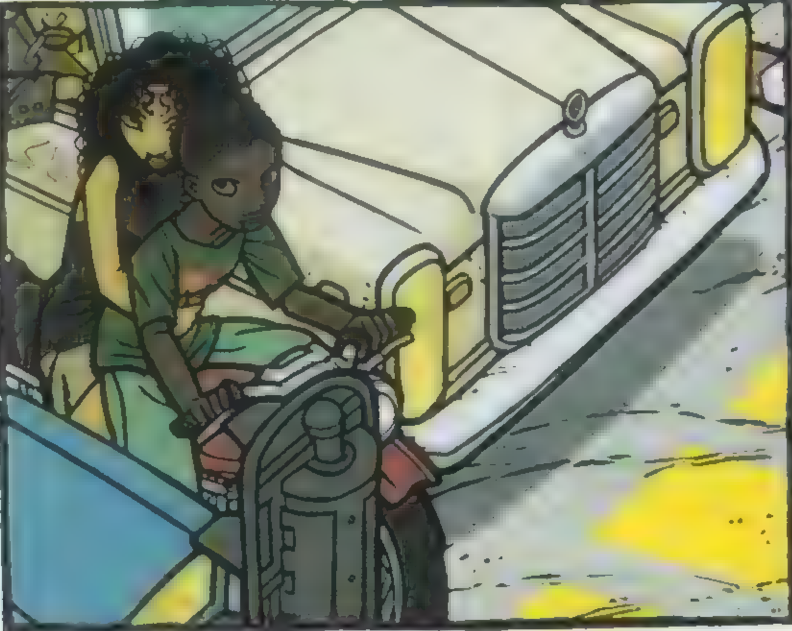

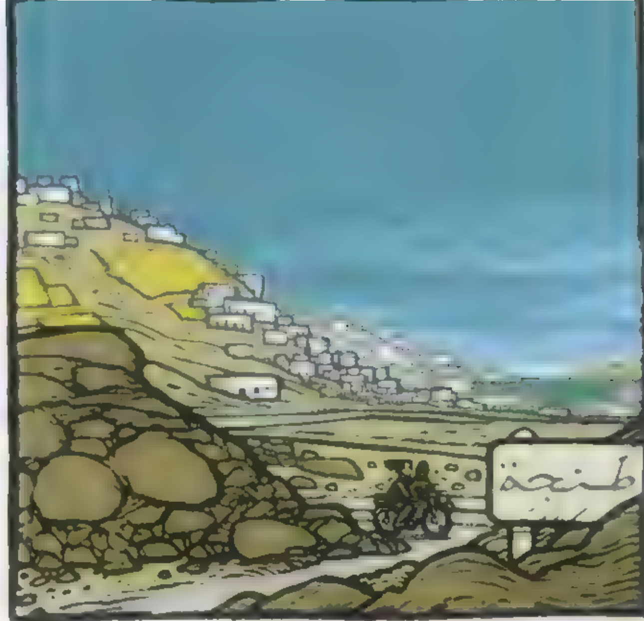

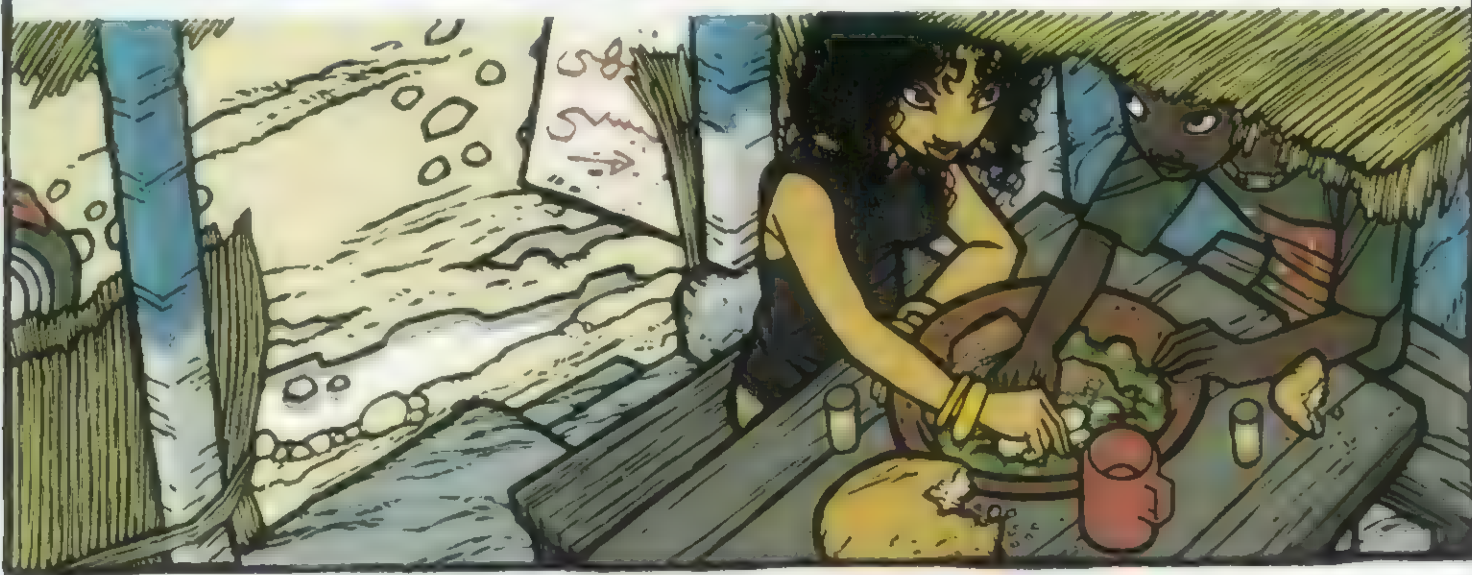

CÉLESTIN ZEI DAT HIJ ZICH NIETS MEER KON HERINNEREN. MAAR EIGENLIJK PROBEERDE HIJ ALLES TE VERGETEN...

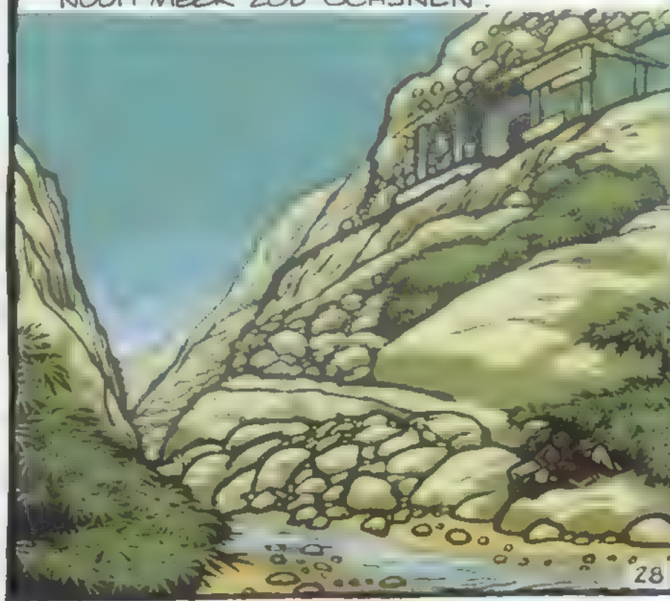

ALLES DROEG BIJ TOT HUN GELUK: EEN KIP, SAFFRAAN, WAT GROENTE, ZOETE ROZE THEE...

... DE WIND DIE DE HUID STREELT...

...EN DE ZON, DIE ZO HOOG AAN DE HEMEL STOND DAT JE DACHT DAT-IE NOOIT MEER ZOU SCHIJNEN.

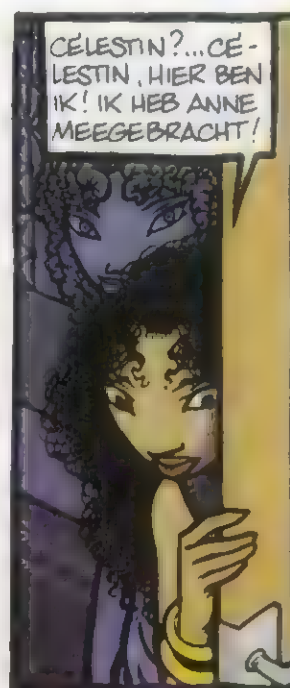

HALLO... ANNE? IK BEN 'T!

NEE, WACHT EVEN... LAAT ME UITSPREKEN... IK BEN IN TANGER. JA, ALLES GAAT GOED MET ME... JA... JA... OH JA! IS 'T AAN M'N STEM TE HOREN? DAN ZAL HET WEL ZO ZIJN!

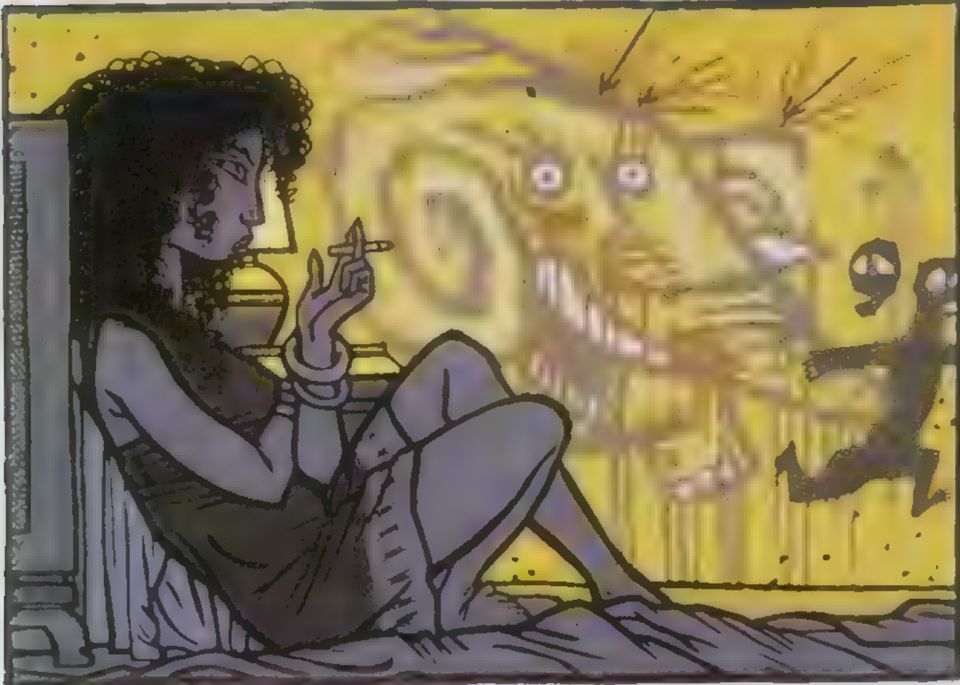
ANNE! VERTEL ALSJEBLIEFT NIKS AAN M'N OUDERS... IK... IK VERTEL 'T ZE ZELF WEL! OF, BETER NOG... KOM ONS OPZOEKEN!

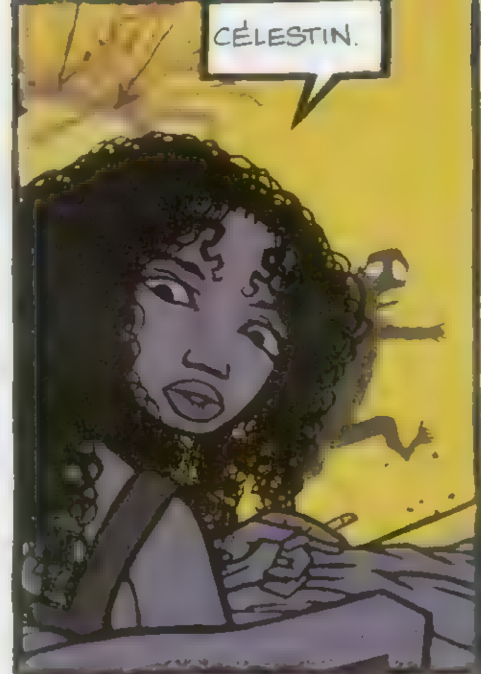
DRIE DAGEN LATER STOND ANNE OP DE LUCHTHAVEN. CÉLESTIN HAD EROP AANGEDRONGEN DAT LEILA HAAR ALLEEN ZOU AFHALEN.

HIJ VOELDE WEL DAT TUSSEN DE MEISJES EEN NAUWE BAND BESTOND EN DAT HIJ ER BETER NIET BIJ KON ZIJN.

CÉLESTIN?... CÉLESTIN, HIER BEN IK! IK HEB ANNE MEEGEBRACHT!

CÉLESTIN WAS ER NIET.

CÉLESTIN.

IK BEN IN DE STAD EEN BEETJE GAAN WANDELEN ...WAAR IS ANNE ?
ZE SLAAPT! ZE LIGT HIERNAAST, IN JOUW KAMER!

ALS JE LIEVER HAD DAT ZE NIET KWAM, HAD JE DAT MOETEN ZEGGEN.
DAAR GAAT HET NIET OVER...

HET GAAT OM ONS, CÉLESTIN ... AL DE REST SPEELT GEEN ROL!
JA, MAAR ... IK KAN 'T AAN NIEMAND VERTELLEN...

ER IS TOCH WEL IEMAND...

VERTEL 'T AAN MIJ!

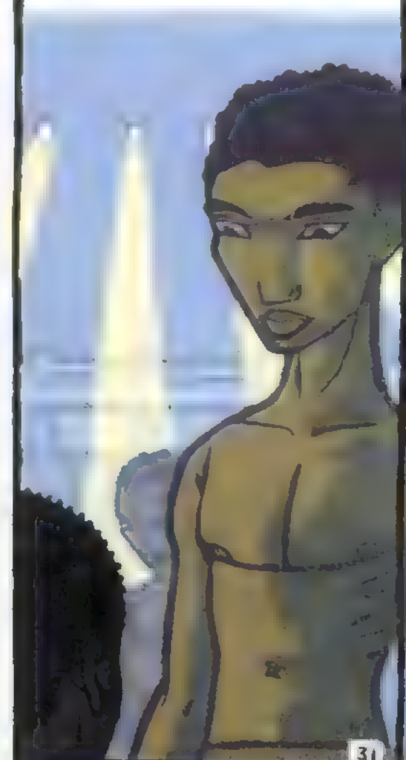
LEILA LIET ANNE EN CÉLESTIN DE GEHEIMEN VAN DE HAMMAM ONTDEKKEN...

EN CÉLESTIN, DIE GRAAG ALLES GRONDIG DOET, ZAT ER UREN TE GENIETEN...

DAAR ONTMOETTE HIJ ABDELAZIS.

ABDELAZIZ IS EEN VREEMDE JONGEN LEILA ZEGT DAT HIJ UIT 'N RIJKE FAMILIE IN TANGER KOMT EN DAT HIJ HET GELD OVER DE BALK GOOIT...

CÉLESTIN ZEGT NIETS... OF WEINIG. MAAR WAT HIJ ZEGT, IS BELANGRIJK.

IK GELOOF DAT ABDELAZIZ IN 'T BEGIN VOORAL DOOR CÉLESTIN GEFASCINEERD WERD.

ER WORDT GEZEGD DAT HERCULES HIER KWAM RUSTEN, NA ENKELE VAN ZIJN WERKEN. HIJ VOCHT ONDER ANDERE TEGEN DE ZOON VAN NEPTUNUS. VAST NIET DE GEMAKKELIJKSTE OPDRACHT...

BRRRROooooO

LUISTER...

RRROOOO
BRRRRRR

RRRRRR

CÉLESTIN!

IK WAS EVEN DUIZELIG, MAAR 'T IS WEER OVER!
GAAT 'T? ECHT?

DE WEERKAATSING VAN HET GELUID IN DE GROT, HET DOFFE GERUIS VAN DE ZEE HERINNERDEN CÉLESTIN WEER AAN DE BLOEDERIGE INGEWANDEN VAN DE OLIFANT, AAN DE WOESTIJN, EN AAN ZIJN DODE ZUSJE...
JA, 'T GAAT WEL!

DAARVAN MOET LEILA HEM GENEZEN. ALS 'T MOET, VERTEL IK HAAR DAT ZELF WEL!

NIET DAT IK ME ZORGEN MAAK, HOOR... ZE IS INTELLIGENT! ZE HEEFT GEEN RAAD MEER NODIG!

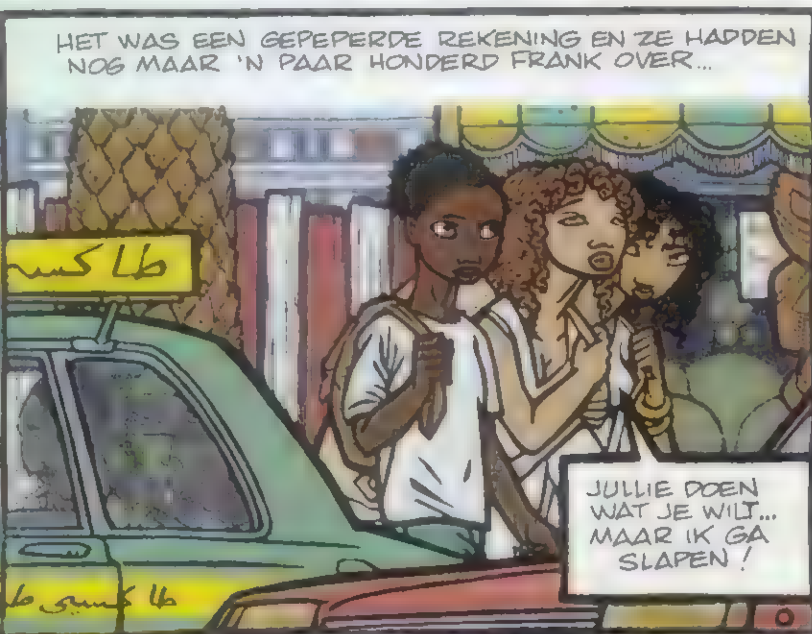

CHAMPAGNE EN WHISKY VOOR M'N VRIENDEN!

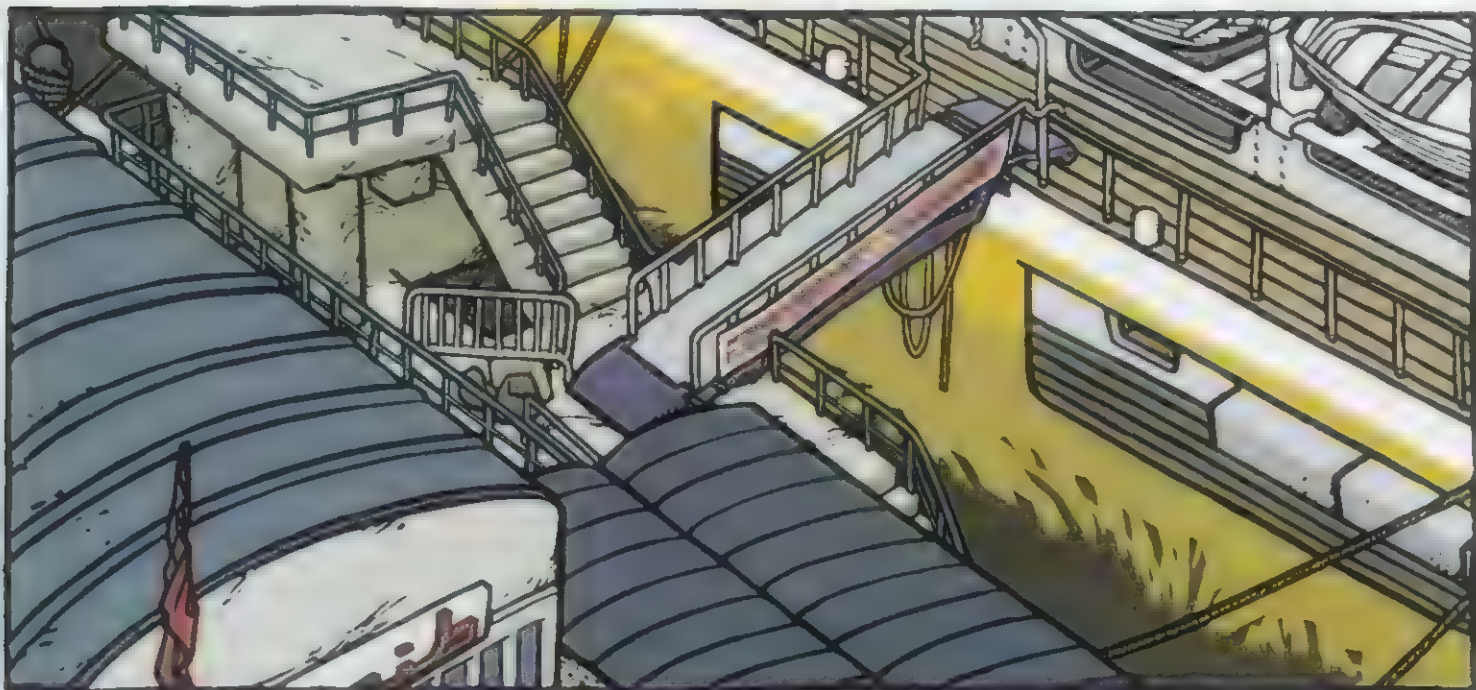

EVEN VERDEROP ZAG HIJ EEN MEISJE SPELEN. ZE GOOIDE BOLLETJES KIEF NAAR FLIPPENDE KIPPEN.

"IK HEB EEN SCHULD IN HET LEVEN. MISSCHIEN ZEG IK HET VERKEERD, MAAR MIJN ZUSJE IS DOOR MIJN SCHULD GESTORVEN." ZO BEGINT DE EERSTE BRIEF VAN CÉLESTIN. HET WAS NATUURLIJK EEN IDEE VAN LEILA... ELKAAR SCHRIJVEN, BEDOEL IK. MAAR CÉLESTIN VOND HET GOED! LEILA GAF EERST ALLEEN COMMENTAAR OVER WAT ER WAS GEBEURD EN OVER DIE ENKELE GELUKKIGE DAGEN IN TANGER. MAAR CÉLESTIN GAF ZICH METEEN HELEMAAL. DAT KWAM ZELFS VRIJ BRUTAAL OVER!

WAT IK OVER LEILA WEET, ONTGAAT CÉLESTIN HELEMAAL. EN LEILA WEET NIET HOE IK OVER CÉLESTIN DENK. EN JULLIE WETEN OOK ALLES... WIJ GLUREN IN HUN LEVEN. MAAR IS HET NIET GEWELDIG?

ZE WILDEN VERDER... HUN REIS AFMAKEN! ZE WILDEN DOEN WAT ZE VOLGENS HUN MOESTEN DOEN!

NEE, ANNE WAS WEER TERUGGEVLOGEN ... NADAT ABDELAZIZ IN DE KASHBA EEN APPARTEMENTJE HAD GEVONDEN.
ZO... HIER KUNNEN JULLIE EEN PAAR WE-KEN BLIJVEN!

EN IK HEB WERK VOOR LEILA GEVONDEN, IN 'T HOTEL DE FRANCE. ALS JE WILT, KUN JE MAANDAG BEGINNEN.

VOOR CÉLESTIN IS DAT IETS MOEILIJKER...
WAAROM?

WEL ... EH ...

MAAR IK VIND WEL WAT ... MAAK JE GEEN ZORGEN. EN ALS JE INTUSSEN GELD NODIG HEBT, KAN IK ..
HOEFT NIET, ABDELAZIZ! BEDANKT... VOOR ALLES!

DUS JE BLIJFT? GEEN SPIJT?

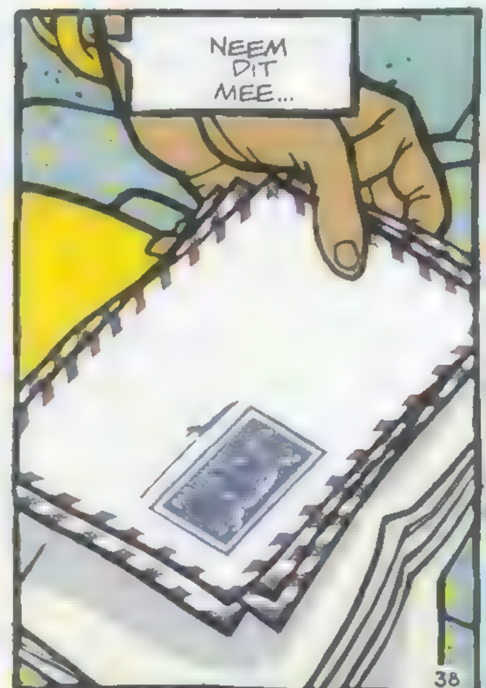

IK ZAL EEN LANGE BRIEF SCHRIJ-VEN NAAR M'N VADER, WAARIN IK ALLES PROBEER TE VERKLAREN. ALS HIJ 'T GEDULD HEEFT OM 'M UIT TE LEZEN, ZAL HIJ 'T MISSCHIEN BEGRIJ-PEN...

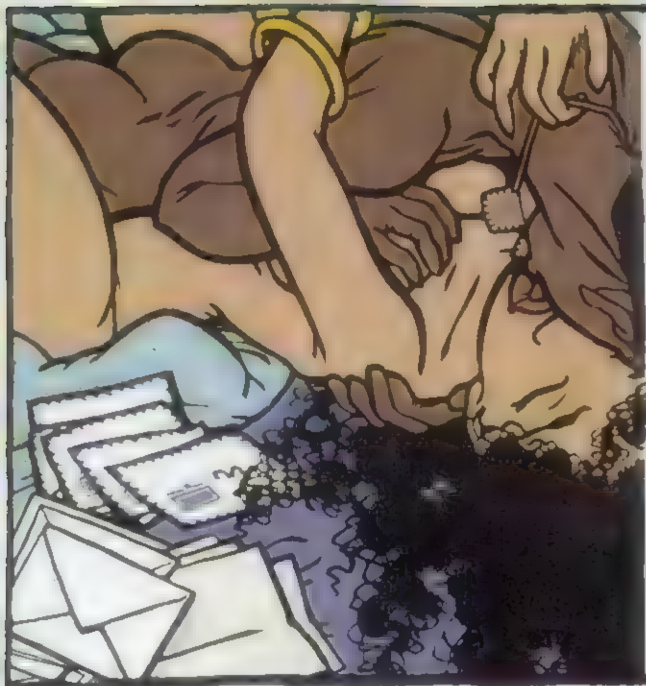

JE BENT GEWELDIG, LEILA !
KOM JE ME NOG OPZOEKEN?
KOM JIJ NAAR EUROPA?

VOORLOPIG NIET ! IK KAN BETER 'N TIJD HIER BLIJVEN. MAAR LATER... VAST EN ZEKER !

IK BEN JALOERS OP JULLIE. IK KOM TERUG VAN ZODRA IK KAN !

JIJ MAG GAAN, ALS JE DAT WILT... IK BLIJF LIE-VER. MAAR JE MOET ÉÉN DING BELOVEN...

NEEM DIT MEE...

ZE BELOOFDEN OM ELKAAR TE SCHRIJVEN. ZE WISTEN ZO WEINIG OVER ELKAAR. ZE KENDEN ELKAAR NOG NAUWELIJKS ...

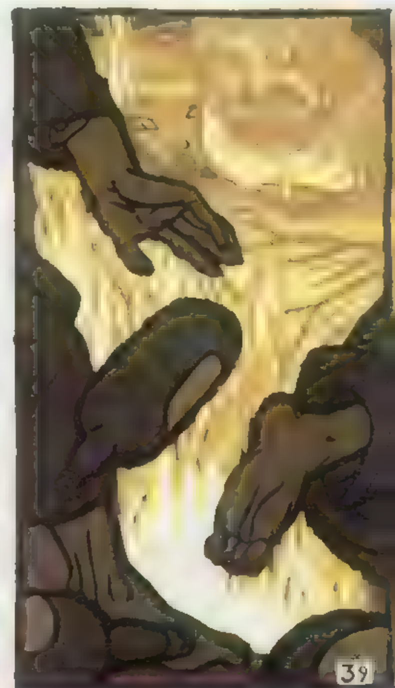
EN DAT HEB JE DAAR NU VAN ...'N DOOS VOL OUDE BRIEVEN ...

WAT 'N VREEMD VERHAAL, FRANSMAN!
HET IS GEEN VREEMD VERHAAL. HIJ VERTELT 'T WAT VREEMD, MAAR IK WEET WAAROM...

OH JA?
JE BENT VERLIEFD OP LEILA ...EN OP CÉLESTIN! DAAROM ...

HA, HA, HA!
ZEG 'NS EVEN!

JIJ ZIT ME HIER UIT TE LACHEN, IN MIJN HUIS. TERWIJL JE ME NOG GELD SCHULDIG BENT. EN BOVENDIEN... AUW!

KIJK UIT!

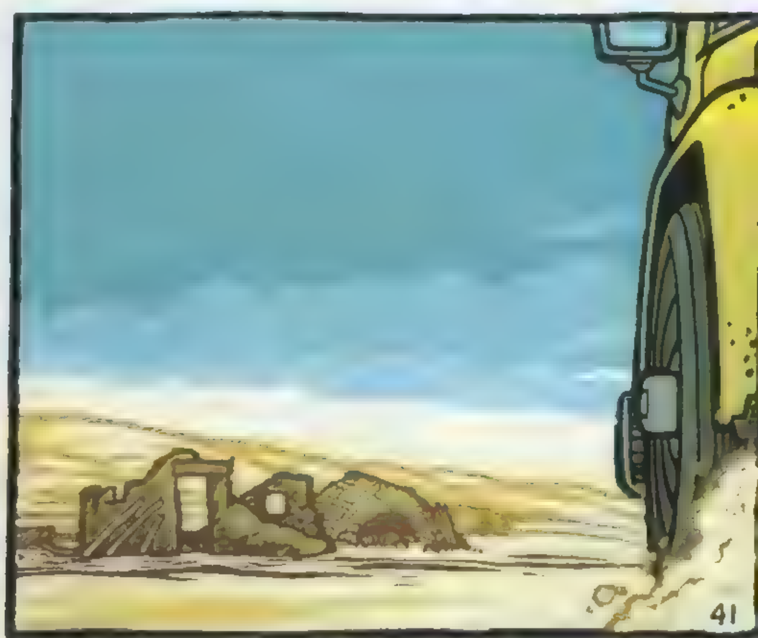
GOOI ZAND OP 'T VUUR! DAT HELPT!
DOE METEEN JE KLEREN UIT, FRANSMAN!
HA, HA, HA!
HELP ME! MIJN KLEREN BRANDEN OOK!

WAT IS ER GEBEURD?
'N BRAND!

BRAND? EN ... EN ONZE BRIEVEN? EN DE FRANSMAN?
ALLES IS VERKOOLD. HET WAS MIJN SCHULD. ACH, WE HADDEN ER ALLEMAAL SCHULD AAN. MAAR IK VOORAL! HET VUUR... HET GING ZO SNEL...

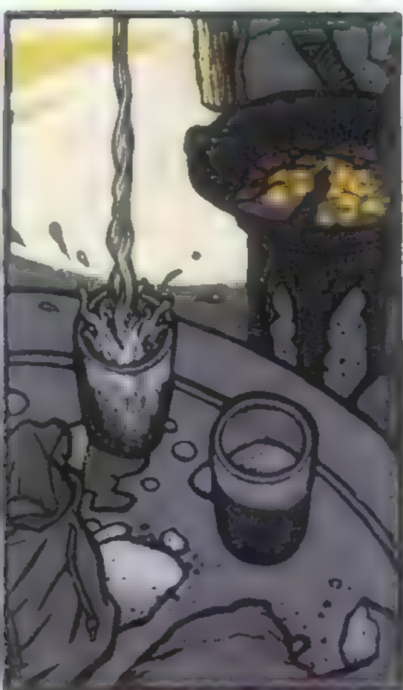

KOM. IK LAAT JE WAT ZIEN...

JIJ BENT LEILA, HÉ? DE OUDE FRANSMAN VERWACHTTE JULLIE... JOU EN CÉLESTIN. HIJ WAS ZO ONGEDULDIG...

HIJ HAD ALLE BRIEVEN OPENGEMAAKT EN ZE GELEZEN... MAAR DAT MOET JE HEM VERGEVEN.

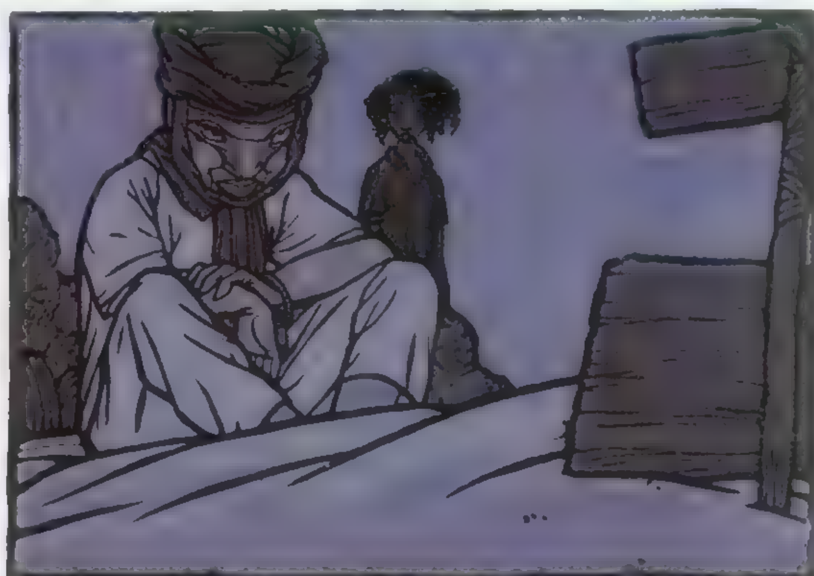

WIL JE EEN KOP THEE? MEER KAN IK NIET AANBIEDEN.

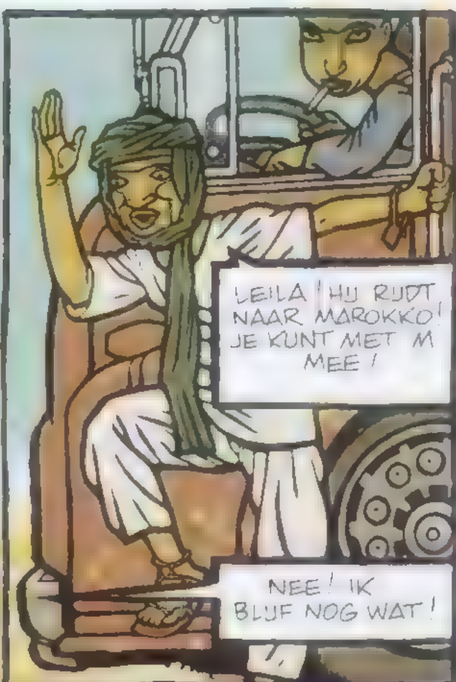

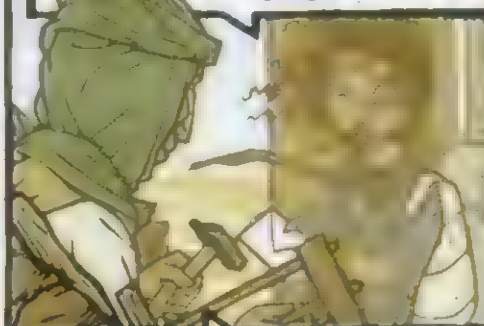

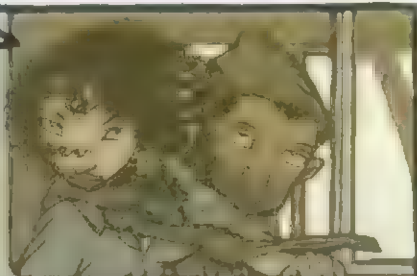
IK ZOU JE OVER CÉLESTIN WILLEN VERTELLEN... MAAR IK WEET NIET HOE... IK KAN HET NIET TOEN DE OUDE FRANSMAN VERTELDE LEEK HET ZO EENVOUDIG...

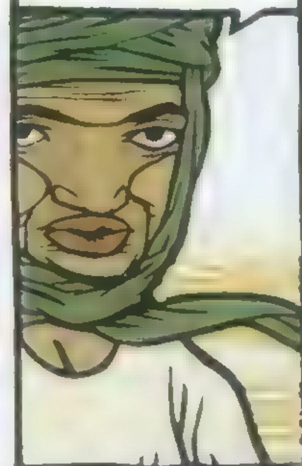
HEEFT HIJ VERTELD WAT ER IN DE LAATSTE BRIEVEN VAN CÉLESTIN STOND?
NEE... HIJ LAS DE BRIEVEN NOOIT VOOR...
HET GEEFT NIET, MEHMED... HET IS BETER ZO!

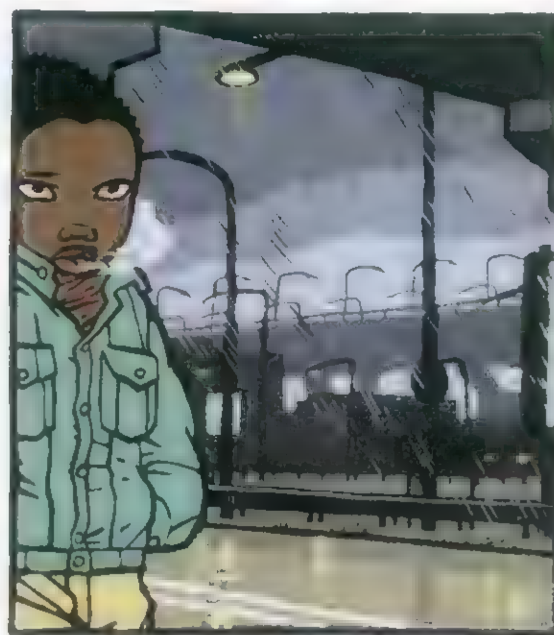

CADANCE
IK BEN 'T BEU! IK GA NAAR HUIS!

GA MAAR! WE ZIJN BIJNA KLAAR! DE REST DOE IK WEL!

IK GA DOOR DE VOORDEUR EN SLUIT AF! DAG, FERNAND!
TOT MORGEN, CELESTIN.

KAN IK TWEE BROODJES KRIJGEN?

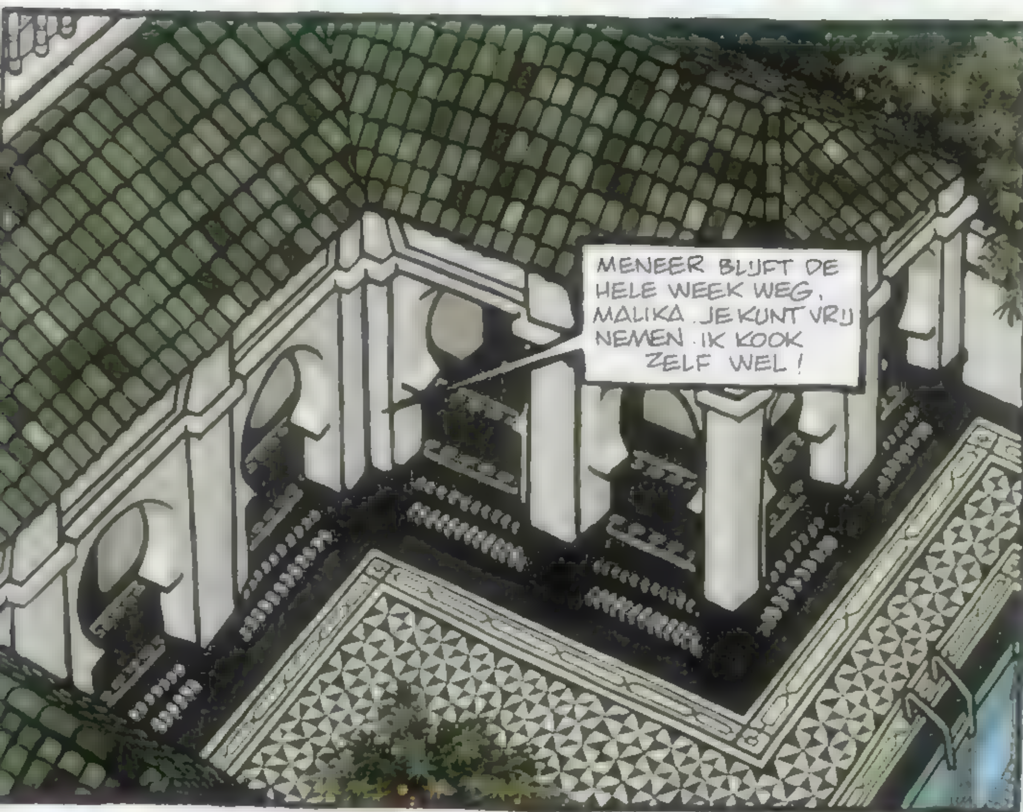
HOE LAAT IS 'T ?
HALF ZEVEN...
VANDAAG BLIJF IK NIET. IK HEB 'N BELANGRIJKE LES, OM NEGEN UUR!
LEILA... IK NEEM DE ZAAK VAN M'N VADER OVER. DAT STAAT NU VAST! HEB JE AL EEN KEUS GEMAAKT?
NOG NIET...
IK ZAL JE ALLES GEVEN, LEILA! WE NEMEN 'T MOOISTE HUIS VAN DE STAD. KLEREN KUN JE IN PARIJS GAAN KOPEN, BIJ DE BEKENDSTE COUTURIERS!
DAT IS NIET BELANGRIJK... IK...
IK HOU VAN JE, LEILA! TROUW MET ME! IK KAN NIET LANGER WACHTEN! MORGEN GA IK NAAR EUROPA. IK WIL JE VADER ZIEN ...

HMM...HMM! ZIJN JULLIE KLAAR?
HI,HI ...DIE JONGELUI NEMEN ER HUN TIJD VOOR...

MENEER BLIJFT DE HELE WEEK WEG, MALIKA. JE KUNT VRIJ NEMEN. IK KOOK ZELF WEL!

U HEBT ME VERLEDEN WEEK OOK AL VRIJ GEGEVEN, MEVROUW. HEBT U NIET LIEVER DAT IK...
JE WORDT WEL BETAALD...GA MAAR IK BLIJF LIEVER ALLEEN!

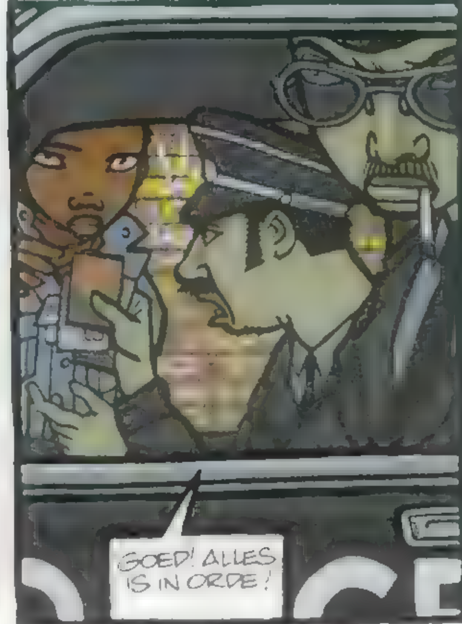

IK MOET 'N WEEKJE WEG, CÉLESTIN! DIT IS DE SLEUTEL VAN HET BUREAU IK VERTROUW JE ALLES TOE
47

UW BROODJES, MENEER CELESTIN ZOALS GEWOONLIJK!

BEDANKT!

HALLO? ANNE! WAT LEUK JE WEER TE HOREN. JA, JA... NEE HOOR! LUISTER... JA, DAT BEGRIJP IK! IK WILDE JE GRAAG WEER EENS ZIEN.

ALS WE NU 'NS ENKELE DAGEN DOOR DE WOESTIJN TROKKEN? TOT BIJ DE BAR VAN... NOU JA, 'N ANDERE KEER DAN. VERDER ALLES GOED?

GEEF ME NOG EEN WHISKY, KLOOTZAK! IK BEN NIET AAN DE DRUGS, ZEG IK HET. ZIJN MEDICIJNEN! MET 'N WHISKY GAAT 'T WEL WEER OVER

KOM MEE!

HAD JE ALLEEN DIT BIJ JE?
ZEG, JIJ BLIJFT UIT MIJN TAS HOOR!
BRENG HAAR NAAR HUIS. DIT IS HAAR ADRES!
NEE! LAAT ME LOS! IK WIL NIET NAAR HUIS!
IK GA NIET NAAR HUIS! ALS M'N VADER ME ZIET, VERMOORDT HIJ ME! LAAT ME LOS!
OEPS!
BRENG HAAR NAAR MIJN KAMER. STOP HAAR IN BED EN DOE DE DEUR OP SLOT. WE ZIEN LATER WEL!
ZO BETER?
JA! ALS JE MAAR NIET DENKT DAT JE ME KUNT NAAIEN... IK BEN... OH, JEE! M'N HOED!
EH... GUS... ER STAAN NOG 'N PAAR FLESSEN DRANK IN M'N KAST. HAAL DIE MAAR WEG!
GEEN PROBLEEM! IK KEN DAT SOORT MEIDEN WEL!

HI, HI, HI...
RAIDWANE DOET DE LAATSTE TIJD ZO GEK!

IK GELOOF DAT Z'N MOEDER HEM BEHEKST HEEFT. DE HELDERZIENDE ZEGT DAT JE WAT HAAR MOET AFKNIPPEN, DAT VERMENGEN MET MAGISCHE PRODUKTEN EN DAN VERBRANDEN...

LUISTER JE, LEILA?

HOEZO, JE WIL WEG?! DAT IS TOCH UITGESLOTEN! EN WAAR ZOU JE NAARTOE GAAN?
WEET IK VEEL... NAAR AMERIKA!

DAN HEB JE EEN VISUM EN HEEL WAT OFFICIËLE PAPIEREN NODIG. EN DIE KRIJG JE NIET ZO GAUW!
NAAR PARIJS DAN...

WAT IS ER TOCH? BEN JE HIER NIET GRAAG? WIL JE MEER VERDIENEN?
NEE, NEE...

IK ZAL JE MEER BETALEN! MAAR JE BLIJFT HIER. IK HEB JE ECHT NODIG, CÉLESTIN!

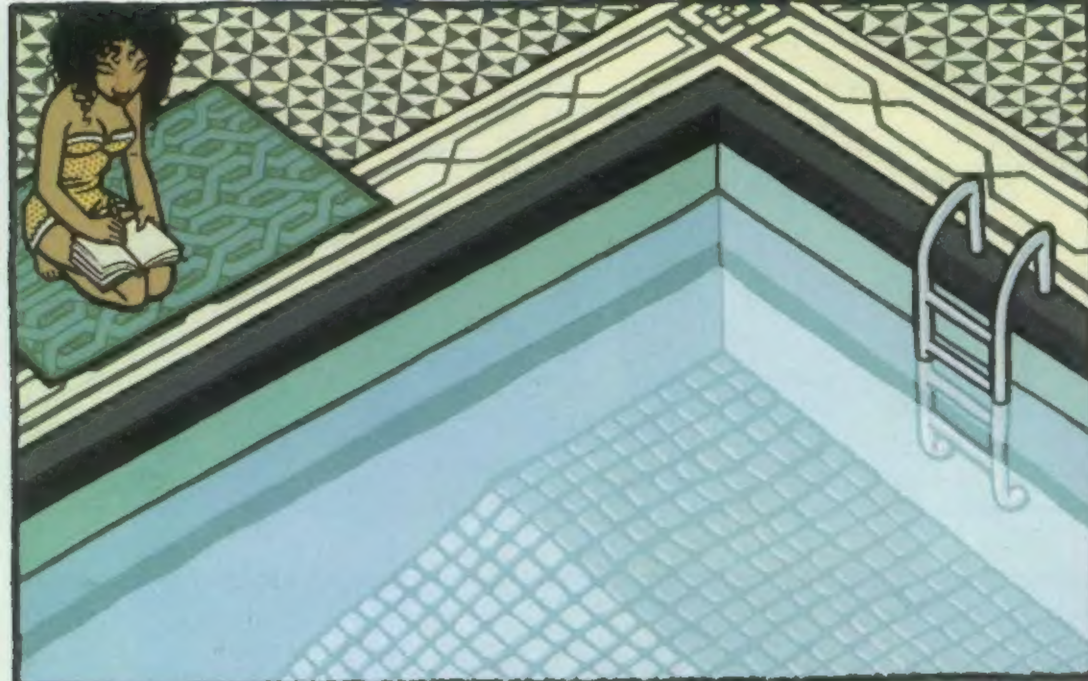

BLOEMEN AAN 'N MAN GEVEN HOORT NIET. MAAR JIJ BENT ANDERS DAN ANDERE MANNEN!

ABDELAZIZ IS VAAK OP REIS, HÉ ?! PARIJS, NEW YORK... HIJ ZET OVERAL ZAKEN OP! JIJ VERVEELT JE VAST ALLEEN IN HUIS!
IK BLIJF WEL BEZIG!

ACH, LEILA! WAAROM SLUIT JE JE ALTIJD OP ? JIJ VERDIENT BETER... BEL ME, ALS JE ME WILT ZIEN...

-BESTE CÉLESTIN, IK VERWACHT EEN KIND VAN ABDELAZIZ.

HIER...

HET IS EEN AMULET DIE M'N GROOTMOEDER ME GAF OPDAT IK HAAR NOOIT ZOU VERGETEN. IK GEEF 'T NU OP MIJN BEURT AAN JOU...
OGENBLIKJE, CÉLESTIN!

ALS JE ME 'N GESCHENK WILT GEVEN... IK HEB IN DE STAD EEN PRACHTIGE JURK GEZIEN. MAAR OP DIE AFRIKAANSE SPULLEN BEN IK NIET ZO GEK. M'N HUID IS AL VOLDOENDE!

IN PARIJS HAD DE GYNAECOLOOG ME VERTELD DAT HET EEN MEISJE WAS. IK ZEI NIKS AAN ABDELAZIZ. HIJ ZOU 'T SNEL GENOEG TE HOREN KRIJGEN.

HIJ IS STEEDS VAKER WEG. IK GELOOF ZELFS DAT HIJ AAN HAFID HEEFT GEVRAAGD OM M'N MINNAAR TE WORDEN... OM ME IN DE GATEN TE KUNNEN HOUDEN.

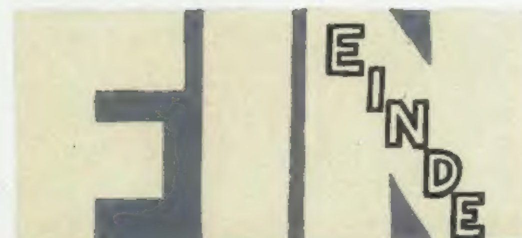

TERWIJL IK OP JE WACHTTE, BIJ DE ZWART GEBLAKERDE MUREN VAN DE BAR, HEEFT MEHMED VERTELD IN WELKE OMSTANDIGHEDEN DE OUDE FRANSMAN IS GESTORVEN. DE BRAND WAS 'N STOM ONGELUK EN IEDEREEN WAS NAAR BUITEN GEREND, OOK DE FRANSMAN. MAAR HIJ WILDE TERUG NAAR BINNEN EN NIEMAND KON HEM TEGENHOUDEN HIJ WILDE TERUG OM ONZE BRIEVEN TE REDDEN ... ONS VERHAAL.
ZO IS HIJ GESTORVEN.
IK WEET ZEKER DAT ZIJN OFFER NIET NUTTELOOS IS GEWEEST EN DAT DE OUDE FRANSMAN, WAAR HIJ NU IS, OOIT HET LAATSTE HOOFDSTUK ZAL VERTELLEN VAN HET VERHAAL. EN DAT HIJ DAN HET VERHAAL VAN ONS LEVEN ZAL AFSLUITEN... WAT ER OOK GEBEUREN MAG...

TANGER
JANUARI 1993